

บทที่ 6

ผลการศึกษา

6.1 บทบาทของศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการพระประแดง

โดยหลักการศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการพระประแดงมี นโยบายหลัก เพื่อให้การฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพควบคู่กับการฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกาย การศึกษาและสังคม รวมทั้งให้ผู้เข้ารับการฝึกอาชีพได้รับความรู้ ประสบการณ์ ในการดูงาน ฝึกงานตามสถานประกอบการต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อให้คนพิการสามารถประกอบอาชีพ เลี้ยงดูตนเองได้โดยไม่เป็นภาระของครอบครัว และสังคม ประกอบกับเป็นผู้ที่รู้จักการปฏิบัติตนตามกฎระเบียบวินัย มีภาวะความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี มีคุณธรรม ความอดทน สามารถใช้ชีวิตในสังคมร่วมกับบุคคลปกติได้ และได้รับการยอมรับจากสังคมมากขึ้น ทั้งนี้ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการพระประแดงได้มี วัตถุประสงค์ การดำเนินงาน ดังนี้

1. ให้การอบรมและฝึกอาชีพแก่ผู้พิการทุกประเภทที่ได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายให้มีความสามารถ และความชำนาญงาน เพื่อประกอบอาชีพในสถานประกอบการ และอาชีพอิสระ
2. ให้การฟื้นฟูและแก้ไขสภาพความพิการของอวัยวะตามหลักการแพทย์ อาทิ การจัดแขน เทียม เบรล รองเท้าสำหรับคนพิการรถเข็น รถโยก ไม้ค้ำยัน การผ่าตัด และอื่น ๆ ตามที่แพทย์วินิจฉัยให้การรักษาและฟื้นฟูเฉพาะราย
3. ให้การฟื้นฟูสมรรถภาพด้านจิตใจและสังคม ช่วยเหลือผู้พิการให้ได้รับความรู้ ความเข้าใจ สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมสังคม ยอมรับและเชื่อมั่นในตนเอง รู้วิธีการปฏิบัติกรวางตนและสามารถดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างมีปกติสุขในสังคม
4. ให้คำแนะนำปรึกษา แนะนำอาชีพ ตลอดจนการประเมินผลการฝึกอาชีพ เพื่อให้การประกอบอาชีพของผู้ที่พิการได้ผลสูงสุดตามทักษะความสามารถ และมีรายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัว โดยไม่เป็นภาระของสังคม
5. จัดหางานให้กับผู้พิการที่สำเร็จการฝึกอาชีพของศูนย์ ฯ ได้ทำงานในสถานประกอบการหรือประกอบอาชีพอิสระ

จากนโยบายและวัตถุประสงค์ดังกล่าวข้างต้น ในทางปฏิบัติศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการพระประแดงมีการดำเนินงานใน 3 รูปแบบ คือ **ด้านการให้บริการ ด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพ และด้านการสร้างและประสานเครือข่าย** โดยมีรายละเอียดดังนี้

6.1.1 ด้านการให้บริการ

ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการพระประแดงได้จัดบริการให้กับผู้เข้ารับบริการอย่างครอบคลุม ทั้งด้านการแพทย์ ด้านการศึกษา ด้านสังคม ด้านบริการจากรัฐในการเป็นคดีความ และในการติดต่อกับทางราชการ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

(1) ด้านการแพทย์

เป็นการให้บริการฟื้นฟูและปรับสภาพทางร่างกายแก่ผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ ประกอบไปด้วย งานบำบัดรักษา งานส่งเสริมสุขภาพ งานฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกาย และงานกายภาพบำบัด กระบวนการทางด้านการแพทย์นี้ ไม่จำเป็นต้องจัดให้กับผู้เข้ารับการฝึกอย่างเท่าเทียมกันทุกคน เพราะจะพิจารณาจากความจำเป็นทางสภาพร่างกายของแต่ละบุคคลเป็นหลัก เนื่องจากแต่ละคนมีสภาพร่างกายและสภาพความจำเป็นตามความพิการแตกต่างกันออกไป การให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพทางด้านการแพทย์จึงต้องแตกต่างกันออกไปด้วย เช่น บางคนจำเป็นต้องได้รับกายอุปกรณ์ บางคนต้องได้รับการทำกายภาพบำบัดอย่างต่อเนื่อง เป็นต้น ซึ่งบางคนก็อาจไม่มีความจำเป็นต้องได้รับ

— งานบำบัดรักษา ได้แก่ การรักษาพยาบาล การนำส่งสถานพยาบาลภายนอก เป็นต้น นั่นก็คือ เมื่อผู้เข้ารับการฝึกเกิดเจ็บป่วย สามารถไปหาพยาบาลของศูนย์ ฯ เพื่อทำการรักษาได้ แต่หากเกินกำลังความสามารถของศูนย์ ฯ ที่จะให้การดูแลได้ ศูนย์ ฯ จะดูแลนำส่งสถานพยาบาลภายนอก นอกจากนั้นยังมีผู้เข้ารับการฝึกบางกลุ่มที่ยังคงต้องได้รับการบำบัดรักษาอย่างต่อเนื่องจากแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ ศูนย์ ฯ จะช่วยพาผู้เข้ารับการฝึกนั้นไปโรงพยาบาลตามกำหนดเวลานัดหมายของแพทย์ เป็นต้น

— งานส่งเสริมสุขภาพ ได้แก่ การให้สุขศึกษารายบุคคล การตรวจสุขภาพ ผู้รับการฝึกอาชีพ การดูแลโภชนาการสุขภาพ อบรมให้ความรู้เรื่องสุขภาพอนามัย เป็นต้น การบริการเหล่านี้ จะช่วยให้ผู้เข้ารับการฝึกมีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องในการดูแลสุขภาพอนามัยของตนเอง และรู้จักหลีกเลี่ยงสาเหตุของการเจ็บป่วย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อผู้เข้ารับการฝึกอาชีพอย่างยิ่งในการดูแลสุขภาพของตนเอง

— งานฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกาย ได้แก่ การรักษาเพื่อแก้ไขสภาพความพิการ การปรับสภาพทางร่างกาย การจัดเครื่องช่วยในการเคลื่อนไหว เช่น รถโยก รถวีลแชร์ เบริลและรองเท้าพิเศษ เครื่องช่วยฟัง แขนเทียม ขาเทียม เป็นต้น ซึ่งศูนย์ ฯ จะมีการประเมินสภาพความพิการเบื้องต้นของผู้เข้ารับการฝึก และจะช่วยติดต่อและจัดหากายอุปกรณ์ที่เหมาะสมให้กับผู้เข้ารับการฝึกในรายที่มีความจำเป็นต้องใช้กายอุปกรณ์ เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกสามารถดำรงชีวิตประจำวันได้ รวมถึงสามารถฝึกอาชีพได้คล่องตัวและสะดวกขึ้น

— งานกายภาพบำบัด ได้แก่ การรักษาด้วยแผ่นประคบร้อน กระจกน้ำและความเย็น การรักษาด้วยการกระตุ้นไฟฟ้า การรักษาอาการปวดและบวมด้วยการใช้พาราฟิน การรักษาด้วยการยืดและดึงกระดูกสันหลัง การบริหารกล้ามเนื้อและข้อต่อด้วยวิธีต่าง ๆ การรักษาด้วยวิธีตัดดึงข้อต่อ การยืดกล้ามเนื้อและการนวด การฝึกการทรงตัวและฝึกเดินด้วยกายอุปกรณ์หรือเครื่องช่วยการเคลื่อนไหว การฝึกการใช้มือ เป็นต้น

ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการพระประแดงจะมีบริการด้านการกายภาพบำบัดอยู่ภายในศูนย์ ฯ เอง โดยมีนักกายภาพบำบัดคอยให้การดูแล ซึ่งเป็นนักกายภาพบำบัดของศูนย์ ฯ จำนวน 1 คน คือ คุณงามนิตย์ อายุ 25 ปี ซึ่งจบการศึกษาระดับปริญญาตรี เอกกายภาพบำบัดจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยเข้ามาทำงานด้านกายภาพบำบัดที่นี่เป็นที่แรกเมื่อประมาณปี 2548 ยังไม่เคยมีประสบการณ์ด้านการทำกายภาพบำบัดคนพิการมาก่อน ในระยะแรกจึงยังไม่เชี่ยวชาญหรือมีประสบการณ์มากนัก จึงต้องอาศัยเวลาในการเรียนรู้ในเรื่องของเทคนิค วิธีการ และการปรับโปรแกรมการทำกายภาพบำบัดให้เข้ากับสภาพความพิการของแต่ละบุคคล ต่อมาศูนย์ ฯ ได้รับอาสาสมัครผู้เชี่ยวชาญด้านการกายภาพบำบัดจากประเทศญี่ปุ่นมา 1 คน คือ นายโนริโอะ ยามาตะ (พริกไทย) จากโครงการความร่วมมือด้านอาสาสมัครญี่ปุ่น (Japan International Cooperation Agency: JICA) มาช่วยถ่ายทอดความรู้ เทคนิคและวิธีการให้กับนักกายภาพบำบัดของศูนย์ ฯ เป็นเวลา 2 ปี ซึ่งในช่วงเวลานี้เป็นช่วงเวลาที่ทำให้นักกายภาพบำบัดของศูนย์ ฯ ได้รับความรู้และเทคนิคใหม่ ๆ จากความรู้และประสบการณ์ของอาสาสมัครชาวญี่ปุ่นอย่างเต็มที่ ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับการดำเนินงานด้านการกายภาพบำบัดให้กับคนพิการและผู้สูงอายุของศูนย์ ฯ ต่อไป

ปัจจุบันศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการพระประแดง มีนักกายภาพบำบัดอยู่จำนวน 2 คนด้วยกัน นั่นก็คือ คุณงามนิตย์ นักกายภาพบำบัดของศูนย์ ฯ และอาสาสมัครชาวญี่ปุ่นคือ คุณโนริโอะ ยามาตะ (พริกไทย) ที่คอยดูแลงานด้านกายภาพบำบัดให้กับคนพิการและผู้สูงอายุ ซึ่งถือว่ามีจำนวนที่ค่อนข้างจะน้อย เมื่อเทียบกับจำนวนผู้เข้ารับการฝึกเมื่อแรกเริ่มที่มีจำนวนถึงรุ่นละประมาณ 100 คน ดังนั้นการทำกายภาพบำบัดในปัจจุบันจึงต้องใช้วิธีการจัดตารางเวียนกันไป

จนกว่าจะครบผู้เข้ารับการฝึกทุกคนที่มีความจำเป็นต้องทำกายภาพบำบัด ทำให้การทำกายภาพมักขาดความต่อเนื่อง นอกจากนั้นการทำกายภาพบำบัดให้แก่คนพิการยังทำได้เพียงคราวละ 1-2 คน เนื่องจากคนพิการจะต้องได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิดระหว่างการทำกายภาพบำบัด เพื่อป้องกันการเกิดอุบัติเหตุหรืออันตรายที่อาจจะเกิดขึ้นได้ และหากครบกำหนดเวลาที่อาสาสมัครชาวญี่ปุ่นจะประจำอยู่ที่ศูนย์ ฯ ก็จะต้องเหลือนักกายภาพบำบัดเพียงคนเดียวเท่านั้น ย่อมทำให้ภาระในการดูแลหนักขึ้น และไม่สามารถจะดูแลการทำกายภาพบำบัดให้กับทั้งผู้เข้ารับการฝึกภายในศูนย์ ฯ คนพิการและคนชราในชุมชนได้อย่างต่อเนื่อง และมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

การดำเนินงานด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์นี้ จะจัดเมื่อผู้เข้ารับการฝึกเข้ามายังศูนย์ ฯ แล้ว โดยจะมีการตรวจเช็คสุขภาพร่างกายเบื้องต้น เช่น การชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูง วัดความดัน และตรวจสุขภาพความพิการโดยนักกายภาพบำบัดและพยาบาลประจำศูนย์ ฯ เพื่อประเมินผลในแต่ละบุคคลว่าจะต้องมีการจัดโปรแกรมการรักษา ฟื้นฟู และทำกายภาพบำบัดกับใคร และอย่างไรบ้าง รวมถึงการจัดหาเครื่องช่วยความพิการและอุปกรณ์เสริม และเทียมให้เหมาะสมกับสภาพความพิการของแต่ละบุคคล เช่น แขนเทียม ขาเทียม เบรล รถเข็น รถโยก ไม้ค้ำยัน ตลอดจนการส่งผ้าตัด เป็นต้น เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมด้านร่างกายให้แก่ผู้ฝึก และไม่ให้เป็นอุปสรรคต่อการฝึกอาชีพหรือการออกไปทำงานในอนาคต โดยจะมีการจัด **“โครงการเสริมสร้างชีวิตใหม่”** ซึ่งเป็นโครงการที่ฟื้นฟูปรับสภาพร่างกาย ความพิการและจิตใจ ก่อนออกไปประกอบอาชีพ โดยจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ การแก้ไขสภาพความพิการของผู้เข้ารับการฝึก และการดำเนินการประสานงานต่าง ๆ เพื่อเป็นการป้องกันแก้ไขฟื้นฟูสภาพความพิการ เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกมีความพร้อมก่อนจะออกไปประกอบอาชีพ

กระบวนการทางด้านการแพทย์ดังกล่าวข้างต้นนี้ ถือเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญเป็นอันดับแรกที่ทางศูนย์ ฯ ต้องเร่งจัดให้แก่ผู้เข้ารับการฝึก เนื่องจากกระบวนการนี้จะมีส่วนช่วยให้ผู้เข้ารับการฝึกมีสภาพร่างกายที่แข็งแรงขึ้น และเป็นการระคับระคองไม่ให้ส่วนที่ยังดีอยู่เสื่อมสภาพหรือเกิดความพิการซ้ำซ้อน ช่วยให้ผู้เข้ารับการฝึกดำเนินชีวิตประจำวันสะดวกขึ้น รวมถึงไม่เป็นอุปสรรคต่อการฝึกอาชีพ โดยนักกายภาพบำบัดของศูนย์ ฯ (คุณงามนิตย์) ได้กล่าวไว้ว่า

“...ที่เราให้ผู้ฝึกมาทำกายภาพก็เพื่อเป็นการระคับระคองไม่ให้เกิดความพิการมากกว่านี้ แม้ว่าบางคนเราไม่สามารถที่จะฟื้นฟูให้เขามีสภาพร่างกายที่ดีขึ้นไปจากที่เป็นอยู่ได้ คือ ร่างกายและความพิการของเขามีขีดจำกัดความสามารถสูงสุดได้แค่นั้น Case พวกนี้เราก็จะนัดให้มาทำกายภาพบำบัดเหมือนกัน ส่วนมากจะเป็นการออกกำลังกายเพื่อให้ส่วนที่ดีมี

ความแข็งแรงขึ้น และช่วยให้ส่วนที่ไม่ดี ไม่แย่งไปกว่าเดิม โดยเฉพาะคนพิการที่ต้องนั่งรถวีลแชร์ เราก็คงให้เขาขยับขาขยับข้อบ้างเพื่อไม่ให้ข้อยึดติด เพราะถ้าข้อยึดติดแล้วจะยิ่งลำบากมากขึ้นไปอีก อย่างบางคนที่เคยเดินได้ แต่พอนั่งรถเข็นนาน ๆ ไม่ยอมเดิน หรือขยับเขยื้อนบ้างเลย ก็จะทำให้ข้อยึดได้ เวลาจะขึ้นลงรถเข็นก็ลำบาก จะขึ้นลงเตียงหรือขยับไปทำอะไรก็ลำบาก...”¹

แต่คนพิการบางคนอาจมองข้ามความจำเป็นของการทำกายภาพบำบัดหรือการฝึกและบริการกล้ามเนื้อ เนื่องจากคนพิการมองว่าตนเองพิการมานานแล้ว ไม่สามารถจะฟื้นฟูให้กลับมาเป็นปกติได้จึงละเลยที่จะเข้าทำกายภาพบำบัด ซึ่งเป็นความคิดที่ไม่ถูกต้องนัก เพราะถึงแม้จะไม่สามารถหายเป็นปกติได้ แต่ก็ช่วยประคับประคอง ทำให้สภาพร่างกายไม่แย่ไปกว่าเดิมหรือเกิดความพิการซ้ำซ้อน ซึ่งจากการสัมภาษณ์นักกายภาพบำบัดของคุณย์ ๕ (คุณงามนิตย์) ได้บอกว่า การทำกายภาพบำบัดที่ได้ผลดีที่สุดคือ การทำกายภาพบำบัดในช่วงระยะเวลาไม่เกิน 2 ปีแรกของการเกิดความพิการ หลังจากนั้นไปแล้ว การทำกายภาพบำบัดจะไม่เห็นผลชัดเจนหรือกลับมามีร่างกายที่ดีขึ้นกว่าเดิมได้มากนัก เนื่องจากกล้ามเนื้อและเส้นประสาทอาจจะตายไปแล้วและไม่สามารถจะกระตุ้นให้กลับมาได้อีก แม้จะใช้การกระตุ้นด้วยกระแสไฟฟ้าก็ตาม แต่การทำกายภาพบำบัดหรือการออกกำลังกายและฝึกกล้ามเนื้อ ก็ยังคงมีความจำเป็นอยู่สำหรับคนพิการ เนื่องจากต้องทำเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความพิการที่ซ้ำซ้อนมากขึ้นไปกว่าเดิมนั่นเอง

(2) ด้านการศึกษา

บริการทางด้านการศึกษา เป็นบริการที่จัดขึ้นเพื่อเป็นการเสริมสร้างความรู้และให้โอกาสทางการศึกษาให้กับคนพิการ เพื่อให้คนพิการมีความรู้ และวุฒิการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น โดยเป็นการให้บริการด้านการศึกษาสายสามัญในระบบการศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) ตั้งแต่ในระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย หรือเรียกว่า **“โครงการส่งเสริมความรู้และโอกาสทางการศึกษา”** ซึ่งเป็นโครงการที่จัดตั้งขึ้นเพื่อสนับสนุนให้คนพิการมีความรู้สามารถอ่านออกเขียนได้ ตลอดจนการมีวุฒิการศึกษาสายสามัญ เป็นการเตรียมความพร้อมให้แก่คนพิการก่อนออกไปสู่โลกภายนอกและเข้าสู่สังคมการทำงาน เนื่องจากคนพิการส่วนใหญ่มักขาดโอกาสทางการศึกษา บางคนยังไม่สามารถอ่านหรือเขียนหนังสือได้ ซึ่งอาจส่งผลเสียต่อการดำเนินชีวิตในสังคมได้ และเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาด้านความรู้ของคนพิการต่อไปหรืออาจทำให้ถูกเอารัดเอาเปรียบได้ง่ายขึ้น

¹ สัมภาษณ์ งามนิตย์ มีศรีจันทร์, นักกายภาพบำบัด, 19 กันยายน 2550.

ด้วยเล็งเห็นถึงความสำคัญของการศึกษาที่คนพิการควรจะได้รับเช่นเดียวกับคนปกติ ศูนย์ ฯ จึงได้มีการประสานความร่วมมือกับศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เพื่อจัดบริการทางการศึกษานอกโรงเรียนให้กับคนพิการขึ้น ซึ่งศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการพระประแดงก็ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีเสมอมา โดยมีการจัดครูผู้สอนมาสอนหนังสือให้กับผู้เข้ารับการฝึกอาชีพภายในศูนย์ในทุกวันอาทิตย์ ซึ่งผู้เข้ารับการฝึกที่สนใจจะเรียนการศึกษานอกโรงเรียนสามารถลงทะเบียนได้ โดยต้องมีอายุ 18 ปี ขึ้นไปตามเกณฑ์ของระบบการศึกษานอกโรงเรียน ส่วนผู้ที่อายุต่ำกว่าเกณฑ์หรือยังไม่สามารถอ่านออกเขียนได้ หรือผู้ฝึกที่เรียนไม่ทันเพื่อน ทางศูนย์ ฯ ได้มีการจัด “โครงการเพื่อนช่วยเพื่อน” ขึ้น เพื่อเปิดโอกาสให้เพื่อนผู้เข้ารับการฝึกอาชีพที่พอมีความรู้ ได้ช่วยสอนเพื่อนคนอื่น ๆ ที่ด้อยกว่า ได้มีโอกาสทางการศึกษา สามารถเรียนได้ทันเพื่อน ซึ่งนอกจากจะทำให้ผู้เข้ารับการฝึกที่พอมีความรู้ได้ทำประโยชน์ให้แก่เพื่อนคนพิการด้วยกันแล้ว ยังเป็นการช่วยเสริมสร้างความสามารถ และศักยภาพให้กับผู้เข้ารับการฝึกที่มาเข้าร่วมโครงการนี้อีกด้วย ซึ่งโครงการเพื่อนช่วยเพื่อนนี้ ไม่ได้จัดเฉพาะการช่วยเหลือในด้านการศึกษาเท่านั้น แต่หมายรวมไปถึงการที่เพื่อนซึ่งมีสภาพทางร่างกายที่ดีกว่าช่วยดูแลเพื่อนที่มีสภาพความพิการที่แย่กว่า เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตภายในศูนย์ ฯ ได้ โดยไม่ลำบากจนเกินไปนัก แต่ทั้งนี้ตัวคนพิการเองจะต้องพยายามช่วยเหลือตนเองให้มากที่สุดก่อนด้วย เพื่อไม่ให้เป็นการระแวกผู้อื่น และเพื่อช่วยในด้านการพัฒนาศักยภาพของตนเองไม่ให้แย่งลงไปกว่าเดิม

(3) ด้านสังคม

เป็นการให้บริการทางด้านสังคมสงเคราะห์และสวัสดิการสงเคราะห์ เพื่อให้คนพิการที่เข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมและสภาพแวดล้อมรอบด้านได้ และสามารถใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีความปกติสุข ซึ่งบริการในด้านสังคมของ ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการพระประแดงนี้จะประกอบไปด้วย การจัดบริการปัจจัยสี่ การให้คำแนะนำปรึกษา ด้านต่าง ๆ การปรับสภาพทางด้านสังคม อารมณ์และจิตใจ รวมทั้งให้การช่วยเหลือต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกสามารถใช้ชีวิตในสังคมร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความปกติสุข บริการทางด้านสังคมนี้จะเป็นการเรียนรู้โดยผ่านการอบรมสั่งสอน การได้รับคำแนะนำและปรึกษา จากวิทยากร นักสังคมสงเคราะห์ นักพัฒนาสังคม ครู และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และการเรียนรู้ผ่านการทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทางศูนย์ ฯ จัดขึ้น ทั้งที่เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นภายในและกิจกรรมที่จัดขึ้นภายนอกสถานที่ ซึ่งสามารถแบ่งรายละเอียดได้ดังนี้

— จัดบริการปัจจัยสี่ ได้แก่ ที่พักอาศัย อาหาร เครื่องแต่งกาย ยารักษาโรค การรักษาพยาบาล และสิ่งของเครื่องใช้ส่วนตัวที่จำเป็น เช่น ผงซักฟอก สบู่ ยาสีฟัน แปรงสีฟัน ยาสระผม แก้วน้ำ เป็นสวัสดิการที่จะจัดให้กับผู้เข้ารับการฝึกทุกคนเป็นประจำทุกเดือนโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

— การให้คำแนะนำปรึกษา ได้แก่ การปรับตัวและการอยู่ร่วมกัน ปัญหาครอบครัว ปัญหาสุขภาพและความบกพร่องทางร่างกาย ปัญหาการเรียนรู้อ่านและพื้นฐานการศึกษา การปรับตัวเข้ากับกฎระเบียบของศูนย์ ฯ การจัดสวัสดิการของรัฐให้แก่คนพิการ การปรับตัวเข้ากับสังคมและสิ่งแวดล้อม การเสริมสร้างภาวะความมั่นคงทางอารมณ์และจิตใจ เป็นต้น

— การจัดกิจกรรมกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มดนตรี กลุ่มกีฬา ผู้เข้ารับการฝึกที่มีความสามารถหรือมีความสนใจในเรื่องของดนตรีและกีฬา จะได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่ เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เข้ารับการฝึกรู้สึกผ่อนคลาย และเป็นการสร้างสีสัน ความสนุกสนานให้เกิดขึ้นได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ ยังมีการจัดบริการด้านนันทนาการ เช่น การเล่นกีฬา ซึ่งภายในศูนย์ ฯ จะมีสนามบาสเก็ตบอล สนามเปตอง สนามหญ้า เป็นต้น จัดให้กับผู้เข้ารับการฝึก มีการจัดกิจกรรมทัศนศึกษา ศิลปะ ดนตรี กีฬา และเกมการละเล่นต่าง ๆ เพื่อให้คนพิการมีสุขภาพทางกายและใจที่ดีขึ้น ผ่อนคลายความตึงเครียดจากการฝึกอบรมวิชาชีพ สร้างความสามัคคีให้เกิดในหมู่คณะ และยังสามารถเข้าร่วมแข่งขันกับหน่วยงานอื่นในโอกาสต่าง ๆ ได้

— การจัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมในสังคม ได้แก่ กิจกรรมพัฒนาภายในและภายนอกหน่วยงาน สาธิตการทำผลิตภัณฑ์ในสถานที่ต่าง ๆ

— การจัดกิจกรรมนันทนาการ การจัดการแข่งขันกีฬาภายในและภายนอกหน่วยงาน เช่น กีฬาสี กีฬาคนพิการ เป็นต้น

— การจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ชีวิต ได้แก่ การจัดกิจกรรมทัศนศึกษา กิจกรรมทางศาสนา กิจกรรมปฐมนิเทศ กิจกรรมปัจฉิมนิเทศ กิจกรรมพิเศษอื่น ๆ เช่น การอบรม บรรยาย การนั่งสมาธิ ฟังธรรมะ เป็นต้น ซึ่งศูนย์ ฯ จะมีการจัดกิจกรรมเหล่านี้ขึ้นเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการใช้ชีวิตในสังคมของผู้เข้ารับการฝึกแต่ละคน โดยให้เกิดการเรียนรู้จากการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทางศูนย์จัดขึ้น โดยกิจกรรมที่สำคัญที่สุด นั่นก็คือ **“กิจกรรมเปิดโลกใหม่”** หรือการปฐมนิเทศ จะจัดขึ้นภายหลังที่เปิดเรียนแล้วประมาณ 1 เดือน หรือเร็วที่สุดที่จะสามารถจัดได้ โดยแต่ละปีจะจัดไม่ตรงกัน คือไม่มีการกำหนดวันเวลาที่ชัดเจนนั่นเอง เนื่องจากต้องรอดูด้วยว่างบประมาณในการจัดกิจกรรมนี้จะได้รับการอนุมัติจากกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการเมื่อไหร่ โดยกิจกรรมเปิดโลกใหม่นี้จะจัดขึ้นทุกปี เพื่อเป็นการละลายพฤติกรรมเดิมของผู้เข้ารับการฝึกที่เข้ามาอยู่ใหม่ ให้หลอมรวมมาเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

เนื่องจากผู้เข้ารับการฝึกมาจากสังคม สภาพแวดล้อม การอบรมเลี้ยงดูที่ต่างกัน จึงทำให้มีนิสัย และพฤติกรรมที่แตกต่างกัน และสิ่งที่ต้องมาอาศัยอยู่ด้วยกันเป็นหมู่มา จึงเป็นการยากที่จะ หลีกเลี้ยงการเกิดปัญหาขัดแย้งระหว่างกัน กิจกรรมเปิดโลกใหม่นี้จึงเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เข้ารับการฝึกมีความสนิทสนมกลมเกลียวกัน เรียนรู้นิสัยในคอกของกันและกัน รู้จักการปรับตัว ให้ผู้เข้ารับการฝึกมีความคุ้นเคยกัน กล้าแสดงออกในทางที่เหมาะสม มีความพร้อมที่จะใช้ชีวิตภายในศูนย์ ฯ ตลอดระยะเวลาของการฝึกอาชีพ และเป็นการปลูกฝังพฤติกรรมที่ดีก่อนการออกไปใช้ชีวิตในสังคมภายนอก

กิจกรรมที่สำคัญต่อมา เรียกว่า **“กิจกรรมได้ฟ้ากว้าง”** เป็นกิจกรรมที่มีการดำเนินการตลอดปี เพื่อเสริมสร้างทักษะความรู้ และประสบการณ์ในการใช้ชีวิตที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เข้ารับการฝึก โดยผ่านการเข้าร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การบำเพ็ญประโยชน์ การออกไปศึกษา ดูงานหรือทัศนศึกษาตามสถานที่ต่าง ๆ การเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา หรือกิจกรรมสำคัญอื่น ๆ เป็นต้น กิจกรรมในช่วงนี้จะไม่มีกำหนดชัดเจนว่าแต่ละปีต้องทำอะไรบ้าง เนื่องจากต้องดูข้อจำกัดในด้านอื่น ๆ ด้วย เช่น เวลาในการจัดกิจกรรม งบประมาณที่จะใช้ในการดำเนินกิจกรรม และความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น เป็นต้น

และ **“กิจกรรมร่างจากคอน”** (ปัจฉิมนิเทศ) เป็นกิจกรรมส่งท้ายที่จัดขึ้นเพื่อเป็นการอำลา ก่อนที่ผู้เข้ารับการฝึกจะแยกย้ายกันไปประกอบอาชีพ ซึ่งจะมีโครงการเตรียมความพร้อม เพื่อการมีงานทำให้กับคนพิการและผู้ด้อยโอกาสในชุมชน เป็นโครงการเพื่อให้ผู้รับการฝึกได้รับความรู้ความเข้าใจในระบบตลาดแรงงาน รวมทั้งมองเห็นแนวทางในการประกอบอาชีพอิสระของตนเองต่อไปนั่นเอง

การจัดบริการทางด้านสังคมนี้เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการอยู่ร่วมกันภายในศูนย์ ฯ และการออกไปใช้ชีวิตในสังคมและการทำงานของผู้เข้ารับการฝึก เนื่องจากคนพิการส่วนใหญ่ก็มีสภาพจิตใจและพฤติกรรมแตกต่างจากคนทั่วไป เนื่องมาจากสภาพความพิการ การอบรมเลี้ยงดู อุปนิสัยใจคอ และสภาพแวดล้อมรอบตัวคนพิการแต่ละคนที่แตกต่างกันออกไป สิ่งเหล่านี้ย่อมส่งผลต่อพฤติกรรมและการแสดงออกของแต่ละบุคคล มีทั้งที่แสดงออกในอาการ ซึมเศร้าและที่ก้าวร้าวรุนแรง กิจกรรมดังกล่าวข้างต้นจะมีส่วนสำคัญอย่างมากในการช่วยปรับพฤติกรรมและยกระดับจิตใจให้แก่ผู้เข้ารับการฝึก ทำให้คนพิการที่เข้ารับการฝึกสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมและสภาพแวดล้อมรอบด้านได้ และสามารถใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีความปกติสุขได้ต่อไป นอกจากนั้นยังช่วยให้คนพิการมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองมากขึ้นและรู้สึกว่าคุณค่า

สามารถทำประโยชน์ให้กับสังคมได้ และยังเป็นการสร้างโอกาสให้คนพิการและสังคมภายนอกได้
ใกล้ชิด เข้าใจ และมีทัศนคติในทางที่ดีต่อกันมากขึ้นอีกด้วย

(4) ด้านบริการจากรัฐในการเป็นคดีความและในการติดต่อกับทางราชการ

บริการในส่วนนี้ไม่ถือว่าเป็นบทบาทหลักของศูนย์ ฯ การดำเนินงานด้านบริการ
จากรัฐในการเป็นคดีความนั้น หากคนพิการที่ออกไปทำงานแล้วเกิดปัญหาการถูกเอารัดเอา
เปรียบ ได้รับความไม่เป็นธรรม หรือเกิดกรณีที่เป็นคดีความเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิหรือไม่เป็น
ธรรมในการทำงานขึ้น ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการพระประแดงจะเข้าไปช่วยเหลือโดยสอบถาม
ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจากทั้งสองฝ่ายก่อน เนื่องจากอาจเกิดขึ้นจากความเข้าใจผิดหรือความไม่รู้ของ
คนพิการในระเบียบหรือข้อบังคับของกฎหมายในการทำงาน หากพบว่าคนพิการถูกเอารัดเอา
เปรียบจริง ศูนย์ ฯ จะช่วยในการเจรจาต่อรอง โกล่เกลี่ยกับสถานประกอบการ หรือประสานงานส่ง
ต่อไปยังหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง เช่น กรมคุ้มครองแรงงาน หรืออาจจะช่วยจัดหาสถาน
ประกอบการใหม่ให้แล้วแต่กรณีไป แต่กรณีเหล่านี้จะมีมาร้องเรียน ขอความช่วยเหลือจากศูนย์ ฯ
ไม่บ่อยนัก ส่วนการติดต่อกับหน่วยงานราชการนั้นจะเป็นการติดต่อประสานงานกับหน่วยงาน
ราชการอื่นเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับคนพิการ เช่น คนพิการที่ยังไม่ได้จดทะเบียนคนพิการ
การติดต่อทำบัตรประกันสุขภาพ 30 บาท (บัตรทองคนพิการ) หรือการติดต่อขอต่ออายุบัตร
ประจำตัวประชาชน เป็นต้น โดยศูนย์ ฯ ช่วยรวบรวมเอกสาร และประสานงานส่งต่อไปยังหน่วยงาน
ที่เกี่ยวข้องดำเนินงานให้นั่นเอง

6.1.2 การฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพ

ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการพระประแดงเปิดอบรมวิชาชีพให้แก่คนพิการใน 5
วิชาชีพ ประกอบด้วย วิชาชีพตัดเย็บเสื้อผ้าและการใช้จักรอุตสาหกรรม วิชาชีพช่างเย็บหนัง
วิชาชีพอิเล็กทรอนิกส์ วิชาชีพคอมพิวเตอร์ และวิชาชีพศิลปะประดิษฐ์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) วิชาชีพตัดเย็บเสื้อผ้าและการใช้จักรอุตสาหกรรม หลักสูตรนี้เปิดอบรม
3 6 และ 9 เดือน ผู้เข้ารับการฝึกอาชีพต้องสำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และต้องมีแขน
ทั้งสองข้างที่แข็งแรงพอที่จะฝึกอบรมตามวิชาชีพได้

ครูฝึกอาชีพประจำวิชาตัดเย็บเสื้อผ้าและการใช้จักรอุตสาหกรรม มีจำนวน
1 คน เป็นครูฝึกอาชีพชั้นสูงเคราะห์ชั้น 3 อายุ 37 ปี เป็นคนพิการทางร่างกายและการเคลื่อนไหว
คือ ขาขวาเป็นโพลิโอและขาข้างซ้ายอ่อนแรงเล็กน้อย จบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จาก

การศึกษานอกโรงเรียน เคยเป็นศิษย์เก่าของศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการพระประแดงในวิชาชีพตัดเย็บเสื้อผ้า ฯ มาก่อน โดยที่ก่อนเข้ามารับการฝึกได้มีพื้นฐานการตัดเย็บมาบ้างแล้ว แต่ต้องการมาเรียนการตัดเย็บเสื้อผ้าผู้ชายเพิ่มเติม โดยเข้ามาเรียนเมื่อปี 2537 เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วได้กลับไปตัดเย็บเสื้อผ้าที่ร้านเดิมและรับตัดเย็บที่บ้านเพิ่มด้วย โดยมีรายได้ขณะนั้นประมาณ 7,000 บาท ในปี 2541 ศูนย์ ฯ มีการประกาศรับสมัครครูฝึกอาชีพในวิชาชีพตัดเย็บเสื้อผ้าและการใช้จักรอุตสาหกรรมจึงมาสมัครสอบ และถูกเรียกเข้ามาทำงาน โดยเริ่มทำงานเมื่อเดือนมกราคม พ.ศ. 2542 จนถึงปัจจุบันรวมเป็นระยะเวลา 8 ปี

ในการเรียนการสอน เมื่อเริ่มเปิดเรียนวันแรกจะเป็นการทำความรู้จักกันเพื่อสร้างความคุ้นเคย ทราบความเป็นมา สภาพความพิการ และอุปนิสัย ของผู้เข้ารับการฝึก รวมทั้งให้ผู้เข้ารับการฝึกได้รับทราบข้อมูลและรายละเอียดของการเรียน และการปฏิบัติตนระหว่างการฝึกอาชีพ และจะเริ่มสอนตั้งแต่วิธีการนั่งที่ถูกต้องและเหมาะสมกับสภาพความพิการของแต่ละบุคคล สอนให้รู้จักการเย็บจักรเปลื่อก่อนเพื่อให้เกิดความคุ้นเคยและรู้จักการควบคุมจักร เพื่อเป็นการป้องกันอุบัติเหตุที่อาจจะเกิดขึ้นได้ สอนการร้อยด้าย หลังจากนั้นจึงค่อยหัดเย็บผ้าด้วยวิธีเย็บแบบต่าง ๆ ต่อมาเป็นการสอนให้รีดผ้า การสอยผ้า หลังจากนั้นจะเริ่มสอนการอ่านค่าการวัดแบบเพื่อให้สามารถคำนวณผ้าได้ถูกต้อง สอนการวัดตัว หลังจากนั้นจึงเริ่มสอนทฤษฎีการสร้างแบบและเริ่มการตัดเสื้อ กระโปรง

การเรียนการสอนจะสามารถเป็นไปตามแผนการเรียนการสอนมากน้อยเพียงใด จะขึ้นอยู่กับระดับความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เข้ารับการฝึกแต่ละคนด้วย ครูฝึกอาชีพประจำวิชาชีพตัดเย็บเสื้อผ้าและการใช้จักรอุตสาหกรรมได้บอกไว้ว่า การสอนคนพิการนั้นจะไม่สามารถสอนแบบคนปกติได้ เพราะบางคนร่างกายเช่น มือและขา ไม่สามารถใช้งานได้อย่างปกติ หรือบางคนอาจมีปัญหาด้านการเรียนรู้ด้วย เช่น ผู้รับการฝึกที่พิการจากการประสบอุบัติเหตุ จึงต้องมีการปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนการสอน อุปกรณ์ให้เหมาะสมกับแต่ละสภาพความพิการและความสามารถในการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล การสอนจึงต้องมีความยืดหยุ่น ผู้เข้ารับการฝึกจะเรียนได้มากน้อยจะขึ้นอยู่กับขีดความสามารถของแต่ละบุคคลด้วย ถ้าผู้รับการฝึกเรียนรู้ได้เร็วสามารถสอนได้จนจบหลักสูตร ก็จะมีการสอนรูปแบบอื่น ๆ เพิ่มเติม สำหรับการวัดผลจะมีการสอบภาคทฤษฎีร้อยละ 30 และสอบภาคปฏิบัติจากการเก็บคะแนนในห้องเรียนร้อยละ 70

นอกจากนั้นครูประจำวิชาชีพยังได้บอกอีกว่า คนพิการที่มาเข้ารับการฝึกอาชีพที่ศูนย์ ฯ มาจากที่ต่างกัน การอบรมเลี้ยงดูต่างกัน และบางคนยังมีอารมณ์รุนแรงและเกรี้ยวกราดง่าย จึงมักไม่ค่อยยอมเชื่อฟังและไม่สนใจเรียนเท่าที่ควร เพราะฉะนั้นครูผู้สอนจะต้องมีความ

เข้าใจ ใจเย็น และต้องทำความเข้าใจกับนักเรียนแต่ละคนเป็นพิเศษ รวมถึงต้องคอยแนะนำ สั่งสอนให้ผู้เข้ารับการฝึกรู้ว่าสิ่งใดควรทำและไม่ควรทำ โดยที่ครูจะต้องเป็นเสมือนผู้ปกครองที่ สอนลูกหลาน ก็จะทำให้ผู้เข้ารับการฝึกมีนิสัยและความประพฤติที่ดีขึ้นได้

จากข้อมูลการรับสมัครและจำนวนผู้เข้ารับการฝึกที่เหลืออยู่พบว่า วิชาซีพตัดเย็บ เสื้อผ้าและการใช้จักรอุตสาหกรรมเป็นวิชาชีพที่มีจำนวนผู้เข้าสมัครน้อยที่สุดและเหลือผู้เข้ารับการ ฝึกจำนวนน้อยที่สุดเช่นกัน คือ สมัครและมารายงานตัวจำนวน 10 คน และสำเร็จการศึกษา จำนวน 5 คน และการจากสัมภาษณ์และพูดคุยกับผู้ที่เกี่ยวข้องพบว่า หลายฝ่ายมองว่าการเรียน การสอนในวิชาชีพนี้ยังล้าหลัง ครูผู้ฝึกขาดการพัฒนาศักยภาพของตนเอง รูปแบบการเรียน การสอนไม่มีความทันสมัยและผลงานการตัดเย็บยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด และจากการสังเกตก็พบว่า ผลงานการตัดเย็บยังคงเป็นรูปแบบทั่วไป และผู้เรียนยังไม่สามารถตัด เย็บออกมาเป็นเสื้อผ้าได้

ดังที่ผู้อำนวยการศูนย์ ฯ มองว่า การตัดเย็บเสื้อผ้าเป็นเรื่องของแฟชั่นที่จะมี การปรับเปลี่ยนรูปแบบไปตามยุคสมัย ซึ่งครูผู้สอนควรจะพัฒนาตนเองตามสิ่งเหล่านี้ให้ทัน เพื่อจะได้พัฒนาการเรียนการสอน รูปแบบและเทคนิควิธีการตัดเย็บให้มีความหลากหลายและ ทันสมัยขึ้น จะได้เป็นที่สนใจของผู้เข้ามารับการฝึก สามารถนำความรู้ไปใช้ได้จริงและผลงาน สามารถแข่งขันกับผู้อื่นและเป็นที่ต้องการของตลาด โดยทางผู้อำนวยการศูนย์ ฯ ได้บอกว่า อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่มีให้นั่นถือว่าพร้อมและเพียงพอแล้ว แต่ผลที่ได้ยังไม่เป็นที่น่าพึงพอใจเท่าที่ควร โดยผู้อำนวยการศูนย์ ฯ ได้ตั้งข้อสังเกต

“...ก็ไม่ว่าทำไมเหลือแค่ 5 คน ซึ่งมันน้อยมาก ทั้ง ๆ ที่เครื่องไม้ เครื่องมือเราก็เต็ม... หรือว่าเป็นเพราะความสนใจของเด็กในวิชานี้น้อยลง หรือวิชาเราล้าหลัง เพราะตัดเย็บเสื้อผ้ามันเป็นเรื่องของแฟชั่นด้วย ซึ่งครูก็ ต้องตามตรงนี้ด้วยเหมือนกัน ไม่ใช่ตัดได้แต่แบบเดิม ๆ เด็กก็อาจจะขาด ความสนใจได้ ครูเองก็ต้องหมั่นหาความรู้ใหม่ ๆ ติดตามแฟชั่นว่าเขาไปถึง ไหนกันแล้วด้วย อุปกรณ์ต่าง ๆ ก็มองว่าพร้อมนะ แต่ควรที่จะพัฒนา การสอน รูปแบบการสอนให้ทันยุคสมัยด้วย แต่มองว่าเรายังขาดตรงนี้...”²

² สัมภาษณ์ จินตนา เหล่าสันตติ, ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาอาชีพคนพิการพระประแดง, 14 สิงหาคม 2550.

แต่ในขณะเดียวกันทางครูผู้ฝึกอาชีพมองว่า ปัญหาขึ้นอยู่กับประมาณ วัสดุและอุปกรณ์ต่าง ๆ ได้รับการสนับสนุนไม่เพียงพอ ทำให้ไม่สามารถจะทำหรือพัฒนารูปแบบและชิ้นงานให้มีคุณภาพหรือมีความทันสมัยได้ แม้ว่าจักรอุตสาหกรรมที่มีอยู่จะมีจำนวนมาก แต่ที่จะใช้งานได้จริง มีเพียงไม่กี่ตัว

และครูผู้สอนยังมองว่าผู้เข้ารับการฝึกอาชีพให้ความสนใจและใส่ใจที่จะเรียนในวิชาชีพตัดเย็บเสื้อผ้า ฯ น้อย จึงไม่ตั้งใจเรียน เพราะเป็นวิชาชีพที่ผู้ฝึกจำเป็นต้องเลือกเรียน เนื่องจากคุณสมบัติอาจจะไม่สามารถเรียนในวิชาชีพอื่น ๆ ได้ ประกอบกับสภาพความพิการของผู้เข้ารับการฝึกอาชีพในปัจจุบันมีความแตกต่าง หลากหลายและมีความซับซ้อนและรุนแรงมากขึ้น ทำให้ยากแก่การเรียนการสอน และทำให้จำเป็นต้องออกจากการเรียนไป ดังที่ครูประจำวิชาตัดเย็บเสื้อผ้าและการใช้จักรอุตสาหกรรมได้กล่าวไว้ว่า

“...เด็กที่ตั้งใจมาที่นี้บางทีไม่ได้อยากเรียนแผนกเรา แต่ความรู้คุณสมบัติไม่สามารถไปแผนกอื่นได้ และที่เกียจกลับบ้านไปเฉย ๆ พวกนี้ความตั้งใจเขาจะน้อย บางทีจะไม่ค่อยเชื่อฟัง ไม่ตั้งใจเรียน หนีเรียน มีพฤติกรรมไม่เหมาะสมก็ต้องออกไป บางคนก็ต้องออกไปรักษาตัวต่อจึงทำให้เขาไม่สามารถเรียนต่อได้ ก็ต้องออกกันไป จนเหลืออยู่เท่าที่เห็น...”³

นอกจากนั้น ครูผู้ฝึกประจำวิชาชีพตัดเย็บเสื้อผ้านี้ยังได้พูดถึงเรื่องเวลาว่า ในระยะหลังศูนย์ ฯ มีการจัดกิจกรรมและมีภารกิจภายนอกมากขึ้น ทำให้เด็กไม่มีเวลาที่จะเรียนอย่างเต็มที่ ทำให้โอกาสที่จะได้รับความรู้มีน้อยลง แต่ในขณะเดียวกันทางด้านนักสังคมสงเคราะห์จะมองว่าการที่ให้ผู้เข้ารับการฝึกได้ออกไปทำกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งที่จัดขึ้นภายนอกและภายใน เช่น การออกหน่วย การทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาศักยภาพของคนพิการได้ดี ทำให้คนพิการกล้าแสดงออก กล้าเข้าสังคม รู้จักการช่วยเหลือ เป็นต้น

นักสังคมสงเคราะห์ของศูนย์ ฯ มองว่าสิ่งสำคัญที่จะทำให้การฝึกอาชีพไม่ว่าจะในวิชาชีพใดก็ตามประสบความสำเร็จได้ ก็คือ ครูผู้สอน ซึ่งครูจะต้องเป็นผู้ที่มีศักยภาพ ดังที่นักสังคมสงเคราะห์ (คุณมาลิน) กล่าวไว้ว่า

³ สัมภาษณ์ ณวี คงไย, ครูฝึกอาชีพชั้นสูงเคราะห์ชั้น 3 ครูประจำวิชาชีพช่างตัดเย็บเสื้อผ้าและการใช้จักรอุตสาหกรรม,

“...ปัจจัยโดยรวมที่ทำให้การฝึกอาชีพประสบความสำเร็จ อันดับแรกก็คือ ต้องมองตัวของครูฝึกอาชีพว่าต้องเป็นบุคลากรมีคุณภาพ มีความรู้ ความสามารถ มีความตั้งใจ ทุ่เมเท เสียสละ แล้วก็สามารภแก้ปัญหาลได้... ถ้าวาดตัวใดตัวหนึ่งไปก็ทำให้การดำเนินงานขาดประสิทธิภาพไป ถ้าวุคลากรของเรามีคุณสมบัติเหล่านี้ครบ วิชาชีพนั้ัน ๆ ก็คงประสบความสำเร็จได้ไม่ยาก...”⁴

จากการสัมภาษณ์และพูดคุยกับผู้เข้ารับการฝึกอาชีพในวิชาชีพตัดเย็บเสื้อผ้า และการใช้จักรอุตสาหกรรมพบว่า ต่างมีทัศนคติที่ดีต่อครูผู้สอน โดยมองว่า นอกจากจะให้ความรู้ และทักษะในการตัดเย็บแล้ว ยังเป็นผู้ที่คอยอบรมและสั่งสอนในสิ่งที่ดีและเป็นประโยชน์ในการใช้ ชีวิตเสมอ โดยจะสอนให้รู้ว่าสิ่งใดควรและไม่ควรกระทำ ทำให้มีอุปนิสัยและความประพฤติที่ดี แต่ยังคงขาดความมั่นใจในการนำวิชาชีพไปใช้ในการประกอบอาชีพต่อไป เนื่องจากยังขาดความ มั่นใจในฝีมือของตนเอง

จากการสังเกต พบว่า ครูผู้ฝึกในวิชาชีพนี้ เป็นคนอารมณ์ดี และพูดจา ตรงไปตรงมา แต่มักมีความขัดแย้งกันทางความคิดและการปฏิบัติงานกับฝ่ายอื่น ๆ แต่อุปนิสัยใน การสอนจะเป็นคนใจเย็น สนุกสนาน เป็นกันเองกับผู้เข้ารับการฝึก เอาใจใส่ ให้เวลากับผู้เข้ารับ การฝึกอย่างเต็มที่ และคอยอบรมสั่งสอนให้ผู้เข้ารับการฝึกรู้จักมารยาทและพฤติกรรมที่เหมาะสม ทำให้เป็นที่รักของลูกศิษย์ ส่วนผลงานการตัดเย็บของวิชาชีพนี้ สังเกตว่ารูปแบบยังไม่ทันสมัย และ ผลงานยังขาดจุดเด่นของตนเอง คือ เสื้อผ้าเป็นรูปแบบเดิม ๆ จึงทำให้ผลงานของวิชาชีพนี้ไม่ได้ รับความสนใจหรือได้รับการยอมรับเท่าที่ควร

(2) วิชาชีพร่างเย็บหนัง หลักสูตรนี้เปิดอบรม 3 6 และ 9 เดือน ผู้เข้ารับการฝึก อาชีพต้องสำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อ่านออกเขียนได้ และต้องมีแขนทั้งสองข้างที่ แข็งแรงพอที่จะฝึกอบรมตามวิชาชีพได้

ครูประจำวิชาชีพช่างเย็บหนัง แต่เดิมมี 3 คน แต่ปัจจุบันเหลือจำนวน 1 คน คือ ครูสายใจ อายุ 51 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี คณะคหกรรมศาสตร์จากวิทยาลัยธนบุรี เริ่มงานสอนที่ศูนย์ ฯ เป็นที่แรก โดยสอนในวิชาชีพช่างเย็บหนังมาตั้งแต่ประมาณปี 2521 จนปี 2550 เป็นเวลาประมาณ 29 ปี ปัจจุบันนอกจากจะมีหน้าที่เป็นครูประจำวิชาชีพช่างเย็บหนังแล้ว ยังมีตำแหน่งเป็นนักพัฒนาสังคม 6ว ด้วย โดยหน้าที่และบทบาทประกอบไปด้วย งานฝึกอาชีพใน วิชาชีพร่างเย็บหนัง การประสานงานกับศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) และสอนผู้ฝึก

⁴ สัมภาษณ์ มาลิน แดงตาด, นักสังคมสงเคราะห์ 7ว, 19 กันยายน 2550.

วิชาชีพในการศึกษาสายสามัญ (กศน.) คุณวุฒิกรรมของผู้รับ จัดกลุ่มวิชาชีพอิสระเครื่องหนัง หัวหน้าพัสดุ เป็นต้น ซึ่งจะเห็นได้ว่ามีภาระหน้าที่ในหลายด้าน นอกจากงานดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังมีการออกไปประชุมและสัมมนาทางวิชาการภายนอกด้วย

ในการเรียนการสอน ครูผู้ฝึกอาชีพได้บอกว่า เริ่มแรกจะมีการประเมินทางวิชาชีพ ก่อนเพื่อดูว่าผู้เข้ารับการฝึกมีมือและเท้าพร้อมสำหรับการฝึกอาชีพและสามารถเย็บจักรได้ หลังจากนั้นจึงประเมินทางด้านสติปัญญาว่าสามารถเรียนรู้ได้ เมื่อประเมินผ่านแล้ว ต่อจากนั้น จะเป็นการทำความเข้าใจ สร้างเสริมลักษณะนิสัยในการทำงานให้กับผู้เข้ารับการฝึก สอนเรื่องความปลอดภัยในการทำงาน ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับหนัง สอนให้รู้จักเครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็นใน วิชาชีพเย็บหนัง เพื่อเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการเรียนในขั้นต่อ ๆ ไป

จากนั้นจะเป็นการเริ่มสอนการเย็บจักรอุตสาหกรรม สอนมาตรฐานที่ใช้ในวิชาชีพ เย็บหนัง เพื่อให้ผู้ฝึกรู้จักวิธีการวัดหนังอย่างถูกต้อง การสอนออกแบบ การทำหัตถกรรมจากเครื่อง หนัง เช่น การทำพวงกุญแจจากหนังวัวและหนังปลากะเบน การซ่อมแซมเครื่องหนัง เช่น กระเป๋า รองเท้า หลังจากนั้นจึงเริ่มสอนการทำกระเป๋า การทำรองเท้า ในแบบต่าง ๆ ทั้งของสุภาพบุรุษและ ของสุภาพสตรี จะมีการปรับเปลี่ยนพิจารณาไปตามรายบุคคลด้วย ผู้เข้ารับการฝึกส่วนใหญ่ถ้า สามารถอ่านออกเขียนได้ ไม่มีความพิการทางสมองและมีความตั้งใจเรียนก็จะมีปัญหาในการ เรียน แต่ผู้เข้ารับการฝึกที่มาจากสถานสงเคราะห์จะมีที่ค่อนข้างเกรง ไม่ตั้งใจเรียนบ้างซึ่งการเรียน การสอนจะสามารถเป็นไปตามแผนการเรียนการสอนมากน้อยแค่ไหนจะขึ้นอยู่กับระดับ ความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เข้ารับการฝึกแต่ละคน โดยครูผู้ฝึก (ครูสายใจ) ได้กล่าวไว้ว่า

“...เด็กสมัยนี้กับเมื่อก่อนแต่ต่างกัน อาจเป็นเพราะสมัยก่อนจะเป็น พิศารแต่กำเนิดเสียส่วนใหญ่ แต่ปัจจุบันจะเป็นจากอุบัติเหตุเยอะ อาจจะมี ยัง ปรับตัวไม่ได้ สภาพจิตใจยังไม่พร้อม การเรียนก็อาจไม่ค่อยจะดีนัก เกรง ไม่ตั้งใจเรียนบ้าง...”⁵

วิชาชีพช่างเย็บหนังถือว่ามีผู้ให้ความสนใจเข้าสมัครเรียนพอสมควร เนื่องจากผู้ ฝึกอาชีพหลายคนมองว่าเป็นอาชีพที่หางานได้ง่าย เช่น การเข้าทำงานในสถานประกอบการ การเปิดร้านซ่อมรองเท้าหรือกระเป๋า เป็นต้น นอกจากนั้นวิชาชีพนี้นับว่าเป็นวิชาชีพที่สามารถ สร้างชื่อเสียงให้กับศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการพระประแดงได้โดดเด่นที่สุด เพราะสินค้าเป็นเครื่อง หนังที่มีคุณภาพดี มีรูปแบบที่ทันสมัยและราคาไม่แพงนัก ทำให้ได้รับการตอบรับจากตลาดดี และ ยังได้รับการยอมรับให้เป็นสินค้ามาตรฐานหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ หรือ OTOP ของจังหวัด

⁵ สัมภาษณ์ สายใจ เล็กเจริญ, นักพัฒนาสังคม 69 และครูประจำวิชาชีพช่างเย็บหนัง, 24 กันยายน 2550

สมุทรปราการอีกด้วย ผลิตภัณฑ์ที่มีชื่อเสียงของวิชาชีพนี้ได้แก่ เข็มขัดหนังปลากะเบน พวงกุญแจหนังวัว หนังปลากะเบน กระเป๋าสะพายสตรี หนังวัว รองเท้าแตะหนังวัว กระเป๋าตุงต่างค์หนังวัว หนังปลากะเบน เป็นต้น โดยมีตลาดหลักอยู่ที่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง จังหวัดสมุทรปราการ โดยจะเปิดขายทุกวันเสาร์และอาทิตย์ ซึ่งสินค้าชิ้นส่วนใหญ่จะมาจากศิษย์เก่าของศูนย์ ฯ ที่ได้รวมเป็นกลุ่มอาชีพอิสระเครื่องหนังขึ้น โดยได้รับการผลักดันและสนับสนุนจากนักสังคมสงเคราะห์ (คุณมาลิน) และครูฝึกอาชีพ (ครูสายใจ) ช่วยกันเขียนโครงการขึ้นเพื่อขออนุมัติเงินทุนจากสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการและ ผู้สูงอายุ (สท.) ในการจัดตั้งกลุ่มอิสระดังกล่าว

ส่วนปัญหาอุปสรรคในเรื่องการเรียนการสอน จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนพบว่า มีปัญหาในเรื่องเวลาไม่เพียงพอ เนื่องจากมีงานด้านอื่น ๆ ที่ต้องรับผิดชอบด้วย แต่ครูฝึกอาชีพประจำวิชาชีพช่างเย็บหนังบอกว่า สามารถจัดการได้เพราะเวลาครูประจำวิชาชีพไม่สามารถจะสอนได้ เนื่องจากติดภารกิจอื่นจะมีรุ่นพี่ที่เป็นหัวหน้ากลุ่มอาชีพอิสระเครื่องหนังช่วยดูแลและให้คำแนะนำรุ่นน้องแทน และการที่มีการตั้งกลุ่มอาชีพอิสระขึ้นนั้น ครูฝึกวิชาชีพช่างเย็บหนังมองว่า ทำให้ผู้ฝึกอาชีพสามารถฝึกความชำนาญในการทำเครื่องหนังได้มากขึ้น เช่น การทำรองเท้า จากเดิมที่ทำได้เพียงคนละคู่ ก็สามารถทำได้มากกว่า จากการศึกษาและช่วยงานของกลุ่มอาชีพอิสระ ทำให้ผู้เข้ารับการฝึกเหมือนได้เรียนรู้การทำงานในระบบโรงงานไปด้วยในตัว และจะมีความระมัดระวังในการใช้วัสดุ (หนัง) มากขึ้น เนื่องจากจะเกิดความเกรงใจ เป็นต้น โดยได้กล่าวไว้ว่า

“...ทางกลุ่มจะมีเงินหมุนเวียนจากกลุ่มอาชีพอิสระที่ก่อตั้งขึ้น ผู้ฝึกของเราสามารถฝึกความชำนาญได้จากการเข้ามาช่วยงานกลุ่ม คือโดยปกติผู้ฝึกจะทำได้แค่คนละหนึ่งชิ้น อย่างรองเท้าก็ทำได้แค่คนละคู่ แต่การเข้ามาช่วยงานกลุ่มอาชีพอิสระเป็นการได้เรียนรู้เทคนิค ฝึกความชำนาญ และรูปแบบต่าง ๆ ไปในตัว...เมื่อมาช่วยตรงนั้นนอกจากจะได้ฝึกแล้วยังมีค่าตอบแทนให้เล็ก ๆ น้อย ๆ เพื่อเป็นค่าตอบแทนและแรงจูงใจในการเรียนและการทำงานด้วย แต่ผู้ฝึกจะต้องเข้าใจว่า ตนเองมาฝึกอาชีพจะมาหวังค่าตอบแทนไม่ได้ ต้องรู้ว่าสิ่งสำคัญที่สุดคือ เรื่อง ความรู้ ความชำนาญ และประสบการณ์การทำงานมากกว่า เพื่อจะได้เอาไปใช้ทำงานต่อไปได้...”⁶

⁶ สัมภาษณ์ สายใจ เล็กเจริญ, นักพัฒนาสังคม 6๖ และครูประจำวิชาชีพช่างเย็บหนัง, 24 กันยายน 2550

มุมมองของผู้เข้ารับการศึกษาฝึกพบว่า มีปัญหาในเรื่องของเวลา เนื่องจากครูประจำวิชาชีพมีการกิจที่ต้องทำหลายอย่าง จึงส่งผลให้ไม่สามารถเข้าสอนได้ตามปกติและไม่สามารถดูแลเพื่อให้คำแนะนำผู้เข้ารับการศึกษาฝึกได้เท่าที่ควรนัก ดังที่ผู้เข้ารับการศึกษาฝึกช่างเย็บหนังได้ให้สัมภาษณ์ไว้ว่า

“...ช่วงหลัง ๆ อาจารย์เขาจะไม่ค่อยมีเวลาเข้ามาดูแลในห้องเท่าไร ต้องไปประชุม หรือไม่ก็ทำงานอยู่ที่ห้องบนสำนักงาน นาน ๆ ถึงจะเข้ามาดูสักที แล้วก็กลับขึ้นไปทำงานอีก...”⁷ ถวิลกล่าว

“...ช่วงนี้งานอาจารย์จะเยอะ ไม่ค่อยได้แวะมาดูพวกผมเท่าไร จะมาก็ตอนสั่งงาน ตรวจงานบ้าง...”⁸ อภิรัฐกล่าว

การที่ครูประจำวิชาชีพไม่มีเวลาในการเข้ามาดูแลผู้เข้ารับการศึกษาฝึกอย่างใกล้ชิดทำให้ผู้เข้ารับการศึกษาฝึกขาดความสนใจและความใส่ใจที่จะเรียน จึงไม่ได้ใช้เวลาในการฝึกฝนความรู้ความชำนาญอย่างเต็มที่

(3) วิชาชีพอิเล็กทรอนิกส์ ประกอบด้วยหลักสูตร 6 และ 10 เดือน ผู้เข้ารับการศึกษาฝึกต้องมีพื้นฐานความรู้ไม่ต่ำกว่าระดับประถมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่า และผ่านการทดสอบจากคณะกรรมการศูนย์ ฯ

ครูฝึกอาชีพประจำวิชาชีพอิเล็กทรอนิกส์มีจำนวน 2 คน โดยจะแบ่งหน้าที่กันสอน คนแรกคือ ครูวิลาศ ศรีตะชัย อายุ 44 ปี มีความพิการทางด้านร่างกายหรือการเคลื่อนไหว ตำแหน่งเจ้าพนักงานอบรมและฝึกวิชาชีพ 5 จบอิเล็กทรอนิกส์มาจากวิทยาลัยเทคนิคอุบล สอนที่ศูนย์ ฯ มาประมาณ 22 ปีแล้ว เข้ามาสอนที่ศูนย์ ฯ โดยการสอบบรรจุ กพ. มาแล้วทางกรมประชาสัมพันธ์ ๓ ขณะนั้นได้ขอตำแหน่งมาจึงเข้ามาสอบสัมภาษณ์ แล้วก็ได้รับบรรจุเข้าทำงานที่ศูนย์ ฯ เลย โดยก่อนที่จะเข้ามาสอนที่ศูนย์ ฯ ได้เคยสอนให้กลุ่มการศึกษานอกโรงเรียนมาก่อนบ้าง ในระยะแรกครูวิลาศจะสอนเองเพียงคนเดียว แต่ในระยะหลังมีครูมาเพิ่มอีก 1 คน คือ ครูสุจิตพร พรหมเฮียง อายุ 43 ปี พิการทางกายหรือการเคลื่อนไหวเช่นเดียวกัน เป็นครูฝึกอาชีพชั้นสูงเคราะห์ ชั้น 3 เข้ามาช่วยสอน โดยครูสุจิตพร จบ มศ. 5 ทางด้านอิเล็กทรอนิกส์จากจังหวัดชัยภูมิ

⁷ สัมภาษณ์ ถวิล พันธุมณี, ผู้เข้ารับการศึกษาฝึกวิชาชีพช่างเย็บหนัง 9 สิงหาคม 2550

⁸ สัมภาษณ์ อภิรัฐ รอดหยวก, ผู้เข้ารับการศึกษาฝึกวิชาชีพช่างเย็บหนัง, 9 สิงหาคม 2550

ผู้เข้ารับการฝึกนอกจากจะต้องมีคุณสมบัติดังที่กล่าวไปแล้ว เมื่อเข้ามาเรียนจะต้องมีการทดสอบความรู้พื้นฐานทั่วไป เช่น คณิตศาสตร์เบื้องต้น ภาษาอังกฤษก่อน เพื่อเป็นการประเมินความรู้ความสามารถในขั้นต้น และมีการทดสอบสมรรถภาพทางด้านร่างกายว่ามีมือทั้ง 2 ข้างสามารถหยิบจับได้ดี เพราะจะต้องใช้มือในการหยิบจับอุปกรณ์ชิ้นเล็ก ๆ และผู้เข้ารับการฝึกจะต้องไม่ตาบอดหรือตาบอดสี เพราะต้องใช้สายตาในการอ่านค่าต่าง ๆ ด้วย หลังจากนั้น ผู้เข้ารับการฝึกจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เบื้องต้น ไฟฟ้าเบื้องต้น การซ่อมวิทยุ โทรศัพท์ ซีดี มินิคอมโพร เครื่องขยาย หรือเครื่องใช้ไฟฟ้าอื่น ๆ ต่อไป

ปัญหาในด้านการเรียนการสอนจากการสัมภาษณ์ครูฝึกอาชีพทำให้ทราบว่า มีปัญหาเรื่องของความต่อเนื่องในการสอน เนื่องจากพื้นฐานที่ผู้ฝึกได้รับจากครูอีกท่านอาจไม่ต่อเนื่อง ครบถ้วน ทำให้ขาดความเข้าใจที่เพียงพอ จึงมีปัญหาในการสอนบ้าง ทำให้การสอนต้องมีการย้อนกลับไปกลับมา ทำให้เสียเวลาในการเรียนการสอนไป

นอกจากนั้นครูทั้งสองคนยังได้ให้ความเห็นที่ตรงกันในเรื่องของระยะเวลาสำหรับการสอนในวิชาชีพอิเล็กทรอนิกส์ว่าระยะเวลาสั้นไป อยากให้เพิ่มหลักสูตรเป็น 1 ปีครึ่งจะเหมาะสมกว่า และทำให้ผู้ฝึกที่จบออกมามีความรู้และทักษะความชำนาญที่มากขึ้น เนื่องจากการสอนอิเล็กทรอนิกส์เป็นวิชาที่มีรายละเอียดทางทฤษฎีค่อนข้างมากและในการปฏิบัติต้องใช้ประสบการณ์และความชำนาญด้วย ระยะเวลาเพียง 10 เดือน จึงไม่ค่อยเพียงพอนัก โดยเฉพาะกับผู้เข้ารับการฝึกที่มีความพิการและไม่มีพื้นฐานความรู้ทางด้านอิเล็กทรอนิกส์

จากการสังเกตและพูดคุยกับผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้เข้ารับการฝึกทำให้ทราบว่า การเรียนการสอนยังไม่ค่อยได้รับการพัฒนาและปรับปรุงให้เข้ากับเทคโนโลยีและวิวัฒนาการใหม่ ๆ เท่าที่ควร ยังคงใช้อุปกรณ์ที่ล้าสมัยมาใช้สอนอยู่มาก เช่น โทรศัพท์รุ่นเก่า(ขาวดำ) เป็นต้น ดังที่ผู้เกี่ยวข้องได้กล่าวไว้ว่า

“...เท่าที่ประเมินจากสายตา ก็มองว่า ยังคงใช้การสอนอย่างเดิม ถ้าเทียบกับหน่วยงานอื่นถือว่าวิชาชีพนี้เรายังล้าหลังเขาอยู่มาก...”⁹
ผู้อำนวยการศูนย์ ฯ กล่าว

“...คือผมว่าการเรียนการสอนยังล้าหลังอยู่ อิเล็กฯ มันเป็นวิชาต้องไปให้ทันกับเทคโนโลยี แต่ที่เรียนอยู่มันเก่ามาก อย่างโทรศัพท์ขาวดำอย่างนี้ ก็ยังมีเอามาสอนอยู่ จริงอยู่ที่ต้องรู้ในพื้นฐานของมันบ้าง แต่อยากให้ครูเน้น

⁹ สัมภาษณ์ จินตนา เหล่าสันตติ, ผู้อำนวยการศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการพระประแดง, 14 สิงหาคม 2550.

สอนอะไรใหม่ ๆ บ้าง บอกเทคนิคให้มากขึ้นหน่อย เวลาออกไปทำงานเราจะได้รับ
แล้วอีกอย่างอุปกรณ์ในการซ่อมก็ยังไม่เพียงพอ...”¹⁰ ธีระพงษ์ ผู้เข้ารับการฝึก
อาชีพกล่าว

“...การสอนผมว่ามันยังล้าหลังอยู่นะ ยังเอาอุปกรณ์เก่า ๆ มาสอนอยู่
ทำให้ไม่มีประสบการณ์การซ่อมตามเทคโนโลยีใหม่ ๆ แต่อาจารย์เขาก็สอนดี
นะ เข้าใจดี แต่อยากจะให้สอนให้ทันสมัยหน่อย...”¹¹ ปิยศักดิ์ผู้เข้ารับการฝึก
อาชีพกล่าว

“...อยากให้มีงบประมาณให้ทางแผนกมากกว่านี้ หรือมีอุปกรณ์ใหม่ ๆ
ให้นักเรียนได้ลองฝึก ลองเรียนบ้าง ที่ใช้อยู่ทุกวันนี้ค่อนข้างเก่าไปแล้ว...”¹²
สงบผู้เข้ารับการฝึกอาชีพกล่าว

มุมมองของครูฝึกอาชีพได้สะท้อนในประเด็นนี้ไว้ว่า ยังขาดการสนับสนุนในเรื่อง
ของงบประมาณและอุปกรณ์ เนื่องจากทางศูนย์ ฯ มีงบประมาณไม่เพียงพอ ทำให้ไม่สามารถที่จะ
ปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีความทันสมัยได้ ซึ่งครูวิลาศได้เล่าว่า เคยได้ร่างหลักสูตรขึ้นมาใหม่
แล้ว และได้รับการอนุมัติเรียบร้อยแล้ว แต่พอจะนำมาใช้จริงไม่สามารถจะกระทำได้ เนื่องจากทาง
ศูนย์ ฯ ยังขาดความพร้อมในเรื่องเครื่องมือและอุปกรณ์รุ่นใหม่ที่เหมาะสม เช่น วิทยุ โทรทัศน์
เครื่องเล่นวีซีดีทำสำหรับสอน เครื่องมือสำหรับวัดหรืออ่านค่าทางอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง พบว่าวิชาชีพอิเล็กทรอนิกส์เป็นอีก
วิชาชีพหนึ่งที่มีการจัดตั้งเป็นกลุ่มอาชีพอิสระขึ้นพร้อมกับกลุ่มเครื่องหนัง แต่ดำเนินการได้ไม่นาน
ก็ต้องปิดตัวลงไป เนื่องจากขาดระบบการจัดการที่ดี จึงอาจทำให้เกิดไม่ไว้วางใจกันขึ้นระหว่างครู
ฝึกอาชีพกับผู้เข้ารับการฝึก จึงทำให้ผู้เข้ารับการฝึกทยอยกันออกไป โดยจากการสัมภาษณ์
ผู้อำนวยการศูนย์ ฯ (ผอ. จินตนา) พบว่า

“...มันก็ขึ้นอยู่กับจิตสำนึกของครูแต่ละคน บุคลากรของเรายังขาดการ
จัดการบริหารที่ดี ให้เป็นระบบระเบียบ การทุ่มเทเพื่อหน่วยงานและเด็กยังไม่
ได้เต็มที่นัก เพราะฉะนั้น ไม่ว่าจะงานอะไรก็ตามถ้าขาดระบบและการ
บริหารจัดการที่ดี มันก็ไปไม่รอด ไม่แนใจว่ามีปัญหาภายในอะไรที่ทำให้เด็ก
ค่อย ๆ ทยอยออกกันไปหมด...”¹³

¹⁰ สัมภาษณ์ ธีระพงษ์ สอนฤทธิ์, ผู้เข้ารับการฝึกวิชาชีพอิเล็กทรอนิกส์, 22 สิงหาคม 2550.

¹¹ สัมภาษณ์ ปิยศักดิ์ หาญมณี, ผู้เข้ารับการฝึกวิชาชีพอิเล็กทรอนิกส์, 22 สิงหาคม 2550

¹² สัมภาษณ์ สงบ ศรีวงษา, ผู้เข้ารับการฝึกวิชาชีพอิเล็กทรอนิกส์, 22 สิงหาคม 2550

¹³ สัมภาษณ์ จินตนา เหล่าสันตติ, ผู้อำนวยการศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการพระประแดง, 14 สิงหาคม 2550.

ส่วนทางครูผู้สอนได้บอกว่ากลุ่มที่จัดตั้งขึ้นนั้นไม่เชิงเป็นกลุ่มอาชีพอิสระ แต่เหมือนเป็นกลุ่มฝึกทักษะมากกว่า ซึ่งสาเหตุที่ไม่ประสบความสำเร็จและต้องปิดตัวลงไปเนื่องจากขาดความเป็นเอกเทศ การดำเนินงานและการจัดการไม่มีความโปร่งใสเท่าที่ควรทำให้มีปัญหากันอย่างคนที่เข้ามาฝึกทักษะก็แอบเอาเครื่องมือเครื่องมือไป ผู้ฝึกทักษะแอบรับงานเอง ไม่ทำใบรับงาน การบริหารจัดการขาดระบบระเบียบ เกิดความไม่ลงรอยกันในเรื่องของผลประโยชน์ ผู้ฝึกขาดความเข้าใจในการจัดตั้งกลุ่มนี้เพื่อให้ได้ฝึกทักษะ ความชำนาญ ไม่ใช่ทำเพื่อจะมุงรายได้เป็นหลัก โดยครูผู้สอนประจำวิชาชีพอิเล็กทรอนิกส์ (ครูวิลาศ) ได้กล่าวว่า

“...ปัญหามันมีหลายอย่าง ทั้งความไม่เป็นเอกเทศ การดำเนินงานและการจัดการไม่มีความโปร่งใสเท่าที่ควรทำให้มีปัญหากัน อย่างคนที่เข้ามาฝึกทักษะก็แอบเอาเครื่องมือเครื่องมือไป ผู้ฝึกทักษะแอบรับงานเอง ไม่ทำใบรับงาน เมื่อทุกอย่างมันไม่เป็นระบบระเบียบปัญหามันก็เกิด ...ครูผู้คุมกับนักเรียนก็ไม่ลงรอยกันในเรื่องของผลประโยชน์ เกิดความไม่ไว้ใจกัน ไม่เข้าใจว่าต้องมีการจัดสรรรายได้อย่างไร ไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ของกลุ่มว่าตั้งขึ้นเพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสฝึกทักษะความชำนาญ ไม่ใช่ทำตรงนี้แล้วจะมีเงินทองเป็นกอบเป็นกำเลย แต่เข้ามาตรงนี้เพื่อให้ความชำนาญเพิ่มขึ้น ก่อนจะออกไปทำงานต่อไป...”¹⁴

(4) วิชาชีพคอมพิวเตอร์ หลักสูตรนี้เปิดอบรม 3 6 และ 10 เดือน ผู้เข้ารับการฝึกอาชีพต้องสำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ครูฝึกอาชีพประจำวิชาชีพคอมพิวเตอร์ มีจำนวน 1 คน อายุ 29 ปี เป็นครูฝึกการโปลิโอซาทั้ง 2 ช่าง ทำให้ต้องนั่งรถเข็นตลอดเวลา ครูผู้สอน (ครูชกร) จบหลักสูตรคอมพิวเตอร์โปรแกรมเมอร์ที่โรงเรียนอาชีวพระมหาไถ่ ทางศูนย์ ฯ มีความต้องการผู้ที่จะมาเป็นครูสอนในวิชาชีพคอมพิวเตอร์จึงได้ไปติดต่อกับทางโรงเรียนอาชีวพระมหาไถ่ ทำให้มีโอกาสได้เข้ามาสอนที่ศูนย์ ฯ นี้ และสอนมาเป็นเวลา 8 ปี ภายหลังจากได้เรียนต่อในระดับปริญญาตรีเพิ่มเติมในคณะสารสนเทศที่มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ภายหลังจากที่ผู้เข้ารับการฝึกเข้ามารายงานตัวและเข้ามาพักอยู่ภายในศูนย์ ฯ แล้ว ครูประจำวิชาชีพคอมพิวเตอร์ (ครูชกร) จะเริ่มทำความรู้จักกับลูกศิษย์ทุกคนเพื่อให้ทราบประวัติ ความเป็นมา อุปนิสัยใจคอ และทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนการสอนก่อน เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกรู้ว่าการเรียนการสอนในวิชานี้เป็นอย่างไร และตรงตามความต้องการของตนหรือไม่

¹⁴ สัมภาษณ์ วิลาศ ศรีตะชัย, เจ้าพนักงานอบรมและฝึกวิชาชีพ ประจำวิชาชีพอิเล็กทรอนิกส์, 20 กันยายน 2550.

ซึ่งผู้เข้ารับการฝึกสามารถลงเรียนได้ประมาณ 1 เดือน หากพบว่าไม่ตรงกับความสนใจ ความต้องการ หรือศักยภาพไม่เหมาะที่จะเรียนในวิชาชีพนี้ได้ คือ วัตถุประสงค์ของการทดสอบ ความรู้พื้นฐาน เช่น การบวกลบเลข เป็นต้น สามารถเปลี่ยนวิชาชีพได้หนึ่งครั้ง

ผู้ที่เรียนในวิชาชีพนี้ไม่จำเป็นจะต้องมีพื้นฐานด้านคอมพิวเตอร์มาก่อนก็สามารถเรียนได้ แต่ต้องมีวุฒิการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลักสูตรนี้จะเริ่มสอนตั้งแต่ ภารกิจทั่วไป ภาษาอังกฤษเบื้องต้น ทักษะการพิมพ์ คอมพิวเตอร์เบื้องต้น การจัดการฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ และ โปรแกรมคอมพิวเตอร์, Microsoft Office 97, Internet, บัญชี, Photoshop, Microsoft Access 97 เป็นต้น ซึ่งการเรียนการสอนจะเป็นหลักสูตรคอมพิวเตอร์สำนักงาน ผู้สำเร็จการฝึกอาชีพสามารถนำความรู้ความสามารถไปในการทำงานในสำนักงานได้ สำหรับการวัดผลจะแบ่งเป็น ภาคปฏิบัติจากการสอบและการเก็บคะแนนในห้องเรียนร้อยละ 70 และจากการสอบวัดความรู้ทางทฤษฎีร้อยละ 30

วิชาชีพนี้เป็นวิชาชีพที่มีผู้ให้ความสนใจมาสมัครเป็นอันดับหนึ่งโดยผู้ที่มาสมัครมองว่าจะสามารถหางานได้ง่าย แต่ด้วยต้องคุณสมบัติทางด้านความรู้คือ ต้องมีวุฒิในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 และข้อจำกัดของปริมาณเครื่อง ทำให้หลายคนไม่สามารถที่จะเรียนในวิชาชีพนี้ได้ และจากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนทำให้ทราบว่า วิชาชีพคอมพิวเตอร์สำนักงานนี้ จะเหมาะกับ ผู้เข้ารับการฝึกที่ค่อนข้างมีความคล่องตัวทางด้านร่างกาย ไม่ค่อยเหมาะกับ ผู้เข้ารับการฝึกที่ต้องนั่งรถเข็นนัก เพราะงานในสำนักงานจะต้องอาศัยความคล่องตัว การติดต่อประสานงานกับ ฝ่ายต่าง ๆ

แต่ผู้เข้ารับการฝึกที่ศูนย์ ฯ รับเข้ามาในปัจจุบันจะไม่ค่อยจำกัดคุณสมบัติมากนัก เนื่องจากต้องการเปิดโอกาสให้กับคนพิการได้มีโอกาสเข้ามารับการฟื้นฟูได้อย่างทั่วถึงขึ้นตามนโยบายของรัฐบาล เพราะฉะนั้นจึงทำให้ผู้เรียนในวิชาชีพนี้มีความพิการที่แตกต่างหลากหลายมากขึ้น ทั้งผู้เข้ารับการฝึกที่มีร่างกายที่พอจะมีความคล่องตัวอยู่บ้างแต่การพูดการสื่อสารกับผู้อื่นก็จะเกร็ง หรือมีมือ แขน ขา เกร็ง อ่อนแรง เป็นต้น ผู้เข้ารับการฝึกที่ต้องนั่งรถเข็นตลอดเวลา เช่น ขาอ่อนแรง อัมพาตครึ่งท่อนล่าง เป็นต้น ผู้เข้ารับการฝึกที่ค่อนข้างมีความผิดปกติในด้านการรับรู้ และการเรียนรู้ เช่น การได้ยินของหูไม่สมบูรณ์ การเรียนรู้ช้า เนื่องจากมีความผิดปกติในสมอง เป็นต้น ซึ่งทำให้ยากในการเรียนการสอนพอสมควร เนื่องจากขีดจำกัดของความสามารถและการเรียนรู้ของแต่ละบุคคลไม่เท่ากันนั่นเอง ซึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของผู้สำเร็จการศึกษาที่อาจด้อยลงไปอีกด้วย

ประกอบกับจากการสังเกต ณ ขณะที่ทำการเก็บข้อมูลที่วิชาชีพคอมพิวเตอร์พบว่า สภาพอุปกรณ์การเรียนการสอนขาดความทันสมัยอยู่มาก ซึ่งทุกฝ่าย ทั้งผู้อำนวยการ นักสังคมสงเคราะห์ ครูผู้สอน และผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ ต่างมีความเห็นตรงกันว่าคอมพิวเตอร์เก่าและขาดความทันสมัยเกินไป ทำให้ไม่สามารถรองรับโปรแกรมใหม่ ๆ ได้ ทำให้ผู้เข้ารับการฝึกขาดโอกาสที่จะเรียนรู้ในหลาย ๆ โปรแกรมที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์ เช่น โปรแกรมทางด้านกราฟิกต่าง ๆ เป็นต้น เนื่องจากว่า ทางศูนย์ ฯ ยังขาดงบประมาณที่มาสนับสนุนในการจัดหาคอมพิวเตอร์รุ่นใหม่ที่ยังพอและเหมาะสมกับการเรียนการสอน จึงทำให้โปรแกรมการทำงานของคอมพิวเตอร์ยังล้าหลัง ไม่สามารถพัฒนาหรือปรับปรุงการเรียนการสอนได้เท่าที่ควร เพราะเมื่อมีโปรแกรมใหม่ ๆ มาลง เครื่องก็ไม่สามารถจะรองรับโปรแกรมนั้น ๆ ได้

ครูผู้สอนจึงมีความต้องการที่จะปรับการเรียนการสอนให้มีความทันสมัยมากขึ้น ทั้งเรื่องอุปกรณ์การเรียนการสอนและหลักสูตรคือ ต้องการคอมพิวเตอร์รุ่นใหม่ที่สามารถรองรับโปรแกรมที่ทันสมัย และเพิ่มหลักสูตรคอมพิวเตอร์กราฟิกขึ้น ครูผู้สอนมองว่า จะเป็นประโยชน์และเหมาะสมสำหรับการออกไปทำงานของผู้เข้ารับการฝึกมากกว่าการสอนแต่คอมพิวเตอร์สำนักงานเพียงอย่างเดียว เพราะขาดความโดดเด่น โอกาสในการเข้าทำงานจึงน้อยกว่า และการทำงานในสำนักงานนั้นไม่เหมาะสมกับผู้เข้ารับการฝึกที่ต้องนั่งรถเข็นตลอดเวลา เพราะขาดความคล่องตัว อาจทำให้เกิดอุปสรรคและความล่าช้าในการทำงานได้ จึงมีแนวคิดที่ต้องการจะเพิ่มการสอนกราฟิกต่าง ๆ เพื่อให้คนพิการมีโอกาสในการเข้าทำงานมากขึ้น และสามารถทำงานอยู่ที่บ้านหรืออยู่กับที่ก็ได้ ซึ่งจะเป็นการลดอุปสรรคในการทำงานได้มาก โดยได้บอกไว้ในปีการศึกษาถัดไปถึงจะเริ่มมีการนำคอมพิวเตอร์รุ่นใหม่เข้ามาสอน และถ้าเป็นไปได้จะเพิ่มหลักสูตรด้านกราฟิกด้วย ซึ่งคิดว่าคงได้รับความสนใจจากผู้เข้ารับการฝึกไม่น้อย

จากการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการศูนย์ ฯ และนักสังคมสงเคราะห์ พบว่า มีความพอใจและมั่นใจในความสามารถของตัวครูผู้ฝึกในวิชาชีพคอมพิวเตอร์เป็นอย่างดี ว่าเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอถึงแม้จะเป็นคนพิการ อาจจะมีปัญหาในด้านความคล่องตัวในการปฏิบัติงานอื่น ๆ บ้างแต่สำหรับงานสอนมีความเชื่อมั่นว่าสามารถทำได้ดี

ส่วนมุมมองของผู้ที่เข้ารับการฝึกพบว่าทุกคนมีทัศนคติที่ดีต่อครูผู้สอนมาก โดยมองว่าสามารถสอนให้เข้าใจได้ดี และความพิการของครูไม่ได้เป็นอุปสรรคต่อการเรียนการสอน แต่ยังคงช่วยให้ผู้เข้ารับการฝึกมีกำลังใจที่ตีมากขึ้น และมีความหวังที่จะนำวิชาชีพคอมพิวเตอร์ไปทำงานได้ต่อไปในอนาคต

ส่วนในมุมมองของครูผู้สอนมองว่าผู้เข้ารับการฝึกทุกคนที่เข้ามาเรียนในวิชาชีพนี้ มีความตั้งใจดีกันทุกคน ต่างมีความมุ่งหวังว่าจบไปต้องได้ทำงาน แต่การที่จะประสบความสำเร็จได้จะต้องมีองค์ประกอบหลาย ๆ อย่าง ทั้งตัวผู้เข้ารับการฝึก ครูผู้สอน ระบบการบริหารจัดการของศูนย์ ฯ ครูผู้สอนเองบอกว่า บางทีรู้สึกว่ามันเองยังอาจเข้าใจผู้เข้ารับการฝึกได้ไม่ดีพอนัก เพราะทุกคนต่างมีลักษณะและสภาพปัญหาเฉพาะตัวแตกต่างกันไป

นอกจากนั้น ครูผู้สอนยังมองว่าถ้าจะให้ผลที่ได้รับของศูนย์ ฯ ออกมาคือผู้เข้ารับการฝึกจบออกไปแล้วเป็นบุคคลที่มีประสิทธิภาพ สามารถทำงานได้จริง และมีโอกาสได้เข้าทำงานสูง จะต้องมาเริ่มดูกันใหม่ตั้งแต่วัตถุประสงค์ของศูนย์ ฯ ว่า ต้องการให้ศูนย์ ฯ เป็นแบบไหน ถ้าจะให้ เป็นศูนย์ ฯ ที่เด็กจบมามีคุณภาพ ได้มาตรฐานก็จะต้องมีการจัดการ คุมมาตรฐานตั้งแต่การรับเข้ามาด้วย ให้ผู้เข้ารับการฝึกแต่ละวิชาชีพต้องเป็นผู้ที่อยู่ในเกณฑ์ที่สามารถเรียนรู้ได้ดี ร่างกายไม่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนและการทำงานในอนาคตข้างหน้า และผู้เรียนต้องไม่มีพื้นฐานหรือศักยภาพที่แตกต่างกันจนเกินไปนัก เพื่อให้การเรียนการสอนจะได้อย่างมีประสิทธิภาพได้อย่างมีระบบ แต่ถ้าเราไม่สามารถจะควบคุมคุณภาพผู้เข้ารับการฝึกตั้งแต่ขั้นตอนการรับเข้าได้มากนัก เพราะต้องเปิดโอกาสให้กับคนพิการอื่น ๆ อย่างทั่วถึงด้วยตามนโยบายของรัฐทางศูนย์ ฯ ก็ควรจะต้องมีมาตรฐานในด้านการเรียนการสอน และมาตรฐานของบุคลากรให้มากขึ้น และเพียงพอ ซึ่งปัจจุบันครูผู้สอนหนึ่งคนต้องดูแลผู้รับการฝึกที่พิการต่าง ๆ กันเป็นจำนวนมาก อาจทำให้การดูแลไม่ทั่วถึงนัก การแก้ปัญหาในปัจจุบันจึงต้องใช้วิธีให้เพื่อนช่วยเหลือเพื่อน เป็นการจับคู่กัน เรียน ทำงาน คือ ให้คนที่เก่งกว่าคอยช่วยเหลือเพื่อนที่อ่อนกว่า หรือเรียนรู้ซ้ำกว่าให้เข้าใจด้วย

ครูผู้สอนยังได้กล่าวเสริมอีกว่า ผู้อำนวยการของศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการ พระประแดง จะมีการเปลี่ยนแปลงบ่อยมาก ๆ ซึ่งตรงกับความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการศูนย์ ฯ นักสังคมสงเคราะห์ และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ว่า บางคนทำงานได้เพียงระยะเวลาสั้น ๆ ไม่กี่เดือนก็ต้องย้ายหรือเกษียณอายุราชการไป ทำให้การทำงานและการดำเนินนโยบายต่าง ๆ ขาดความต่อเนื่อง เพราะการทำงานกับคนพิการนั้นต้องอาศัยประสบการณ์ ความรู้ ความเข้าใจและการเรียนรู้เป็นพิเศษ ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาพอสมควร และผู้ที่มาเป็นผู้อำนวยการของศูนย์ ฯ ส่วนใหญ่ไม่ใช่ผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการทำงานกับคนพิการมาก่อน จึงเป็นไปได้ที่จะใช้ระยะเวลาเพียงช่วงสั้น ๆ เรียนรู้และเข้าใจงานด้านคนพิการได้ทั้งหมด

(5) วิชาศิลปประดิษฐ์ หลักสูตรนี้เปิดอบรม 3 6 และ 9 เดือน วิชาซีพีนี้ไม่จำกัดความรู้ ความสามารถ ไม่จำเป็นต้องใช้วุฒิการศึกษา แต่ต้องเป็นผู้ที่สามารถช่วยเหลือตนเองในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ และผ่านการพิจารณาว่าพอจะฝึกอาชีพได้

เดิมหลักสูตรนี้มีชื่อว่า “หลักสูตรเตรียมความพร้อม” ปัจจุบันได้เปลี่ยนชื่อเป็น “วิชาศิลปประดิษฐ์” โดยเปิดอย่างเป็นทางการเมื่อปี 2547 เป็นหลักสูตรที่เน้นให้บริการกับคนพิการที่มีความบกพร่องทางร่างกายและสมอง ไม่สามารถจะเรียนในวิชาซีพีอื่น ๆ ได้ การสอนจะมุ่งเน้นให้คนพิการมีทักษะเบื้องต้นสามารถนำไปประกอบอาชีพต่อไปได้ เช่น การทำน้ำยาล้างจาน น้ำยาปรับผ้านุ่ม ยาสระผมสมุนไพร การทำไหมพันโอง ดอกไม้ประดิษฐ์ กัดลายกระจก แต่จะเน้นของกีฟซีพีต่าง ๆ การร้อยลูกปัด เป็นต้น

โดยมีครูผู้สอนประจำวิชาซีพีจำนวน 1 คนคือครูกัลยา บุญลาโภ เป็นลูกจ้างประจำและพี่เลี้ยง เดิมเป็นครูสอนนักเรียนปกติ แต่ย้ายมาอยู่ที่พระประแดง จึงเข้ามาสมัครเป็นครูสอนคนพิการ มีความรู้ความสามารถทางด้านการประดิษฐ์ จึงได้เข้ามาดูแลในกลุ่มเตรียมความพร้อม

วิชาศิลปประดิษฐ์เป็นวิชาซีพีที่ค่อนข้างวุ่นวายมากที่สุด เนื่องจากผู้เข้ารับการฝึกส่วนใหญ่เป็นคนพิการทางสติปัญญาหรือการเรียนรู้ เพราะฉะนั้นในระยะแรก ๆ ของการเปิดเรียนครูประจำวิชาซีพีจะต้องคอยดูแลอย่างใกล้ชิดและค่อย ๆ ทำความเข้าใจกับผู้เข้ารับการฝึกแต่ละคน ครูประจำวิชาซีพี (ครูกัลยา) ได้บอกว่าบางคนมีลักษณะชอบเก็บตัว ไม่ยอมเข้าเรียนมักไปแอบอยู่หลังห้อง บางคนจะมีอารมณ์ฉุนเฉียวง่าย ชอบชกต่อยกับเพื่อน ๆ บางคนความจำสั้นและยังไม่รู้ว่าตนเองมีหน้าที่อะไร จึงต้องคอยตามให้เข้าห้องเรียนและคอยบอกกล่าว ซึ่งกว่าจะค่อนข้างลงตัวก็ต้องใช้เวลาประมาณ 2-3 เดือน

ปัจจุบันทางศูนย์ฯ ได้อาสาสมัครจาก JICA ของญี่ปุ่นเข้ามาช่วยถ่ายทอดความรู้ใหม่ ๆ ให้กับวิชาศิลปประดิษฐ์ อี ก 1 คน คือนางซาชิโกะ มากิ อาสาสมัครอาสาสมัครมาช่วยถ่ายทอดความรู้ทางด้านศิลปะ งานฝีมือ การออกแบบบรรจุภัณฑ์ต่าง ๆ ให้กับแผนกศิลปประดิษฐ์ ทำให้ผลงานของแผนกนี้เป็นที่น่าสนใจและพัฒนารูปแบบออกไปอย่างเห็นได้ชัด โดยมีระยะเวลาการปฏิบัติงานเป็นเวลา 2 ปี ซึ่งศูนย์ฯ ได้รับประโยชน์และความรู้เป็นอย่างมาก ทำให้งานด้านการให้บริการด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการมีความก้าวหน้าและพัฒนาไปอย่างชัดเจน และสร้างชื่อเสียงให้กับศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการเป็นอย่างดี

ครูผู้ฝึกอาชีพ (ครูกัลยา) ได้พูดไว้ว่า การสอนในวิชาชีพนี้ค่อนข้างจะมีข้อจำกัดอยู่มาก เนื่องจากสภาพความพิการของผู้เข้ารับการศึกษาส่วนใหญ่จะมีความพิการซ้ำซ้อน และมีความผิดปกติทางสมอง อ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ สื่อความหมายไม่เข้าใจ ดังนั้นการสอนจึงไม่สามารถหวังผลได้นักว่าเมื่อจบแล้วจะสามารถออกไปประกอบอาชีพเลี้ยงดูตนเองต่อไปได้ การสอนจึงเป็นการมุ่งเน้นให้คนพิการได้มีโอกาสในการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของตนเอง ซึ่งผลที่ได้คือทำให้ผู้เข้ารับการศึกษามีสภาพร่างกายและจิตใจที่ดีขึ้น โดยครูกัลยาได้กล่าวไว้ว่า

“...เราไม่สามารถจะวัดผลออกมาเป็นรูปธรรมได้นะ แล้วเราจะไปคาดหวังหรือกดดันอะไรเขามากก็ไม่ได้เหมือนกัน เราต้องเข้าใจด้วยว่าขีดจำกัดของความสามารถเขาได้แค่ไหน จะให้วัดผลแบบแผนกอื่น ๆ มันคงเป็นไปได้ยาก เพราะเด็กของเราพิการซ้ำซ้อน ร่างกายก็พิการ สมองพิการ จะสื่อสารหรือสอนอะไรก็ค่อนข้างลำบาก อารมณ์ก็แปรปรวนง่าย จะเห็นว่าเราต้องมีเปิดเพลงคลอให้ตลอด ซึ่งก็ช่วยได้เยอะ คือเราไม่เน้นให้เขาออกไปต้องทำงานเลี้ยงตัวเองได้นะ แต่ให้เขาได้มีโอกาสในการพัฒนาตนเองมากกว่า เป็นศิลปะเพื่อการฟื้นฟูจิตใจทำนองนั้น...”¹⁵

โดยสรุป บริการด้านอาชีพนอกจากจะเป็นการฝึกอาชีพให้แก่ผู้เข้ารับการศึกษา 5 วิชาชีพแล้ว ยังมีการไปศึกษาดูงานในหน่วยงานของรัฐ เอกชน และสถานประกอบการ การฝึกอาชีพเสริมให้แก่ผู้เข้ารับการศึกษา โดยประสานความร่วมมือกับองค์กรจากทั้งภาครัฐและเอกชนในการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างทักษะความรู้ด้านต่าง ๆ และฝึกอาชีพเสริมหลักสูตรเพิ่มเติมให้แก่คนพิการที่เข้ารับการศึกษาในศูนย์ ฯ เพื่อให้มีความรู้ความสามารถเพิ่มเติมในการนำไปประกอบอาชีพได้ เช่น การออกแบบบรรจุภัณฑ์ การปักเลื่อม การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์กระดาษ การทำกรอบรูปไม้ การแปรรูปผลิตภัณฑ์ การห่อของขวัญและจัดดอกไม้สไตล์ญี่ปุ่น การทำน้ำยาล้างจาน น้ำยาปรับผ้านุ่ม เป็นต้น

นอกจากนั้นภายหลังจากที่คนพิการสำเร็จการฝึกอาชีพ ศูนย์ ฯ จะจัดบริการสำหรับการหางานของคนพิการ โดยจะให้คำแนะนำ ปรึกษาเกี่ยวกับการสมัครงาน และการทำงาน ได้แก่ การประกอบอาชีพในสถานประกอบการ การประกอบอาชีพอิสระ การศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น การรวมกลุ่มเครื่องหนัง เป็นต้น รวมถึงการบริการส่งคนพิการที่สำเร็จการศึกษาแล้วไปสมัครงานยังบริษัท สถานประกอบการ หรือการไปกรอกใบสมัครไว้ที่ศูนย์บริการเบ็ดเสร็จ ณ จุดเดียว สำหรับคนพิการ (one-stop services) กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ และหลังจากนั้น ศูนย์ ฯ จะมีการติดตามผลจะมีการติดตามในระยะแรกและผู้เข้ารับการศึกษาเริ่มออกไปทำงาน

¹⁵ สัมภาษณ์ กัลยา บุญลาโภ, ครูประจำวิชาชีพศิลปะประดิษฐ์, 15 สิงหาคม 2550

ประมาณ 3 เดือนแรก หลังจากนั้นอาจจะขาดการติดต่อไปเลย เนื่องจากย้ายที่ทำงาน เปลี่ยนเบอร์ติดต่อ แล้วไม่ได้มีการแจ้งกับมา ทางศูนย์ ฯ ก็จะไม่สามารถติดตามได้อีกว่าผู้เข้ารับการฝึกคนนั้นไปทำอะไรที่ไหน

6.1.3 การสร้างและประสานเครือข่าย

ในปัจจุบันศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการพระประแดงไม่ได้มีรูปแบบและกระบวนการดำเนินงานเฉพาะด้านการให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการแต่เพียงภายในศูนย์ ฯ เท่านั้น สืบเนื่องมาตั้งแต่มีนโยบายการปฏิรูประบบบริหารราชการไทย พ.ศ. 2545 ในสมัย พ.ต.ท. ดร. ทักษิณ ชินวัตร ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ทำให้การทำงานในระบบราชการเปลี่ยนแปลงไปคือ มีการบริการที่เข้าถึงประชาชนและมีความครอบคลุมกลุ่มผู้ด้อยโอกาสมากขึ้น หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ มีการดำเนินงานใน “เชิงรุก” มากขึ้นนั่นเอง ซึ่งศูนย์ ฯ ได้รับนโยบายการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ในชุมชนนี้มาจากนโยบายของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งทางกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการได้ส่งต่อให้ศูนย์ ฯ นำมาปฏิบัติตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 และมาชัดเจนในทางปฏิบัติเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2549 ที่ผ่านมา ซึ่งนโยบายในเชิงรุกรุ่นนั้นจะเน้นให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการมากขึ้น

ดังนั้นในปัจจุบันศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการพระประแดงจึงมีบทบาทและภารกิจที่ครอบคลุมและเข้าถึงคนพิการมากขึ้น โดยได้มีการเพิ่มบทบาทการสร้างและประสานเครือข่าย นั่นก็คือ การจัด “การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน” (Community Based Rehabilitation: CBR) ขึ้น โดยมีการขยายเครือข่ายของศูนย์ ฯ ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อให้การฟื้นฟูสมรรถภาพแก่คนพิการและผู้สูงอายุให้ได้รับโอกาสเท่าเทียมกัน เช่น การประสานความร่วมมือกับทุกฝ่ายในชุมชน เพื่อให้ครอบครัวและชุมชนได้มีส่วนร่วมในการดูแลคนพิการรวมถึงผู้สูงอายุในชุมชนของตนเอง เพราะว่าครอบครัวและชุมชนของคนพิการย่อมมีความใกล้ชิดกับคนพิการมากกว่าหน่วยงานภายนอก นอกจากนี้ศูนย์ ฯ จะมีหน้าที่เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ให้กับอาสาสมัครในชุมชนแล้ว ยังทำหน้าที่ประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เข้ามามีส่วนร่วมในการอบรมอาสาสมัครของชุมชนในระยะแรก และเมื่อชุมชนมีศักยภาพพอที่จะดูแลกันเองได้แล้ว ศูนย์ ฯ จะค่อย ๆ ลดบทบาทของตนเองลงไป แต่ศูนย์ ฯ จะยังคงมีหน้าที่คอยกระตุ้นให้เกิดการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องต่อไปด้วย ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการพระประแดงมีหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงให้การดำเนินงานในชุมชนนั่นเอง

ภารกิจที่ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการพระประแดงต้องทำในระยะแรก คือ การออกสำรวจและค้นหาคนพิการในชุมชน ให้การสงเคราะห์ครอบครัวผู้มีรายได้น้อย โดยการออกหน่วยเคลื่อนที่ นำกิจกรรมของศูนย์ ฯ สู่มุมชน อย่างเช่น การฝึกอาชีพพระยะสั้นลงไปในชุมชน เพื่อให้ทั้งคนพิการ ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าถึงบริการของศูนย์ ฯ ได้ง่ายและสะดวกขึ้น โดยจะมีการจัดบุคลากรลงไปสำรวจความต้องการในชุมชนว่าสนใจฝึกอาชีพอะไร การออกเยี่ยมคนพิการและผู้สูงอายุในชุมชน โดยในระยะแรกจะเน้นการทำความรู้จักกันระหว่างศูนย์ ฯ กับชุมชน ติดต่oprะสานงานกับคนพิการ ครอบครัว ชุมชน อบต. และผู้ที่เกี่ยวข้องให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน จัดอบรมให้ความรู้กับคนในชุมชนโดยการแนะนำให้รู้จักการดำเนินงานของศูนย์ ฯ โดยให้ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในการดำเนินงานทุกขั้นตอน ตั้งแต่การเริ่มวางแผน การดำเนินงาน การจัดทำแผนชุมชนว่าช่วงเวลาไหนต้องทำอะไร ตลอดจนการติดตามประเมินผล ซึ่งจะเน้นความร่วมมือร่วมใจกันภายในชุมชนโดยศูนย์ ฯ จะเน้นการถ่ายทอดองค์ความรู้และกระจายการบริการและสวัสดิการสู่มุมชนให้มากและทั่วถึงที่สุด ครอบคลุมทั้งกลุ่มคนพิการ ผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาส เพื่อให้บุคคลเหล่านี้สามารถเข้าถึงบริการและสวัสดิการต่าง ๆ ได้ง่ายขึ้นนั่นเอง

โดยในระยะแรกของการดำเนินงานนั้นศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการพระประแดงค่อนข้างประสบปัญหาในเรื่องการนำนโยบายมาปฏิบัติพอสมควร เนื่องจากศูนย์ ฯ ไม่เคยมีประสบการณ์ในการทำงานด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการในชุมชนมาก่อน เพราะบทบาทและรูปแบบการดำเนินหลักของศูนย์ ฯ คือการให้บริการแก่คนพิการที่เข้ามารับการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพภายในศูนย์ ฯ เท่านั้น แต่เมื่อมีบทบาทภารกิจที่มีความเป็น "เชิงรุก" มากขึ้น การทำงานก็มีความจำเป็นที่จะต้องอาศัยบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถที่เพียงพอมาช่วยในการดำเนินการ แต่บุคลากรของศูนย์ ฯ ที่จะสามารถรับนโยบายไปปฏิบัติได้นั้นยังมีไม่เพียงพอ ประกอบกับบุคลากรส่วนใหญ่เป็นบุคลากรทั่วไปที่ยังขาดความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินงานด้านคนพิการอย่างแท้จริง จึงทำให้การแปลงนโยบายมาสู่การปฏิบัติค่อนข้างติดขัด ซึ่งทางศูนย์ ฯ ก็ต้องแก้ปัญหาโดยการใช้นักวิชาการที่มีอยู่ให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด ดังนั้นบุคลากรทุกฝ่ายมีภาระหน้าที่เพิ่มขึ้นโดยปริยาย ซึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อการทำงานด้านการให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการภายในศูนย์ ฯ โดยตรงด้วย เช่น เวลาในการสอน เวลาในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการปรับตัว การเรียนรู้ที่จะใช้ชีวิตในสังคมหรือการทำงานต่อไป ที่อาจถูกลดทอนลงไป ดังที่นักสังคมสงเคราะห์ (คุณมาลิน) ได้กล่าวไว้ว่า

“...การแปลงนโยบายมาสู่การปฏิบัติ จะต้องมีคนที่ได้รับผิดชอบงานในส่วนต่าง ๆ อย่างเพียงพอและเหมาะสม ถึงจะทำให้นโยบายต่าง ๆ ขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติได้ แต่บุคลากรของเราส่วนใหญ่ไม่ใช่บุคลากรที่ปฏิบัติงานด้าน

นี้โดยตรง ภาระจึงไปตกอยู่ที่คนที่พอจะสามารถดูแลงานได้ อย่างนักสังคมสงเคราะห์ก็ต้องเป็นทั้งหัวหน้าฝ่ายสวัสดิการสงเคราะห์ คือต้องปฏิบัติงานบริหารงานในศูนย์ด้วย คูในเรื่องของงานวิชาการต่าง ๆ ด้วย ออกหน่วยจัดกิจกรรมต่าง ๆ ด้วย...เจ้าหน้าที่ในระดับปฏิบัติ งานตามนโยบายนั้นมีจำนวนน้อยมาก อย่างครูฝึกอาชีพ 1 คนต่อ 1 แผนก ซึ่งครูต้องมีหน้าที่ฝึกอาชีพให้กับเด็กในศูนย์ ฯ ด้วย และยังมีงานกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งภายนอกและภายใน งานประชุมหรืองานที่ได้รับมอบหมายพิเศษ และครูบางคนก็ยังคงมาทำงานบนสำนักงานของเราอีก..."¹⁶

ศูนย์ ฯ จะมีการดำเนินงานภายใต้ "โครงการการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน" โดยจะมีโครงการฝึกอบรมอาสาสมัครพัฒนาสังคม ฯ ช่วยเหลือคนพิการ (อ.พ.ม.ก.) ขึ้น โดยศูนย์ ฯ จะเข้าไปช่วยในการอบรมให้ความรู้ รวมถึงหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีการจัดอบรมอาสาสมัครก็สามารถเข้าไปร่วมอบรมด้วยได้ เพื่อเป็นการพัฒนาบุคลากรในชุมชนให้เป็นบุคลากรคุณภาพอยู่เสมอ เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานช่วยเหลือคนพิการ ผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาสในชุมชนของตนเองและชุมชนใกล้เคียงได้ โดยบุคลากรจะต้องเป็นที่รู้จักและจะมีชมรมของตนเองอยู่ก่อนแล้ว เช่น ชมรมผู้สูงอายุในชุมชน เป็นต้น ซึ่งจะง่ายในการจัดตั้งและเป็นบุคลากรที่ค่อนข้างมีประสิทธิภาพนั่นเอง

และเมื่อปลายปี 2550 ที่ผ่านมา ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการพระประแดง ได้มีการเปิด "ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการและผู้สูงอายุในชุมชน" ขึ้นที่ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม พ.ศ. 2550 เพื่อให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพและจัดสวัสดิการต่าง ๆ ให้กับคนพิการ ผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาส โดยศูนย์ ฯ ได้สนับสนุนให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการสังคมด้วย เช่น การออกเยี่ยมบ้าน การจัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ให้คนพิการมีส่วนร่วม การจัดสวัสดิการสงเคราะห์แก่ผู้ยากไร้ เป็นต้น

ซึ่งการดำเนินงานโดยยึดหลักแนวคิดการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชนนี้จะช่วยให้งานด้านคนพิการสามารถดำเนินไปได้อย่างยั่งยืน คือเมื่อชุมชนเริ่มที่จะสามารถดูแลตนเองได้แล้ว ศูนย์ ฯ ก็จะช่วย ๆ ลดบทบาทการดำเนินลง โดยปล่อยให้ชุมชนสามารถดูแลคนในชุมชนกันเองได้โดยอิสระ โดยที่ศูนย์ ฯ จะทำหน้าที่เป็นเพียงพี่เลี้ยงหรือที่ปรึกษาเท่านั้น แต่จะไม่ใช่ว่าผู้ที่ดำเนินงานหลักอีกต่อไป แต่จะต้องคอยเป็นผู้กระตุ้นให้เกิดการดำเนินงานที่ต่อเนื่องด้วย ดังที่คุณมาลินได้กล่าวไว้ว่า

¹⁶ สัมภาษณ์ มาลิน แดงตาด, นักสังคมสงเคราะห์ 7๖, 19 กันยายน 2550.

“...งานในเชิงรุกไม่ใช่ต้องการให้เราเป็นผู้จัดตลอดไป แต่เราเป็นเพียงตัวนำร่องในการดำเนินงานให้กับชุมชน ต้องออกไปให้ความรู้ เผยแพร่ ติดต่อประสานงาน แนะนำแนวทางการทำงานให้กับชุมชนเพื่อให้เกิดเป็นงานด้านสวัสดิการสังคมขึ้นมา เป็นการกระจายเครือข่ายการทำงานออกไปสู่ชุมชนให้ชุมชนได้ดูแลคนในชุมชนของเขาเอง... ข้อดีก็คือ คนในชุมชนต่างเป็นญาติพี่น้อง ครอบครัว หรือเพื่อนพ้องกันทั้งนั้น ย่อมเป็นการสานความสัมพันธ์ให้กับครอบครัวและชุมชนให้เกิดมากขึ้น คนพิการก็จะมีความสุขกับการได้อยู่กับครอบครัวของตน และยังทำให้คนในชุมชนเข้าถึงบริการต่าง ๆ ง่ายขึ้น...”¹⁷

และจากนโยบายในเชิงรุกนี้ทำให้ศูนย์มีโครงการที่ต้องดำเนินการตามแผนงานเชิงยุทธศาสตร์หรือ Road Map อีกหลายโครงการ เช่นโครงการเพิ่มทักษะชีวิตในการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นในสังคมแก่ผู้รับการสงเคราะห์โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชนในการดูแลกลุ่มเป้าหมาย โครงการป้องกันความพิการแก่กลุ่มเสี่ยง โครงการรักษำบ้าน โครงการรณรงค์เผยแพร่และสร้างความเข้าใจการจัดบริการสวัสดิการแก่กลุ่มเป้าหมาย โครงการสถานสงเคราะห์มาตรฐาน โครงการสร้างความร่วมมือกับภาคธุรกิจเอกชนเพื่อสวัสดิการสังคม โครงการสวัสดิการชุมชนเพื่อคนพิการ โครงการหน่วยงานโปร่งใส และโครงการพัฒนามาตรฐานการฝึกอาชีพระยะสั้นแก่คนพิการในชุมชน เป็นต้น

และจากการที่มีบทบาทและภารกิจที่เพิ่มมากขึ้นนี้เอง ก็ได้ส่งผลกระทบต่อการทำงานด้านการให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการภายในศูนย์ ฯ ด้วยเช่นกัน เนื่องจากงานที่มีมากขึ้น แต่จำนวนบุคลากรมีไม่เพียงพอ ทำให้เจ้าหน้าที่หนึ่งคนต้องรับบทบาทในหลาย ๆ อย่างหรือหลาย ๆ หน้าที่ในเวลาเดียวกัน เช่น ครูผู้ฝึกวิชาชีพนอกจากต้องดูแลการสอนให้กับผู้เข้ารับการฝึกแล้ว ยังต้องดูแลงานเอกสาร งานด้านวิชาการ และงานด้านการออกหน่วยลงพื้นที่ในชุมชน เป็นต้น

“...ตอนนี้งานมันอยู่ในช่วงปรับปรุงพัฒนา ครูจะให้มีหน้าที่ในด้านการสอนอย่างเดียวมันก็คงไม่ได้ ...แต่ต้องรู้และต้องทำอย่างอื่นได้ด้วย ตรงนี้ครูต้องเข้าใจด้วย ถ้าสอนอย่างเดียว งานวิชาการไม่รับเลย ก็จะทำให้ทั้งตัวบุคลากรเอง หน่วยงานไม่มีการพัฒนา ความสามารถ ศักยภาพของบุคลากรและหน่วยงาน ก็จะมีเขาไม่ได้ งานด้านการฟื้นฟูคนพิการก็จะไม่ก้าวหน้า ไม่มีประสิทธิภาพตามเจตนารมณ์ที่ตั้งไว้ได้ ดังนั้นบุคลากรก็ต้องปรับตัวให้ทันด้วย...”¹⁸ คุณมาลินกล่าว

¹⁷ สัมภาษณ์ มาลิน แดงตาด, นักสังคมสงเคราะห์ 7๖, 24 กันยายน 2550

¹⁸ สัมภาษณ์ จินตนา เหล่าสันตติ, อ่างแล้ว

6.2 ความคิดเห็นของคณิศการต่อการให้บริการการฟื้นฟูสมรรถภาพคณิศการของศูนย์ ฯ

ส่วนนี้จะเป็นข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกร่วมกับการสนทนากลุ่มจากผู้เข้ารับบริการจากทั้ง 5 กลุ่มวิชาชีพที่กำลังอยู่ระหว่างกระบวนการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพคณิศการของศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคณิศการพระประแดง จำนวน 25 คน และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง โดยผู้ศึกษาจะพิจารณาใน 4 ด้าน คือ ความคิดเห็นเกี่ยวกับบุคลากร ความคิดเห็นเกี่ยวกับวัสดุ อุปกรณ์ ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตร ความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม อาคารสถานที่ โดยมีรายละเอียดดังนี้

6.2.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับบุคลากร

บุคลากรของศูนย์ ฯ จะมีหน้าที่ในการให้การดูแล ช่วยเหลือ แนะนำผู้เข้ารับบริการฝึกอาชีพให้สามารถใช้ชีวิตภายในศูนย์ ฯ ได้อย่างมีความสุข และสามารถฟื้นฟูสมรรถภาพของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้ที่จะสามารถปฏิบัติงานด้านการให้บริการและจัดสวัสดิการทางสังคมได้ดีนั้น ต้องเป็นผู้ที่มีใจรักในงานทางด้านการช่วยเหลือสังคม มีความรู้ความเข้าใจสภาพร่างกาย จิตใจของคณิศการเป็นอย่างดีด้วย จึงจะทำให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับเรื่อง “จำนวนบุคลากร” พบว่า ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคณิศการพระประแดงยังมีจำนวนบุคลากรไม่เพียงพอในหลายส่วน เช่นครูประจำวิชาชีพ ที่มีเพียงวิชาชีพละ 1 คน ยกเว้นวิชาชีพอิเล็กทรอนิกส์ที่มีจำนวน 2 คน ซึ่งเมื่อเทียบจำนวนผู้เข้ารับบริการฝึกแล้วถือว่ามีความน้อยเกินไป เนื่องจากการสอนนักเรียนที่มีความพิการนั้นจะต้องใช้ความเอาใจใส่และการดูแลอย่างใกล้ชิดเป็นพิเศษ เพราะผู้เข้ารับบริการฝึกแต่ละคนต่างมีสภาพความพิการและความสามารถในการรับรู้และการเรียนรู้ที่ไม่เท่ากัน ทำให้ครูผู้สอนไม่สามารถที่จะสอนไปพร้อมกันทีเดียวได้เหมือนเช่นการสอนนักเรียนปกติ นักกายภาพบำบัดก็เช่นเดียวกัน ที่มีจำนวนเพียง 2 คน ในปัจจุบัน และหากอาสาสมัครชาวญี่ปุ่นเสร็จสิ้นภารกิจและครบกำหนดกลับประเทศ ก็จะทำให้ศูนย์ ฯ เหลือนักกายภาพบำบัดเพียงคนเดียว ย่อมไม่สามารถจะดูแลงานด้านการทำกายภาพบำบัดได้อย่างทั่วถึงนัก เพราะคณิศการที่จำเป็นต้องเข้าทำกายภาพบำบัดในแต่ละรุ่นมีจำนวนหลายคนและแต่ละคนก็มีสภาพความแตกต่างทางด้านร่างกายและสภาพความพิการที่แตกต่างกันไป ประกอบกับการทำกายภาพบำบัดจำเป็นต้องได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิดจากนักกายภาพ จึงทำให้ไม่สามารถทำพร้อมกันที่หลาย ๆ คนได้ จำเป็นต้องใช้เวลาสลับเวลากันไปจนกระทั่งครบตามจำนวนผู้ที่ต้องเข้าทำกายภาพ ทำให้คณิศการแต่ละคนได้รับการทำกายภาพบำบัดที่ไม่ต่อเนื่อง สำหรับ “เจ้าหน้าที่อื่น ๆ” พบว่ามีจำนวนไม่ค่อนเพียงพอเช่นกัน เนื่องจากบทบาทและภารกิจ

ของศูนย์ ฯ ในปัจจุบันมีมากขึ้น คือนอกจากบทบาททางด้านการให้การฟื้นฟูสมรรถภาพแก่คนพิการภายในศูนย์ ฯ แล้ว ปัจจุบันศูนย์ ฯ ยังมีภารกิจใน “เชิงรุก” ที่ต้องเข้าไปดำเนินงานในการติดต่อประสานงานและช่วยผลักดันให้เกิดการดำเนินงานในชุมชนหรือ “**การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน**” การออกหน่วย การเยี่ยมบ้าน ฯฯ อีกด้วย ทำให้บุคลากรของศูนย์ ฯ แต่ละคนต้องรับภาระหน้าที่ค่อนข้างหนักโดยเฉพาะบุคลากรที่ค่อนข้างมีความรู้ความสามารถ นอกจากนั้น บุคลากรส่วนใหญ่ของศูนย์ ฯ ยังเป็นบุคลากรทั่วไป ไม่ได้เป็นบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญในงานด้านสังคมสงเคราะห์หรืองานด้านการพัฒนามาก่อน ซึ่งอาจไม่สามารถปฏิบัติงานในหน้าที่นั้นได้ตึก หรือทำให้ต้องอาศัยระยะเวลาในการศึกษาและเรียนรู้งานพอสมควร

นอกจากนั้นยังพบว่าในเรื่องของ “หัวหน้าหน่วยงานหรือผู้อำนวยการศูนย์ ฯ” จะมีการเปลี่ยนแปลงบ่อยมาก ทั้งจากการโยกย้ายและการเกษียณอายุราชการ ทำให้การดำเนินงานตามนโยบายขาดความต่อเนื่อง เกิดความล่าช้าหรือเกิดการชะงักงันขึ้น เนื่องจากเมื่อมีการเปลี่ยนผู้อำนวยการคนใหม่ ก็จำเป็นที่จะต้องใช้เวลาในการเรียนรู้งานสำหรับคนใหม่ด้วย และการจะทำงานด้านคนพิการนั้นก็จะต้องใช้ประสบการณ์และความเข้าใจเป็นสำคัญ จึงจะทำให้งานสามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ผู้ที่เข้ามามารับตำแหน่งส่วนใหญ่มักจะได้ไม่มาจากสายงานด้านคนพิการหรือผู้ด้อยโอกาสโดยตรง ทำให้ต้องใช้เวลาในการปรับตัวและทำความเข้าใจในงานและทำความเข้าใจกับคนพิการเป็นระยะเวลาพอสมควร

ผลจากการสัมภาษณ์ผู้เข้ารับการฝึก พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกมีความคิดเห็นที่หลากหลาย แต่ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อ “**บุคลากรของศูนย์ ฯ**” ว่า ได้รับการดูแลเอาใจใส่จากเจ้าหน้าที่ในฝ่ายต่าง ๆ เป็นอย่างดีทำให้ผู้เข้ารับการฝึกที่ต้องจากครอบครัวมาใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นภายในศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการพระประแดงมีความรู้สึกรัก ผูกพัน และมีความทรงจำที่ดีต่อศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการพระประแดง ดังที่ผู้เข้ารับการฝึกกล่าวว่า

“...ผมก็รู้สึกที่นี้ก็เหมือนบ้านนะครับ แต่เป็นบ้านที่มีสมาชิกมากไปหน่อย แต่ก็อบอุ่นดี ไม่รู้สึกเหงา พี่น้องเยอะครับ แล้วเจ้าหน้าที่ที่นี่ทุกคนก็ดีให้การดูแลเอาใจใส่พวกเราดี เลยรู้สึกที่นี้ก็เหมือนบ้านอีกหลังของผม...”¹⁹
ทศพล ผู้เข้ารับการฝึกวิชาชีพคอมพิวเตอร์กล่าว

“...ผมรักศูนย์ ฯ เหมือนบ้านนะ เจ้าหน้าที่ทุกคนดูแลดีมาก โดยเฉพาะอาจารย์ที่ให้ ทั้งความรู้ ความเป็นกันเอง คอยแนะนำสั่งสอน ผมมีเพื่อน

¹⁹ สัมภาษณ์ ทศพล เนตรพัตร, ผู้เข้ารับการฝึกวิชาชีพคอมพิวเตอร์, 7 สิงหาคม 2550

ก็ที่นี่แหละ ศูนย์ ฯ ก็จัดหาสิ่งดี ๆ มาให้เสมอ พาออกไปเปิดหูเปิดตาทำให้รู้ว่า สังคมภายนอกเป็นไงด้วย...”²⁰ นันทพร ผู้เข้ารับการฝึกวิชาชีพคอมพิวเตอร์กล่าว

นอกจากนั้นผู้เข้ารับการฝึกส่วนใหญ่จะมีความสัมพันธ์ที่ดีกับ “ครู” ในวิชาชีพของตนเป็นพิเศษ เนื่องจากครูเป็นคนที่ผู้เข้ารับการฝึกใกล้ชิดมากที่สุด ทำให้ผู้เข้ารับการฝึกมีความรู้สึกรัก ผูกพัน และให้ความเคารพต่อครูของตนเป็นพิเศษ ดังที่ผู้เข้ารับการฝึกกล่าวว่า

“...ผมว่าอาจารย์เป็นคนที่ดีมากนะ อยู่ในห้องไม่ได้สอนให้เรา มีความรู้อย่างเดียว แต่ว่าสอนให้เราใช้ชีวิตในสังคมต้องทำตัวยังไง คือ คอยอบรมสั่งสอน ให้คำแนะนำตลอด...”²¹ ชรรชัย ผู้เข้ารับการฝึกวิชาชีพตัดเย็บเสื้อผ้าและการใช้จักรอุตสาหกรรมกล่าว

“...อาจารย์น่ารักมาก ใจดี ใจเย็นมาก อดทนที่จะสอนเรา ให้เรามีความรู้...”²² อนุสรฯ ผู้เข้ารับการฝึกวิชาชีพศิลปะประดิษฐ์กล่าว

“...อาจารย์ดีมาก สอนเข้าใจ แล้วก็คอยตักเตือน เป็นห่วง พวกเรา ตลอด...”²³ นิสฯ ผู้เข้ารับการฝึกวิชาชีพคอมพิวเตอร์กล่าว

ส่วนบุคคลกรอื่นอย่างเช่น “แม่บ้าน” บางคน ยังมองว่าคนพิการเป็นผู้ที่ด้อยโอกาสทำให้พฤติกรรมที่แสดงออกมา ทำให้ผู้เข้ารับการฝึกมีความรู้สึกไม่ดี

“...เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ก็ดีครับ แต่มีแม่บ้านบางคนพูดจาไม่ค่อยดีเท่าไร ชอบว่าเราเสียงดัง ๆ หรือพูดจากระทบเรา ฟังแล้วรู้สึกไม่ดี อยากให้เตือนกันดี ๆ มากกว่า...”²⁴ ทศพล ผู้เข้ารับการฝึกจากวิชาชีพคอมพิวเตอร์กล่าว

“...แม่บ้านชอบว่าเรา เขาคงรำคาญมั้ง เพราะบางที เราทำอะไรหกเลอะเทอะ เราไม่ได้ตั้งใจนะ แต่แขนเรามันไม่มีแรง อยากให้เขาเข้าใจคนพิการมากกว่านี้...” อนุสรฯ ผู้เข้ารับการฝึกวิชาชีพศิลปะประดิษฐ์กล่าว

ดังนั้น ผู้เข้ารับการฝึกส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในเชิงบวกว่า บุคลากรส่วนใหญ่ให้การดูแลผู้เข้ารับการฝึกเป็นอย่างดี โดยเฉพาะครูที่ให้ความรู้ และคอยอบรมสั่งสอน ส่วนบุคลากร

²⁰ สัมภาษณ์ นันทพร พุดซ้อน, ผู้เข้ารับการฝึกวิชาชีพคอมพิวเตอร์, 7 สิงหาคม 2550

²¹ สัมภาษณ์ ชรรชัย พรประสิทธิ์, ผู้เข้ารับการฝึกวิชาชีพตัดเย็บเสื้อผ้าและการใช้จักรอุตสาหกรรม, 21 สิงหาคม 2550

²² สัมภาษณ์ อนุสรฯ ศรีถวิล, ผู้เข้ารับการฝึกวิชาชีพศิลปะประดิษฐ์, 15 สิงหาคม 2550

²³ สัมภาษณ์ นิสฯ รอดแก้ว, ผู้เข้ารับการฝึกวิชาชีพคอมพิวเตอร์, 8 สิงหาคม 2550

²⁴ สัมภาษณ์ ทศพล เนตรพัตร, ผู้เข้ารับการฝึกวิชาชีพคอมพิวเตอร์, 7 สิงหาคม 2550

อื่นคือ แม่บ้าน ยังมีบางคนที่มีมองว่าผู้เข้ารับการฝึกเป็นคนด้อยโอกาส ทำให้พฤติกรรมที่แสดงออกมานั้น ทำให้คนพิการรู้สึกที่ตนเองได้รับการปฏิบัติที่ไม่ดี ไม่ได้ได้รับความเข้าใจ

6.2.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับวัสดุ อุปกรณ์

เรื่องของ “วัสดุ อุปกรณ์” ของศูนย์ ฯ พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกส่วนใหญ่เห็นที่ตรงกันว่า วัสดุ อุปกรณ์ ที่ใช้ในการเรียนการสอนยังขาดความทันสมัยอยู่มากและยังมีจำนวนไม่ค้อยเพียงพอ ทำให้ต้องแบ่งกันใช้ โดยเฉพาะตอนเปิดเรียนใหม่ ๆ ที่ผู้เข้ารับการฝึกยังมีจำนวนมากอยู่ ดังที่ผู้เข้ารับการฝึกกล่าวไว้ว่า

“...คอมมันเก่า น่าจะเปลี่ยนให้ใหม่กว่านี้หน่อย บางทีก็เสีย เราต้องเปลี่ยนไปใช้เครื่องอื่น ยิ่งถ้าตอนเปิดเรียนแรก ๆ นะ ก็ต้องไปใช้กับคนอื่น...”²⁵
เบญจวรรณ ผู้เข้ารับการฝึกวิชาชีพคอมพิวเตอร์ กล่าว

“...ผมว่าน่าจะมีพวกจักรสองเข็มที่เขาใช้กันในโรงงานให้พวกผมได้ลองเย็บบ้าง คือจะได้รู้ว่าหน้าตามันเป็นยังไง เวลาเจอจะได้รู้จักและพอจะเย็บได้บ้าง...”²⁶ ชรรชัย ผู้เข้ารับการฝึกวิชาชีพช่างตัดเย็บเสื้อผ้า ฯ กล่าว

“...อุปกรณ์หลาย ๆ อย่าง มันไม่ค้อยพอ อย่างเครื่องมือตรวจวัดพวกนี้ บางทีก็ต้องแบ่ง ๆ กันใช้ แล้วก็อีกอย่าง อุปกรณ์ที่ทดลองซ่อมมันก็ค่อนข้างจะร่วนเก่ามาก ไม่ทันสมัย...”²⁷ อธิพงษ์ เข้ารับการฝึกวิชาชีพอิเล็กทรอนิกส์ กล่าว

“...น่าจะมีการสนับสนุนเรื่องของที่ที่ใช้ในการประดิษฐ์ให้มากขึ้นอีกหน่อย จะได้มีของมาทำในแบบที่หลากหลายมากขึ้น...”²⁸ ดาวรุ่ง ผู้เข้ารับการฝึกวิชาชีพศิลปะประดิษฐ์ กล่าว

การที่วัสดุ อุปกรณ์ ของศูนย์ ฯ มิไม่เพียงพอและไม่มีความทันสมัยนั้น ส่งผลให้ผู้เข้ารับการฝึกไม่สามารถเรียนรู้ในวิชาชีพของตนเองได้อย่างเต็มที่และวิชาความรู้ที่ได้รับนั้นไม่เหมาะสมกับสภาพการทำงานจริง ทำให้ภายหลังที่ผู้เข้ารับการฝึกสำเร็จการฝึกอาชีพและออกไปประกอบอาชีพอิสระหรือเข้าทำงานในสถานประกอบการแล้ว มักประสบปัญหาในการทำงานทำ

²⁵ สัมภาษณ์ เบญจวรรณ บุญเขต, ผู้เข้ารับการฝึกวิชาชีพคอมพิวเตอร์, 7 สิงหาคม 2550

²⁶ สัมภาษณ์ ชรรชัย พรประสิทธิ์, ผู้เข้ารับการฝึกวิชาชีพตัดเย็บเสื้อผ้าและการใช้จักรอุตสาหกรรม, 21 สิงหาคม 2550

²⁷ สัมภาษณ์ อธิพงษ์ สอนฤทธิ์, ผู้เข้ารับการฝึกวิชาชีพอิเล็กทรอนิกส์, 31 สิงหาคม 2550

²⁸ สัมภาษณ์ ดาวรุ่ง มาคนอก, ผู้เข้ารับการฝึกวิชาชีพศิลปะประดิษฐ์, 31 สิงหาคม 2550

ให้ต้องเสียเวลาในการเรียนรู้กันใหม่ ซึ่งอาจทำให้เจ้าของสถานประกอบที่ผู้เข้ารับการฝึกเข้าทำงานหรือลูกค้าเกิดความไม่พอใจได้

6.2.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตร

เรื่องของ “หลักสูตร” พบว่า ครูในบางวิชาชีพยังคงใช้หลักสูตรเดิมในการเรียนการสอน ทำให้เมื่อผู้เข้ารับการฝึกสำเร็จการศึกษาไปแล้วต้องประสบกับปัญหาในการทำงาน ผู้เข้ารับการฝึกขาดโอกาสที่จะเรียนรู้ เทคนิค และวิธีใหม่ ๆ เนื่องจากครูผู้สอนในบางวิชาชีพ ยังไม่ได้มีการพัฒนาศักยภาพของตนเองให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย และเทคโนโลยี

“...ผมว่าหลักสูตรยังไม่ค่อยมีการปรับปรุงเท่าไรนะ อย่างพวกอุปกรณ์ ก็ยังไม่มีอุปกรณ์ใหม่ ๆ มาให้ผู้ฝึกใช้ ผู้ฝึกที่เข้ามาฝึกงานที่นี่พอเจอเครื่องมือตรวจวัด หรืออุปกรณ์รุ่นใหม่ ๆ เขาก็งทำอะอะไรไม่ได้ กว่าจจะรู้เรื่องกว่าจะชำนาญก็ต้องใช้เวลาสอนกันนาน ถึงจะสามารถปล่อยให้ออกไปเปิดร้านเองได้...”²⁹ คุณธวัช ผู้สำเร็จวิชาชีพอิเล็กทรอนิกส์

“...พอมาเปิดร้านก็เจอปัญหาเยอะเหมือนกัน อย่างบางที่เขาเอางานมาให้เราก็ดูซ่อมไม่ได้ เพราะมันไม่เหมือนแบบที่เราเคยเห็น เคยเรียนมา...”³⁰ คุณสมชัย ผู้สำเร็จวิชาชีพอิเล็กทรอนิกส์

“...การเรียนการสอนในวิชาชีพต่าง ๆ มันยังไม่มีการพัฒนาเท่าที่ควร คนพิการ ก็ไม่มีจุดเด่นอะไรที่จะไปแข่งขันกับคนปกติได้ เพราะที่คนพิการรู้ คนปกติเขาก็ทำได้ อย่างคอม ถ้าเราสอนอะไรที่คนส่วนน้อยเขารู้กัน โอกาสที่คนพิการจะได้งานทำก็จะมีมากขึ้น อย่างพวกงานออกแบบดีไซน์ งานเหล็ก งานไม้ โรงงานของก็ต้องการกัน แต่ศูนย์ ๆ ไม่มีตรงนี้เด็กก็พลาดโอกาสไป...”³¹ คุณสิงห์คำ ผู้สำเร็จวิชาชีพตัดเย็บเสื้อผ้ากล่าว

โดยเฉพาะวิชาชีพอิเล็กทรอนิกส์ ผู้เข้ารับการฝึกมองว่า นอกจากอุปกรณ์การเรียนการสอนจะไม่เพียงพอแล้ว หลักสูตรก็ยังล้าหลังอยู่ เนื่องจากครูฝึกอาชีพยังสอนด้วยหลักสูตรและอุปกรณ์การฝึก ที่เก่าเกินไป ซึ่งในความเป็นจริงแทบไม่มีใครใช้เท่าไรแล้ว เช่น ที่วิชาวาด เป็นต้น จึงอยากให้เน้นการสอนในสิ่งที่จะนำไปใช้ได้จริงให้มากขึ้น ผู้เข้ารับการฝึกจึงมีความต้องการให้ศูนย์ ๆ มีงบประมาณสนับสนุนในการจัดหาอุปกรณ์ให้เหมาะสมและ

²⁹ สัมภาษณ์ ธวัช ไทยกาญจน์, ผู้สำเร็จการฝึกวิชาชีพจากวิชาชีพอิเล็กทรอนิกส์, 12 กุมภาพันธ์ 2551

³⁰ สัมภาษณ์ สมัย บุญร่วม, ผู้สำเร็จการฝึกวิชาชีพจากวิชาชีพอิเล็กทรอนิกส์, 12 กุมภาพันธ์ 2551

³¹ สัมภาษณ์ สิงห์คำ มณีจันทร์, ผู้สำเร็จวิชาชีพตัดเย็บเสื้อผ้าและการใช้จักรอุตสาหกรรม, 26 มีนาคม 2551

เพียงพอ เพื่อให้แต่ละวิชาชีพสามารถพัฒนาและปรับปรุงการเรียนการสอนของตนให้ดีกว่าที่เป็นอยู่ และทำให้คนพิการที่เข้ารับการฝึกอาชีพที่ศูนย์ ฯ สามารถเรียนรู้ได้อย่างเต็มขีดความสามารถของตน โดยไม่ถูกจำกัดด้วยความล้าหลังของหลักสูตร

6.2.4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม อาคารสถานที่

จากการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม พบว่า สิ่งแวดล้อม อาคาร สถานที่ ในบางจุดยังไม่ได้มาตรฐาน และอาจเป็นอันตรายต่อการใช้งานของผู้เข้ารับการฝึก ดังที่ผู้เข้ารับการฝึกได้กล่าวว่

“...อย่างบางคนที่พิการต้องนั่งรถเข็นตลอดเวลา เขาเขาจะไม่สามารถใช้งานได้เลย เวลาอาบน้ำจะลำบากมาก กว่าที่จะเอาตัวเองไปอาบน้ำได้ต้องให้เพื่อนช่วยบ้างซึ่งเพื่อนก็พิการแขนขาไม่ดีเหมือนกันอีก หรือถ้าไม่มีใครเขาก็ต้องคลานเข้าไปอาบน้ำ อาบน้ำเสร็จก็ต้องพยายามคลานมาแต่งตัว...อาบก็เหมือนไม่อาบ...”³² ถวิล ผู้เข้ารับการฝึกในวิชาชีพช่างเย็บหนังกล่าว

“...ห้องน้ำมันเป็นแบบโถนั่งยองนะ แต่ขาผมมันไม่ปกติจะนั่งยองมันไม่ได้ มันก็ต้องนั่งลงไปเลย ซึ่งมันก็ไม่ได้สะอาดนักหรอก อยากให้ปรับให้เป็นแบบโถนั่งมากกว่า คนที่ขาไม่ปกติหรือที่ต้องนั่งรถเข็นเขาจะได้นั่งได้ด้วย...”³³ วีรพงษ์ ผู้เข้ารับการฝึกในวิชาชีพอิเล็กทรอนิกส์กล่าว

“...ราวตากผ้าที่อยู่ด้านหลังห้องน้ำพื้นจะยกสูงขึ้นไป รถเข็นขึ้นไปตากไม่ได้ต้องใช้ไม้เกี่ยวแขวนเอา ซึ่งหลายครั้งมันก็ตกลงมาเประอะพื้นด้านล่างอีก...”³⁴ ศักดา ผู้เข้ารับการฝึกวิชาชีพช่างเย็บหนังกล่าว

ผู้เข้ารับการฝึกส่วนใหญ่จึงมีความต้องการให้ ศูนย์ ฯ มีงบประมาณเพื่อการปรับปรุงสิ่งแวดล้อม อาคาร สถานที่ ในบางจุดเพื่อให้มีมาตรฐาน เหมาะสม และมีความปลอดภัยต่อการใช้งานของคนพิการให้มากขึ้นดังที่ได้กล่าวไป

³² สัมภาษณ์ ถวิล พันธุณีนี, ผู้เข้ารับการฝึกวิชาชีพช่างเย็บหนัง, 9 สิงหาคม 2550

³³ สัมภาษณ์ วีระพงษ์ สอนฤทธิ์, ผู้เข้ารับการฝึกวิชาชีพอิเล็กทรอนิกส์, 31 สิงหาคม 2550

³⁴ สัมภาษณ์ ศักดา อิมย์ม, ผู้เข้ารับการฝึกวิชาชีพช่างเย็บหนัง, 31 สิงหาคม 2550

6.3 ผลที่คนพิการได้รับทางด้านเศรษฐกิจและสังคมหลังผ่านกระบวนการฟื้นฟูสมรรถภาพจากศูนย์ ฯ

ส่วนนี้จะเป็นข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากผู้เข้ารับบริการที่ผ่านกระบวนการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพของศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการพระประแดง และได้ออกไปทำงานหรือประกอบอาชีพแล้ว โดยในส่วนนี้จะเป็นการนำเสนอข้อมูลเป็นกรณีศึกษา จำนวน 10 กรณีศึกษา จาก 5 กลุ่มวิชาชีพ เพื่อให้ทราบข้อมูลภายหลังจากการผ่านกระบวนการฟื้นฟู ฯ ของศูนย์ เกี่ยวกับการทำงานหรือการประกอบอาชีพว่าเป็นอย่างไร มีปัญหาอุปสรรคอย่างไร สามารถใช้ชีวิตในสังคมร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเป็นปกติสุขและอาชีพหรืองานที่ทำอยู่นั้น สามารถเลี้ยงดูตนเองและพึ่งพาตนเองเพียงใด ซึ่งผลการศึกษาจากกรณีศึกษาพบว่า

ผู้ผ่านกระบวนการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพจากวิชาชีพคอมพิวเตอร์

กรณีศึกษาที่ 1

นายพิฑูรย์ โกมลอุดมผล³⁵ อายุ 31 ปี เป็นคนจังหวัดลพบุรี เป็นคนพิการทางกายหรือการเคลื่อนไหว ซึ่งพิการมาตั้งแต่กำเนิด มีลักษณะความพิการคือ มือผิดรูปทั้งสองข้าง และหูไม่ค่อยได้ยินเสียง เป็นความพิการระดับ 3 คุณพิฑูรย์จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนพิบูลวิทยาลัย จังหวัดลพบุรี แต่เดิมคุณพิฑูรย์เป็นคนที่มร่างกายที่ไม่ค่อยแข็งแรงนัก และมีอาการของโรคเบาหวาน ซึ่งทำให้เวลาจะเดินหรือวิ่งก็ไม่สามารถจะทำได้ปกติ มักจะมีอาการเจ็บและปวดเสมอโดยเฉพาะเวลาที่ยืนหรือเดินนาน ๆ ประกอบกับการที่มีความผิดปกติทางการได้ยินทำให้กลายเป็นคนที่ขาดความมั่นใจ ไม่กล้าที่จะไปคบหาสมาคมกับผู้อื่นนัก จึงมักจะเก็บตัวอยู่แต่ในบ้านมากกว่าที่จะออกไปใช้ชีวิตในสังคมอย่างคนปกติทั่วไป ก่อนที่คุณพิฑูรย์จะเข้ามาในศูนย์ ฯ พี่เขยที่ทำงานอยู่กรมประชาสัมพันธ์ได้เอาแผ่นพับเกี่ยวกับการฝึกอาชีพของศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการพระประแดงมาให้ดู จึงเกิดความสนใจ เพราะอยากจะมีงานที่มีความมั่นคงทำ จะได้มีรายได้มาใช้จ่ายและช่วยเหลือครอบครัวต่อไปได้ จึงได้ตัดสินใจเข้ามารับการฟื้นฟูอาชีพที่ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการพระประแดงในปี 2548 โดยเลือกเรียนในวิชาชีพคอมพิวเตอร์ เพราะมีความสนใจงานทางด้านคอมพิวเตอร์เป็นพิเศษ การเรียนการสอนในวิชาชีพคอมพิวเตอร์ จะเป็นโปรแกรมที่ใช้เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์สำนักงาน คือ Microsoft Office เช่น

³⁵ สัมภาษณ์ พิฑูรย์ โกมลอุดมผล, ผู้สำเร็จการฝึกวิชาชีพจากวิชาชีพคอมพิวเตอร์, 9 กุมภาพันธ์ 2551

Word, Excel, PowerPoint, Access คอมพิวเตอร์เบื้องต้น Photoshop และ Internet เป็นต้น คุณพิชญ์ได้บอกว่าการที่ได้เข้ามาใช้ชีวิตภายในศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการพระประแดง นอกจากจะทำให้ได้รับความรู้ในเรื่องคอมพิวเตอร์ เพื่อนำไปใช้ในการทำงานต่อไปแล้ว ยังทำให้มีโอกาสได้ใช้ชีวิตร่วมกับคนหมู่มากภายในศูนย์ ฯ ทำให้ได้เรียนรู้ที่จะปรับตัวในการใช้ชีวิตในสังคมร่วมกับผู้อื่น รู้จักการทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง รู้จักการเข้าสังคม ได้เห็นสิ่งต่าง ๆ ในมุมที่กว้างมากขึ้น ได้รู้จักเพื่อน ๆ ที่มีความพิการแตกต่างกันไป ทำให้รู้ว่ายังมีเพื่อน ๆ อีกหลายคนที่มีความพิการหนักกว่า จึงรู้สึกว่าคุณเองมีกำลังใจที่จะใช้ชีวิตและฝึกอาชีพมากขึ้น โดยหวังว่าในอนาคตตนเองจะมีงานที่ดีทำ และสามารถดูแลตนเองและครอบครัวต่อไปได้ โดยไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่น ซึ่งระหว่างที่คุณพิชญ์ใช้ชีวิตอยู่ภายในศูนย์ ฯ ได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมที่ศูนย์ ฯ จัดให้เสมอ ทั้งกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ การนั่งสมาธิ สวดมนต์ หรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่ทางศูนย์ ฯ จัดขึ้น ทำให้มีสุขภาพจิตใจที่เข้มแข็งขึ้น มีความมั่นใจในตนเอง กล้าเข้าสังคมและกล้าแสดงออกมากขึ้น รู้สึกว่าคุณเองสามารถทำประโยชน์ให้กับสังคมได้ จึงไม่เก็บตัวหรืออายผู้คนเหมือนก่อน จากเดิมที่อายไม่กล้าจะสื่อสารกับใคร เพราะหูไม่ค่อยได้ยิน ก็มีความกล้าพูดคุยสื่อสารกับคนอื่น ทำให้เขามีสุขภาพจิตใจที่ดีและมีความสุขมากขึ้น นอกจากนั้นการที่เข้ามาใช้ชีวิตอยู่ที่ศูนย์ ฯ ก็ทำให้มีโอกาสได้ออกกำลังกายมากขึ้น เพราะทางศูนย์ ฯ มีสถานที่ออกกำลังกายจัดไว้ให้ เช่น สนามบาส สนามเปตอง เครื่องยกน้ำหนัก และเนื่องจากชอบไปช่วยเพื่อนที่เล่นวีลแชร์บาสเก็บลูกบาสหลังเลิกเรียนอยู่เสมอ ก็ทำให้เหมือนได้ออกกำลังกายไปในตัว จึงได้รับผลพลอยได้ไปด้วยคือ ทำให้มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงขึ้น จากแต่ก่อนที่พอเดินได้ แต่ไม่สามารถวิ่งได้ แต่พอได้ออกกำลังกายสุขภาพร่างกายก็แข็งแรงขึ้น สามารถเดิน วิ่งได้เป็นปกติ อาการของโรคเบาหวานก็ดีขึ้น สามารถกลับมากินของหวานได้ตามปกติจนปัจจุบัน

ภายหลังจากที่สำเร็จการฝึกอาชีพแล้วคุณพิชญ์ได้รับโอกาสจาก คุณเชาว์ชาญ ซึ่งเป็นเจ้าของเว็บไซต์ www.magazinedee.com ที่ต้องการจะให้โอกาสและสนับสนุนให้คนพิการได้มีโอกาสใช้ศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ จึงได้รับคุณพิชญ์เข้าทำงานด้านกราฟิกให้กับเว็บไซต์ของตนเอง โดยคุณเชาว์ชาญได้ให้คุณพิชญ์พักอยู่ด้วยกันและให้ทำงานอยู่ที่บ้าน ซึ่งในระยะแรกของการทำงานมีปัญหาอย่างมาก เนื่องจากความรู้ที่ได้รับจากศูนย์ ฯ เป็นด้านคอมพิวเตอร์สำนักงาน แต่งานเว็บไซต์ที่ทำนั้นจะเป็นงานที่ใช้โปรแกรมทางกราฟิก ซึ่งคุณพิชญ์ก็ได้ นายจ้างคอยช่วยสอนแนะนำการทำงานให้อย่างดี นอกจากนั้นยังได้รับโอกาสให้ดูแลรับผิดชอบในส่วน of เว็บไซต์แทนคุณเชาว์ชาญ แต่คุณพิชญ์ขาดความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเองอย่างมาก และปฏิเสธที่จะรับผิดชอบหน้าที่นี้เสมอมา จนกระทั่งนายจ้างตัดสินใจปล่อยให้ดูแล

รับผิดชอบไปทั้งหมด ซึ่งในระยะ 2-3 เดือนแรกการทำงานมีจุดบกพร่องเป็นจำนวนมาก แต่ปัจจุบันคุณพิฑูรย์ก็สามารถรับผิดชอบงานในส่วนนี้ได้เป็นอย่างดี และสามารถวางใจได้

ส่วนในเรื่องของรายได้หรือค่าตอบแทนที่ได้รับ คุณพิฑูรย์ได้รับเป็นเงินเดือน โดยได้กล่าวว่า

“...เงินเดือนได้ประมาณ 4-5 พันบาท ก็ถือว่าเพียงพอ เพราะอยู่กินที่บ้านของนายจ้าง มันไม่มีค่าใช้จ่ายอะไรเท่าไร ค่าเดินทางก็ไม่มี หนี้สินก็ไม่มี ก็ถือว่าอยู่ได้ ในแต่ละเดือน มีเงินสำหรับการใช้จ่ายส่วนตัว และพอเหลือส่งให้ครอบครัวได้บ้าง...”

ส่วนความคิดเห็นของนายจ้าง (คุณเชาว์ชาญ) มองว่าคุณพิฑูรย์มีความสามารถ และมีศักยภาพพอที่จะทำงานได้ แต่ยังมีปัญหาในเรื่องของการปรับตัวอยู่ร่วมกับครอบครัว โดยคุณเชาว์ชาญได้กล่าวถึงคุณพิฑูรย์ว่า

“...ทุกวันนี้การทำงานดีขึ้นมาก แต่ก่อนนี้ (ปี 2550) ผลงานก็ยังไม่เป็นที่น่าพอใจเลย ปัญหาไม่ได้อยู่ที่เขาทำไม่ได้นะ แต่เขาไม่ยอมตัวเอง... ผม (คุณเชาว์ชาญ) เลยตัดสินใจเด็ดขาดให้เขา (คุณพิฑูรย์) รับผิดชอบงานเว็บไซต์แทน ซึ่งเดือนแรกข้อผิดพลาดก็มีเยอะมากแต่ก็ค่อย ๆ ดีขึ้น ๆ จนตอนนี้ผมก็วางใจได้... การที่ผมให้เขามาอยู่ด้วยที่บ้านก็มีปัญหากับครอบครัวผมพอสมควร เหมือนเขาไม่เคยเข้าสังคม ไม่รู้ว่าควรจะต้องทำอะไร วางตัวอย่างไรในการอยู่ร่วมกับคนอื่น คือยังขาดมนุษยสัมพันธ์กับคนรอบข้าง...ยังไม่รู้จักการดูแลรักษาความสะอาดบริเวณที่นอน ที่ทำงาน ไม่รู้จักการทักทายพูดคุยกับคนในครอบครัว...”

กรณีนี้กล่าวได้ว่า คุณพิฑูรย์สามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยไม่เป็นภาระให้กับครอบครัว มีอาชีพที่มั่นคงและมีรายได้จากเงินเดือนที่สามารถนำมาใช้จ่ายในชีวิตประจำวันของตนเองได้ และสามารถช่วยเหลือครอบครัวได้ในบางโอกาส แต่ก็ยังไม่มีเงินเหลือเก็บ เพราะจำเป็นต้องนำมาใช้จ่ายในชีวิตประจำวันเป็นหลัก ส่วนการปรับตัวในการใช้ชีวิตในสังคมพบว่า ยังไม่สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้มากนัก โดยดูจากการขาดการปฏิสัมพันธ์กับคนในครอบครัว รวมทั้งยังไม่รู้จักการปฏิบัติตัวในการอยู่อาศัยร่วมกับครอบครัวของนายจ้าง ทำให้ครอบครัวไม่พอใจนัก

กรณีศึกษาที่ 2

นายธีรศักดิ์ พันธุ์ปิ่น³⁶ อายุ 30 เป็นคนกรุงเทพมหานคร มีความพิการด้านร่างกายหรือการเคลื่อนไหว เนื่องจากเมาแล้วขับจนประสบอุบัติเหตุในวันปีใหม่ เมื่อประมาณปี 2546 จนเป็นผลให้ต้องพิการแขนขาซ้ายขวาอ่อนแรง และได้รับการจดทะเบียนคนพิการเมื่อประมาณปี 2547 ภายหลังจากการจดทะเบียนคนพิการแล้วคุณธีรศักดิ์ได้รับเงินสงเคราะห์ครอบครัวปีละ 2,000 บาท การได้รับสิทธิในการรักษาพยาบาลจากบัตรทองคนพิการ ในเรื่องของสิทธิประโยชน์ของคนพิการตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการต่าง ๆ เขาได้ให้ความเห็นว่า ควรที่จะมีการประชาสัมพันธ์ให้คนพิการสามารถรับรู้ถึงสิทธิประโยชน์ของตนเองอย่างทั่วถึง เพราะยังมีคนที่ไม่ได้รับข่าวสารและขาดโอกาสอีกจำนวนมาก หลังจากคุณธีรศักดิ์รักษาตัวอยู่ประมาณปีกว่าแล้ว ก็รู้สึกเบื่อหน่ายอยากจะทำงาน ทางคุณหมोजึงแนะนำให้ไปฝึกอาชีพ เมื่อปี 2548 จึงลงมาสวมครโดยเลือกเรียนในแผนกคอมพิวเตอร์เพราะพอมีพื้นฐานอยู่บ้าง นอกจากการเรียนวิชาชีพคอมพิวเตอร์แล้ว ยังได้สมัครเรียนการศึกษานอกโรงเรียนจนจบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เมื่อเข้ามาฝึกอาชีพ ศูนย์ ฯ ได้มีการจัดหาอุปกรณ์ให้กับคุณธีรศักดิ์ คือ อุปกรณ์ที่ช่วยยึดไม้ให้เท้าพลิกเวลาเดิน ทำให้สามารถเดินไปมาได้สะดวกและคล่องตัวมากขึ้น นอกจากนั้น ภายในศูนย์ ฯ ยังมีห้องกายภาพบำบัดและมีสนามกีฬาให้เข้าไปออกกำลังกายและผ่อนคลายความตึงเครียดได้ในเวลาหลังเลิกเรียน ซึ่งกิจกรรมและบริการเหล่านี้ทำให้เขามีสุขภาพที่แข็งแรงขึ้น รวมถึงการมีจิตใจที่ดีขึ้น รู้จักการเข้าสังคม รวมถึงได้มีเข้าเรียนการศึกษานอกโรงเรียนจนจบหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย คุณธีรศักดิ์ได้พูดถึงสิ่งที่ตนได้จากการมาใช้ชีวิตอยู่ที่ศูนย์ ฯ ว่า นอกจากศูนย์ ฯ จะให้ความรู้แล้ว ทำให้ตนเองรู้จักความขยัน มีความมานะ อดทน ทั้งการใช้ชีวิตและการทำงาน ทำให้ได้เรียนรู้ว่าจะต้องทำให้เป็นสองเท่าของคนทั่วไป และการที่ได้เห็นเพื่อน ๆ ที่อยู่ร่วมศูนย์ด้วยกันทำให้เห็นสภาพความพิการ สภาพปัญหาที่แตกต่างกันของแต่ละคนทำให้เขารู้สึกมีความเข้มแข็งขึ้น มีความอดทนมากขึ้น ประกอบกับการได้รับคำอบรมสั่งสอนของครูผู้สอน สิ่งเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เขาสามารถเป็นได้อย่างทุกวันนี้ คือได้มีโอกาสในการเข้าทำงานที่บริษัทบ้านไทยแท้ ซึ่งเป็นตัวแทนจำหน่ายนิตยสารและพ็อคเก็ตบุ๊ก ที่เจ้าของสถานประกอบการมีเจตนาที่จะให้โอกาสกับคนพิการได้ทำงาน คุณธีรศักดิ์ทำงานในหน้าที่คีย์บิลของบริษัท โดยได้รับค่าตอบแทนเป็นเงินเดือน ซึ่งคุณธีรศักดิ์ ได้กล่าวไว้ว่า

³⁶ สัมภาษณ์ ธีรศักดิ์ พันธุ์ปิ่น, ผู้สำเร็จการฝึกวิชาชีพจากวิชาชีพคอมพิวเตอร์, 9 กุมภาพันธ์ 2551

“...ได้เงินเดือน 5,800 บาท ก็เพียงพอนะ ถ้าเราไม่ได้ใช้สุรุ่ยสุร่ายมากไป อยู่แบบพอมีพอกิน ผมจะไม่ทำอะไรที่มันเกินกำลังเกินไปอยู่แล้ว...ผมคิดว่าทุกวันนี้ผมก็สามารถพึ่งตนเองได้ดิเนะ ณ ตอนนี้งานทำ มีรายได้ ไม่ใช่พึ่งตัวเองได้อย่างเดียว ปัจจุบันนี้ผมก็มีเงินให้พ่อให้แม่อย่างคนทั่วไปบ้างแล้ว ถึงแม้จะไม่มากนัก ส่วนที่เหลือเรา อยากได้อะไรก็พอจะมีกำลังหามาได้ด้วยตัวเอง กิน เที่ยวหรือไปไหนมาไหนกับเพื่อนฝูงได้...”

นอกจากนั้นยังบอกอีกว่า ทางบริษัทก็ให้การดูแลคนพิการเป็นอย่างดี มีการปรับสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการใช้ชีวิตของคนพิการ สภาพความพิการก็ไม่ได้เป็นอุปสรรคมากนัก เพราะสภาพร่างกายก็เกือบจะไม่แตกต่างจากคนปกติ ประกอบกับตนเองมีความมุ่งมั่นและตั้งใจที่จะทำงาน จึงพร้อมที่จะอดทนและสู้กับปัญหาต่าง ๆ ได้ โดยเชื่อว่าถ้าขยันและรับผิดชอบ และมีความประพฤติที่ดีแล้ว นายจ้างและเพื่อนร่วมงานก็จะต้องยอมรับในศักยภาพของคนพิการไปเอง สามารถจะปรับตัวเข้ากับการทำงานและคนรอบข้างได้ไม่ยาก โดยคุณธีรศักดิ์ได้พูดถึงการทำงานและการเข้าสังคมไว้ว่า

“...การใช้ชีวิตในสังคมทุกวันนี้ ก็ถือว่ามีความสุขพอสมควรแล้วนะ มีเพื่อนฝูง มีสังคมเหมือน ๆ กับคนทั่วไป อยากไปไหนมาไหนก็ได้...”

และปัจจุบันเขาก็ได้รับการยอมรับและไว้วางใจจากเจ้านายในระดับหนึ่ง โดยได้เลื่อนให้ เป็นหัวหน้าคอยดูแล รับผิดชอบรุ่นน้องที่เข้ามาทำงานด้วย ซึ่งในด้านการทำงานของคุณธีรศักดิ์นั้น ผู้ประกอบการมองว่า คุณธีรศักดิ์สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพพอสมควร ไม่ได้สร้างภาระให้กับนายจ้างและเพื่อนร่วมงาน และมีความรับผิดชอบ โดยคุณธนา นุช (ผู้ประกอบการ) ได้กล่าวไว้ว่า

“...ประสิทธิภาพการทำงานเมื่อเทียบกับคนทั่วไปก็ประมาณ 80-90 เปอร์เซ็นต์ในแง่ของร่างกาย เพราะงานเราก็มีที่ต้องใช้กำลังร่างกายบ้างเล็กน้อย ๆ เช่นการจัดของ จัดเอกสาร แต่ก็ไม่ได้ถือว่าสร้างภาระให้กับเพื่อนร่วมงาน ส่วนในแง่ของมันสมองก็ไม่ได้น้อยกว่ากัน มีความเป็นผู้ใหญ่ และมีความรับผิดชอบ...ส่วนในเรื่องการร่วมงานหรือการเข้าสังคมก็ไม่มีปัญหาอะไร ก็คิดว่าปรับตัวได้ดี...”

กรณีนี้กล่าวได้ว่า คุณธีรศักดิ์สามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยไม่ต้องเป็นภาระให้กับครอบครัวและเพื่อนร่วมงาน โดยมีงานที่มั่นคงและมีรายได้พอสมควรจากเงินเดือนของตนเอง รวมทั้งสามารถช่วยเหลือครอบครัวได้ในบางโอกาส แต่ยังไม่มียกเก็บ เพราะต้องนำมาเป็นค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ส่วนการปรับตัวในการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมพบว่า คุณธีรศักดิ์สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมการทำงานและสังคมทั่วไปได้เป็นอย่างดี มีความอดทนในการทำงาน มีการพบปะ สังสรรค์เพื่อนฝูง

กรณีศึกษาที่ 3

คุณฝน สุนทรเครือวัลย์³⁷ อายุ 29 ปี เป็นคนกรุงเทพมหานคร พอจบการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หลังจากนั้นเพียงไม่นานก็ประสบอุบัติเหตุ ต้องกลายเป็นผู้พิการทางกายหรือการเคลื่อนไหว ความพิการระดับ 3 เนื่องจากประสบอุบัติเหตุระหว่างการทำงานด้วยเครื่องบดหมูเมื่อประมาณปี 2542 ทำให้นิ้วมือขวาขาดไป 4 นิ้ว ต่อมาได้จดทะเบียนคนพิการในปีเดียวกัน เมื่อต้องกลายเป็นคนพิการทำให้มีความรู้สึกที่ตนเองมีปมด้อยมาก อายและสะเทือนใจเวลาที่ถูกถามถึงความพิการ ประกอบกับทางบ้านบ้านห่วงและรักมากจนไม่กล้าที่จะปล่อยให้ออกไปเผชิญอะไร เพราะกลัวจะเสียใจหรือผิดหวัง โดยมีความเชื่อว่าคนพิการไม่สามารถออกไปทำอะไรได้ ภายหลังจากแม่เสีย จึงได้ออกมาเรียนต่อการศึกษาจนจบโรงเรียนวัดโพธิ์แก้วบ้าน จบมัธยมปลายแล้วจึงลองออกมาหางานทำ โดยมาติดต่อที่ One Stop Service ที่กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ซึ่งได้รับคำแนะนำว่าให้ไปเรียนการคอมพิวเตอร์เพิ่มเติม เมื่อปี 2547 จึงได้เข้ามารับการฝึกอาชีพที่ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการพระประแดง และเลือกเรียนในวิชาชีพคอมพิวเตอร์ โดยมาลงเรียนหลักสูตร 3 เดือน หลังจากนั้นทางนักสังคมสงเคราะห์ของคุณย์ (คุณมาลิน) ได้ชวนให้มาช่วยงานในศูนย์ ฯ ในหลาย ๆ เรื่อง เช่นเป็นที่เลี้ยงดูและผู้เข้ารับการฝึกเดินเอกสาร พิมพ์งาน โดยในขณะนั้นจะไม่มีเงินเดือนให้ เหมือนเป็นการให้มาฝึกงานไปในตัว ซึ่งในระยะแรกที่ทำงานมีปัญหาเนื่องจาก หลังพิการไม่ค่อยได้ออกไปไหนยังไม่เคยทำงานหรือติดต่อกับใครมาก่อน ประสบการณ์ในเรื่องต่าง ๆ ยังน้อยมาก ซึ่งต้องค่อย ๆ ปรับตัวไป หลังจากทำได้ประมาณ 3 เดือน นักสังคมสงเคราะห์ก็ได้จัดหาโครงการมาให้เพื่อประเมินตนเองไปด้วยว่ามีความสามารถที่จะทำงานด้านไหน อารมณ์และความรู้สึกต่อการทำงานเป็นอย่างไร ซึ่งจะมีเป็นแบบฟอร์มมาให้ประเมินตนเอง ต่อมานักสังคมสงเคราะห์ก็ได้ทำเรื่องขอขบประมาณในการจ้างลูกจ้างชั่วคราวมาให้ และยังได้พยายามช่วยให้เป็นพนักงานของรัฐ โดยส่งไปขอตำแหน่งมาให้สอบ ปัจจุบันมีตำแหน่งเป็นที่เลี้ยง และปฏิบัติงานในฝ่ายสวัสดิการสงเคราะห์เป็นหลัก ทั้งงานเอกสาร งานโครงการตามที่ได้รับมอบหมาย การต้อนรับ โดยคุณฝนได้พูดถึงนักสังคมสงเคราะห์ของคุณย์ (คุณมาลิน) ว่าได้ให้โอกาสเป็นอย่างมากทั้งโอกาสในการฝึกงาน สอนงานจัดหาเงินจากโครงการมาให้ ทำให้ตนเองมีงานทำเป็นหลักเป็นแหล่ง และมีรายได้เป็นของตนเองโดยคุณฝนกล่าวถึงรายได้หรือเงินเดือนในปัจจุบันว่า

“...ได้เงินประมาณเดือนละ 4,000 บาท ก็พอใช้นะไม่ต้องรบกวนทางบ้าน เพราะไม่มีค่าที่พัก แต่จะพุ่มเพี้ยมากไม่ได้...ช่วยเหลือที่บ้านได้บ้าง แต่ไม่ตลอดให้เป็นบางครั้ง เพราะเราก็ต้องใช้จ่ายในแต่ละเดือนของเราด้วย...”

³⁷ สัมภาษณ์ ฝน สุนทรเครือวัลย์, ผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีจากวิชาชีพคอมพิวเตอร์, 12 กุมภาพันธ์ 2551

นอกจากนั้นคุณฝนได้พูดถึงได้การที่ได้เข้ามารับการฟื้นฟูและช่วยงานภายในศูนย์ ฯ ว่าทำให้มีความรู้ ประสบการณ์ที่ดี และรู้จักการใช้ชีวิตในสังคมการทำงานมากขึ้น จนทำให้ชีวิตในทุกวันนี้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเป็นอย่างมาก โดยได้กล่าวว่า

“...ศูนย์ ฯ ทำให้มีความกล้าแสดงออก กล้าเข้าสังคม ได้เรียนรู้ชีวิตของการทำงานร่วมกับคนอื่น รู้ว่าควรจะทำอย่างไร รู้จักควบคุมอารมณ์ เวลาที่เราไม่พอใจอะไรและการทำงานที่นี้ยังทำให้ได้มีโอกาสพัฒนาตนเองจากการได้ทำงาน การไปอบรม ทำให้เห็นโลกกว้างมากขึ้น จากที่ไม่ค่อยรู้อะไรเลย...”

ในกรณีนี้อาจกล่าวได้ว่า คุณฝนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้โดยไม่เป็นภาระให้กับครอบครัวและเพื่อนร่วมงาน มีอาชีพที่มั่นคงและมีรายได้จากการทำงานอย่างสม่ำเสมอ แต่ยังไม่มียกเงินเหลือพอสำหรับการเก็บออม เพราะจะต้องใช้เป็นค่าใช้จ่ายในแต่ละเดือน ส่วนการใช้ชีวิตในสังคม พบว่ารู้จักการเรียนรู้และปรับตัวที่จะใช้ชีวิตในสังคมได้เป็นอย่างดี

ผู้ผ่านกระบวนการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพจากวิชาชีพตัดเย็บเสื้อผ้า ฯ

กรณีศึกษาที่ 4

คุณมาลี นามอรรถ³⁸ อายุ 35 ปัจจุบันอาศัยอยู่แถวพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ มีความพิการทางกายหรือการเคลื่อนไหวและต้องนั่งรถวีลแชร์เกือบตลอดเวลา เป็นความพิการระดับ 4 โดยเพิ่งมาพิการภายหลังเมื่ออายุ 25 เนื่องจากกระดูกสันหลังทับเส้นประสาท คุณมาลีตัดสินใจมาฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพที่ศูนย์ ฯ เพราะต้องการทำตัวให้เป็นประโยชน์ ไม่อยากเป็นภาระให้ลูกสาวต้องดูแล จึงได้เข้ามาสมัครเรียนในวิชาชีพการตัดเย็บเสื้อผ้าและการใช้จักรอุตสาหกรรม เมื่อปี 2549 และได้พบกับเพื่อนผู้ฝึกอาชีพในศูนย์ ฯ ซึ่งเป็นคนพิการทางด้านร่างกายหรือการเคลื่อนไหวเช่นกัน คือแขนขาอ่อนแรง และอยู่กินด้วยกัน ช่วยกันขยันทำมาหากินมาจนปัจจุบัน

เมื่อเข้ามารับการฝึกที่ศูนย์ ฯ คุณมาลีได้รับรถวีลแชร์ให้ ทำให้สามารถใช้ชีวิตได้สะดวกขึ้น จากการสัมภาษณ์คุณมาลีมองว่า การได้เข้ามาฝึกอาชีพที่ศูนย์ ฯ นอกจากจะทำให้ได้รับความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพของตนเองแล้ว ยังสอนให้รู้จักการทำอะไรด้วย

³⁸ สัมภาษณ์ มาลี นามอรรถ, ผู้สำเร็จการฝึกวิชาชีพจากวิชาชีพตัดเย็บเสื้อผ้า ฯ, 9 กุมภาพันธ์ 2551

ตนเอง รู้จักความมีมานะ อดทน จากแต่ก่อนที่ไม่เคยต้องซักเสื้อผ้าหรือทำอะไรเอง ต้องมีคนมาคอยดูแลตลอดเวลา แต่พอมายู่ที่ศูนย์ ฯ แล้ว ทุกอย่างก็เปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น ทำอะไรด้วยตัวเองได้มากขึ้น ไม่ต้องเป็นภาระของคนรอบข้างตลอดเวลาอย่างแต่ก่อน ทำให้รู้สึกภูมิใจในตัวเองและรู้สึกว่าตัวเองมีคุณค่าขึ้น ภายหลังจากสำเร็จวิชาซีพจากศูนย์ ฯ ในแผนกตัดเย็บเสื้อผ้าแล้ว คุณมาลียังไม่มีทุนพอที่จะรับตัดเย็บเสื้อผ้าได้ จึงยึดอาชีพค้าขาย โดยลองผิดลองถูกไปเรื่อย ๆ เริ่มตั้งแต่การขายพิมเสนน้ำที่สนามหลวง แต่ค้าขายยังไม่ดีพอ นาน ๆ จึงจะขายได้ ซึ่งช่วงเวลานั้นถือว่าลำบากมาก ระยะเวลาจึงมารับสร้อยลูกปัดมาขายเพิ่มโดยขายในตลาดเช้าที่พระประแดง ซึ่งเห็นว่าก็พอขายได้เลยยึดอาชีพนี้เรื่อยมา ต่อมาเพื่อนในตลาดที่ตนไปขายของอยู่ได้สอนการร้อยสร้อยแบบต่าง ๆ ให้ เนื่องจากเห็นว่าพี่มาลีเป็นคนขยันทำมาหากิน พอเริ่มมีฝีมือก็ทำขายเองจึงทำให้ลดต้นทุนลงไปได้อีก โดยได้ร้อยขายในตลาดเช้าแถวหน้าอำเภอพระประแดง ขายตั้งแต่ตี 2 ถึง 9 โมงเช้า ส่วนแฟนจะออกไปขายลูกชิ้นปิ้งตอนกลางวัน โดยช่วยเหลือและช่วยกันทำมาหากินอย่างขยันขันแข็ง จนเป็นที่ชื่นชมของผู้ที่พบเห็น ส่วนรายได้ต่อเดือนคุณมาลีบอกว่าไม่แน่นอนได้มากก็ต้องใช้ไป แต่พออยู่ได้ โดยเชื่อว่าความซื่อสัตย์ และความขยันเท่านั้นที่ทำให้อยู่ได้ และสักวันจะต้องประสบความสำเร็จ โดยคุณมาลีกล่าวเอาไว้ว่า

“...รายได้ก็ไม่แน่นอน อย่างลูกปัดวันนึ่งก็ได้ประมาณ 200 บาท ได้มาก็ต้องจ่ายไป ทั้งค่ากิน ค่าเช่าห้อง แต่ก็พออยู่ได้ไม่ถึงกับลำบากอะไร เราก็อยู่ไปวัน ๆ แต่เชื่อว่าถ้าเรามีความขยัน ซื่อสัตย์เราก็อยู่ได้ ไม่อดตายหรอก...”

คุณมาลีได้กล่าวต่อว่า การร้อยลูกปัดขายในปัจจุบันก็ถือว่าขายดีพอสมควร ทำให้มีรายได้ และลูกค้าก็ติดใจในฝีมือ มีการมาซื้อเพิ่ม แต่ก็ยอมรับว่าเหนื่อยมาก ๆ จนบางครั้งก็ถึงกับท้อจนร้องไห้เหมือนกัน แต่ก็ลุกขึ้นสู้ใหม่ ซึ่งความชื่นชมจากลูกค้า เพื่อน ๆ ที่ค้าขายด้วยกันก็ทำให้รู้สึกมีกำลังใจ มีแรงทำงานขึ้น คนในตลาดและลูกค้าก็ให้ความช่วยเหลือกันดีเพราะเห็นถึงความขยัน ทำมาหากิน และได้ให้ข้อเสนอแนะว่าอยากให้มีการจัดสถานที่ขายของให้กับคนพิการได้ไปขาย จะได้ไม่ต้องเร่ร่อน หรือไปแย่งที่แม่ค้าคนอื่นขายของ

ในกรณีนี้สามารถกล่าวได้ว่า แม้จะยังไม่มีรายได้ที่มั่นคงนัก แต่คุณมาลีก็สามารถดูแลตนเองได้ เพราะมีความขยัน รู้จักทำมาหากินเอง ทั้งที่มีสภาพความพิการค่อนข้างมาก แต่ก็ไม่ได้เป็นภาระของครอบครัว โดยคุณมาลีมีรายได้หลักมาจากการขายของ ซึ่งขึ้นอยู่กับว่า ในแต่ละวันจะขายได้มากน้อยเพียงใด และรายได้ที่ได้มานั้น ก็จะถูกใช้ไปในชีวิตประจำวันและการลงทุน จึงทำให้ยังไม่มีเงินออม นอกจากนั้นคุณมาลียังสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้ดี และด้วยความที่เป็นคนขยัน รู้จักทำมาหากิน ทำให้เป็นที่ชื่นชมของผู้พบเห็นและได้รับความช่วยเหลือ สนับสนุนจากเพื่อน ๆ ในตลาด ลูกค้าหรือผู้พบเห็นอยู่เสมอ

กรณีศึกษาที่ 5

นายสิงห์คำ มณีจันสุข³⁹ อายุ 45 ปี จบการศึกษาระดับชั้นปริญญาตรี และกำลังศึกษาต่อในระดับชั้นปริญญาโท ปัจจุบันดำรงตำแหน่งนายกสมาคมคนพิการ จังหวัดสมุทรปราการและประกอบธุรกิจส่วนตัว และได้เป็นบุคคลพิการดีเด่นประจำปี 2550

คุณสิงห์คำเป็นคนพิการทางกายหรือการเคลื่อนไหว ความพิการระดับ 3 ซึ่งมาพิการภายหลังเมื่อปี 2523 (อายุ 19 ปี) เนื่องจากประสบอุบัติเหตุจากเครื่องจักรขณะทำงาน ทำให้แขนซ้ายขาดได้ไหล่ ได้จดทะเบียนคนพิการเมื่อประมาณปี 2538 คุณสิงห์คำมีโอกาสเข้ามารับการฝึกวิชาชีพจากศูนย์ ฯ เพราะได้ยินการประชาสัมพันธ์ทางวิทยุว่าศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการ พระประแดงมีเปิดอบรมวิชาชีพให้กับคนพิการจึงตัดสินใจเข้ามา และเลือกเรียนในวิชาชีพช่างตัดเย็บเสื้อผ้า ซึ่งในขณะนั้น ยังไม่มีความมุ่งมั่นที่ชัดเจนว่าจะไปทำอะไรต่อไปนัก ยังงงกับชีวิตของตนเองว่าควรจะต้องไปทางไหนต่อไป เนื่องจากในขณะนั้นเพิ่งพิการได้ไม่นาน แต่เมื่อเข้ามาใช้ชีวิตภายในศูนย์ ฯ ทำให้ได้เรียนรู้ว่าความพิการมีหลากหลาย และยังมีเพื่อน ๆ อีกหลายคนที่มีสภาพความพิการที่หนักกว่า ทำให้ตนมีกำลังใจมากขึ้น มีสภาพจิตใจที่ดีขึ้น และเริ่มมองอนาคตของตนเองว่าจะไปในทิศทางใด พอสำเร็จการศึกษาคุณสิงห์คำไม่ได้ใช้ในวิชาชีพตัดเย็บเสื้อผ้าที่ตนเคยเรียนมาใช้ในการประกอบอาชีพ แต่คุณสิงห์คำได้โอกาสเข้าทำงานในบริษัทนำเข้าและส่งออกสินค้าแห่งหนึ่ง ซึ่งเป็นบริษัทของญาติเพื่อน และจากการที่เป็นคนขยัน ชอบพัฒนาตนเองอยู่เสมอ จึงทำให้มีโอกาสทำงานในอีกหลาย ๆ อย่าง เช่นการลงทุนทำกิจการของตนเอง คือมีห้างหุ้นส่วนสามัญเพื่อชรมณี กิจการร้านสะดวกซื้อภายใต้แบรนด์ "เฟรชมาร์ท" เจ้าของธุรกิจบ้านเช่า ทำให้มีรายได้ที่มั่นคงโดยมาจากในหลาย ๆ กิจการที่ทำ ซึ่งคุณสิงห์คำได้กล่าวถึงรายได้ของตนเองว่า

“...รายได้ทุกวันนี้ก็อยู่ในเกณฑ์ที่ดีนะ มีกินมีใช้อย่างไม่เดือดร้อน และก็มีส่วนหนึ่งที่เก็บไว้สำหรับอนาคตของเราและก็ครอบครัว และก็ยังมีส่วนที่เหลือพอที่จะช่วยคนที่ด้อยโอกาสกว่าได้ อย่างงานที่สมาคมคนพิการ การช่วยเหลือบริจาคแก่ผู้ที่ยังด้อยโอกาสกว่า การได้จัดทำโครงการอบรมส่งเสริมอาชีพให้ผู้พิการและครอบครัวให้มีอาชีพมีรายได้อย่างต่อเนื่อง จัดทำโครงการมอบทุนการศึกษาบุตรคนพิการเป็นประจำทุกปี เป็นตัวแทนในการพิทักษ์สิทธิคนพิการ บริจาคทรัพย์ช่วยเหลือหน่วยงานภาครัฐ และเอกชนอย่างต่อเนื่อง นำความรู้จากการศึกษาดูงานมาประยุกต์ใช้กับชุมชน หน่วยงานคนพิการ และกิจการของครอบครัวให้มีประสิทธิภาพ...”

³⁹ สัมภาษณ์ สิงห์คำ มณีจันสุข, ผู้สำเร็จการฝึกวิชาชีพจากแมนคคอมพิวเตอร์, 26 มีนาคม 2551

นอกจากงานในธุรกิจส่วนตัวแล้ว ปัจจุบันยังดำรงตำแหน่งนายกสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการมาถึง 4 สมัยอีกด้วย นอกจากนี้ยังได้รับการยกย่องให้เป็นบุคคลพิการตัวอย่างประจำปี 2550 คุณสิงห์คำได้กล่าวถึงการที่จะประสบความสำเร็จว่า

“...การทำงานในระยะแรกมักจะมีปัญหาทั้งนั้น แต่ผมคิดว่ามันอยู่ที่ตัวเรามากกว่า ว่าพร้อมจะเรียนรู้และพัฒนาตนเองให้เหมาะสมกับสภาพสังคม และเหมาะสมกับงานนั้น ๆ แไ่ไหน แต่ก่อนอื่นนะ ใจเราต้องสู้ก่อน ไม่ว่าเราจะเข้าไปอยู่ในสังคมไหน ๆ เราก็ต้องเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้ได้นั่นแหละ อีกอย่างก็ต้องมีความขยัน ความซื่อสัตย์ด้วย แล้วสักวันสังคมก็ต้องยอมรับในตัวเราไปเอง...”

นอกจากนั้นยังกล่าวเสริมอีกว่า กำลังใจและการสนับสนุนจากครอบครัวเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ประสบความสำเร็จได้จนทุกวันนี้

คุณสิงห์คำได้ให้คำแนะนำและความคิดเห็นส่วนตัวไว้ว่า ศูนย์ ฯ ควรมีการพัฒนาหลักสูตรให้มีความทันสมัยขึ้น เพื่อที่ผู้เข้ารับการฝึกออกมาได้มีความแตกต่างจากคนอื่น อย่างเช่น คอมพิวเตอร์ควรที่จะมีการสอนในเรื่องของการออกแบบต่าง ๆ ที่สามารถนำไปใช้ได้กับงานไม้ งานเหล็ก หรืองานอื่น ๆ ได้ ซึ่งเป็นความรู้ที่เฉพาะทาง ทำให้ผู้เข้ารับการฝึกมีความแตกต่างจากคนอื่น ๆ ซึ่งจะมีโอกาสในการได้ทำงานมากกว่า และได้พูดเสริมในเรื่องวิชาชีพตัดเย็บเสื้อผ้าว่า ตลาดเย็บผ้าตอนนี้ยิ่งแย้ เพราะโรงงานปิดตัวลงไปตาม ๆ กัน ทำให้โอกาสที่คนพิการจะเข้าไปทำงานได้น้อย การแข่งขันในการทำงานสูงซึ่งคนพิการจะมีความเสียเปรียบทางร่างกายอยู่มาก และผลตอบแทนน้อย ทำให้คนพิการต้องถอย ไม่สามารถเข้าสู่ตลาดแรงงานได้

ในด้านการทำงานของสมาคมในตอนี้ คุณสิงห์คำเล่าว่า ได้มีการดำเนินงาน ศูนย์ส่งเสริมอาชีพคือมีแนวความคิดที่จะให้ศูนย์ ฯ เป็นที่รองรับเด็กที่จบออกมาแล้วยังไม่รู้จะไปทำอะไรที่ไหน ขาดทักษะความชำนาญ ได้เข้ามาต่อยอดความรู้ ให้เขามีความรู้และความชำนาญมากขึ้น โดยรับทั้งคนพิการที่สนใจจะเข้ามาฝึกอาชีพ และคนพิการที่จบจากศูนย์ ฯ มาแล้ว ยังไม่มีที่ไปหรือยังขาดความชำนาญให้เข้ามาฝึกอาชีพต่อได้ ซึ่งมีการดำเนินงานมาตั้งแต่ปี 2547 แต่ยังมีอุปสรรคที่ทำได้ไม่เต็มที่คือยัง ขาดที่พักที่จะรองรับคนพิการที่สนใจจะเข้ามาอบรม ซึ่งตอนนี้มีความคิดที่จะทำโครงการบ้านพักคนพิการประมาณ 40 เตียงเพื่อรองรับคนพิการที่สนใจจะเข้ามาอบรมวิชาชีพด้วย

ในกรณีนี้กล่าวได้ว่า คุณสิงห์คำเป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จอย่างเด่นชัดที่สุด นอกจากจะมีงานมีรายได้ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุข ไม่เป็นภาระของครอบครัวและคนรอบข้างแล้ว การเป็นคนขยันรู้จักการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ก็ส่งผลให้เขาประสบความสำเร็จอย่างเด่นชัด มีความมั่นคงในหน้าที่การงาน มีรายได้ที่สม่ำเสมอจากการทำธุรกิจ มีเงินออมสำหรับอนาคตและยังสามารถช่วยเหลือสังคมได้เป็นอย่างดี รวมถึงได้รับการยอมรับและยกย่องจากคนในสังคมด้วย จนได้รับการยกย่องให้เป็นบุคคลพิการตัวอย่างประจำปี 2550 ซึ่งการที่คุณสิงห์คำสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรีในทุกวันนี้ ส่วนหนึ่งมาจากการได้ใช้ชีวิตและผ่านการฝึกอาชีพจากศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการพระประแดง แม้ว่าคุณสิงห์คำจะไม่ได้นำความรู้จากวิชาชีพที่ได้เรียนมาประกอบอาชีพ แต่การได้เข้ามารับการฝึกอาชีพจากศูนย์ ฯ ก็ทำให้เขารู้จักการปรับตัว มีความหวัง กำลังใจ รวมถึงมีความรู้และมีแนวทางในการประกอบอาชีพต่อไป

ผู้ผ่านกระบวนการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพจากวิชาชีพอิเล็กทรอนิกส์

กรณีศึกษาที่ 6

นายสมัย บุญร่วม⁴⁰ อายุ 34 ปี เป็นคนจังหวัดศรีสะเกษ พิการทางกายหรือการเคลื่อนไหว คือพิการครึ่งท่อนล่าง ความพิการระดับ 4 พิการภายหลังคือประสบอุบัติเหตุจากการทำงานเมื่อปี 2542 รักษาตัวอยู่โรงพยาบาล 2 เดือน ได้จดทะเบียนคนพิการและได้รับรถวีลแชร์ในปีเดียวกัน ช่วงเวลาที่พิการแล้วมีความรู้สึกท้อแท้ ไม่รู้จะทำอะไร เหมือนมีชีวิตอยู่ไปวัน ๆ อย่างคนไร้ค่า ไร้ความความหมาย ประกอบกับความกดดันจากรอบข้าง จึงอยากจะทำอาชีพ จึงได้เข้ามารับการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพที่ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการพระประแดง เมื่อปี 2547 โดยหวังว่าชีวิตจะได้ดูมีคุณค่ามากขึ้น ไม่ต้องเป็นภาระของใคร โดยเลือกเรียนในวิชาชีพอิเล็กทรอนิกส์ที่ชอบ คุณสมัยได้พูดถึงศูนย์ ฯ ว่าให้การดูแลดีมาก ให้ความรู้กับทุกคนอย่างเต็มที่ แล้วแต่ความสามารถของใครจะรับได้แค่ไหน มีการจัดบริการไว้ค่อนข้างครบ อย่างในเรื่องการแพทย์จะมีหมอ มีนักกายภาพบำบัดคอยให้คำแนะนำและดูแล เวลาเจ็บป่วยหรือคนพิการมีนัดกับแพทย์ที่โรงพยาบาล ทางศูนย์ ฯ ก็จะมาดูแลพาไปหาหมอ ดูแลเรื่องการจัดหาอุปกรณ์ให้กับคนพิการ การมีโอกาสเรียนจนจบการศึกษานอกโรงเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งการที่ได้เข้ามาฟื้นฟูที่ศูนย์ ฯ ทำให้ได้รับผลพลอยได้หลายอย่าง จากเดิมที่อยู่บ้านไม่ค่อยได้ทำอะไร อยู่ไปวัน ๆ แต่พอมาอยู่ที่ศูนย์ ฯ ได้เรียน ได้ทำกิจกรรม ได้เข้าสังคม ได้ไปไหนมาไหน ทำให้ทั้งร่างกายและจิตใจมีความแข็งแรงขึ้น การมาใช้ชีวิตและทำกิจกรรมต่าง ๆ

⁴⁰ สัมภาษณ์ สมัย บุญร่วม, ผู้สำเร็จการฝึกวิชาชีพจากวิชาชีพอิเล็กทรอนิกส์, 12 กุมภาพันธ์ 2551

ร่วมกับเพื่อน ๆ และศูนย์ ฯ ช่วยทำให้ร่างกายไม่แย่งลงไปจากเดิม ไม่เจ็บป่วย ได้รับคำแนะนำที่ดี รู้จักการพยายามใช้ร่างกายให้เป็นประโยชน์ นอกจากนั้นยังสอนให้รู้จักการใช้ชีวิตในสังคม ได้เรียนรู้ว่าสังคมภายนอกเป็นอย่างไร และอยู่กันอย่างใด สอนให้รู้จักการเข้าสังคม จากการได้ออกไปทำกิจกรรมต่าง ๆ นอกศูนย์ ฯ และการใช้ชีวิตภายนอก ฯ ที่ต้องดูแลตนเอง ทำอะไร ๆ ในชีวิตประจำวันเอง สอนให้รู้จักกฎระเบียบ รู้จักหน้าที่ มีความรับผิดชอบ อดทน นอกจากนั้นครูและเจ้าหน้าที่ยังให้การอบรมสั่งสอนเป็นอย่างดีทั้งเรื่องความรู้และนิสัย และการได้มองเห็นเพื่อนที่พิการเหมือนกันทำให้รู้สึกมีแรง มีกำลังใจที่จะสู้ชีวิตต่อไปโดยมองว่าคนที่เขาแย่งกว่ายังสามารถอยู่ได้ ทำให้มีกำลังใจที่จะใช้ชีวิตมากขึ้น และได้เรียนรู้ว่าคนพิการไม่ได้เป็นคนที่ไม่ไร้ค่า ไร้ประโยชน์เสมอไป แม้ตัวจะพิการไปบ้างแล้ว แต่ร่างกายส่วนที่เหลือก็ยังใช้ประโยชน์ได้

เมื่อสำเร็จการฝึกอาชีพจากศูนย์ ฯ แล้ว คุณสมชัยได้ออกมาเปิดร้านซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ที่บ้านจังหวัดศรีสะเกษ โดยได้ทุนสนับสนุนจากพี่ชาย และในการเปิดร้านคุณสมชัยบอกว่ามักมีปัญหาเกี่ยวกับอะไหล่ เพราะหากยากและมีราคาแพง ประกอบกับยังขาดประสบการณ์ในการทำงานอยู่มากทำให้เมื่อมีเครื่องรุ่นใหม่ ๆ เข้ามา ก็ไม่สามารถจะรับทำได้ ซึ่งในปัจจุบันได้เปิดมาเป็นเวลาประมาณ 1 ปี ซึ่งคุณสมชัยพูดถึงรายได้ว่าในแต่ละเดือนของตนเองไว้ว่า

“...รายได้ยังไม่ค่อยดีเท่าไร ได้ไม่ค่อนแน่นอนมันขึ้นอยู่กับจำนวนลูกค้าในแต่ละเดือนด้วย บางเดือนก็พอได้ บางเดือนก็ไม่ได้ กิจการแถวบ้านเรามันไม่ค่อยหวือหวาเหมือนในกรุงเทพฯ ฯ หรือในเมือง ลูกค้ามีไม่มากก็ขาดทุนบ้าง รายได้ที่ได้มาแค่พอช่วยทางบ้านได้บ้างแต่ไม่มาก ก็เลยต้องยังพึ่งทางบ้านอยู่พอสมควร...เงินเก็บตอนนี้ยังไม่มีหรอก...”

กรณีนี้สามารถกล่าวได้ว่า แม้ว่าคุณสมชัยจะมีความพยายามที่จะทำงานเลี้ยงดูตนเองและหาเงินมาช่วยเหลือครอบครัวก็ตาม แต่ก็ยังไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้มากนัก ยังคงต้องได้รับการดูแลและช่วยเหลือในการดำรงชีวิตประจำวันจากครอบครัวอยู่มาก เพราะสภาพร่างกายที่มีความพิการค่อนข้างหนัก ประกอบกับสภาพสังคมในชนบทที่มีจำนวนคนไม่มากนัก จึงทำให้ร้านไม่ค่อยมีลูกค้า จึงทำให้รายได้ยังไม่ค่อยมั่นคงแม้ว่าจะเปิดร้านมาเป็นเวลาพอสมควรแล้วก็ตาม

กรณีศึกษาที่ 7

นายธวัช ไทยกาญจน์⁴¹ อายุ 38 เป็นคนจังหวัดนครศรีธรรมราช จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความพิการโปลิโอตั้งแต่เด็ก ต้องใช้ไม้ค้ำยันเวลาเดิน ได้จดทะเบียนคนพิการเมื่อประมาณปี 2544 ต่อมาทราบข่าวว่าศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการพระประแดงมีการเปิดอบรมวิชาชีพอิเล็กทรอนิกส์ จึงเกิดความสนใจ เพราะอยากมีความรู้ และทักษะทางอิเล็กทรอนิกส์นี้มาใช้ในการประกอบอาชีพเลี้ยงดูตนเองและครอบครัวต่อไปได้เพื่อจะได้ไม่ต้องเป็นภาระของผู้อื่น โดยได้เข้ามารับการฝึกอาชีพที่ศูนย์ ฯ เมื่อประมาณปี 2530 ซึ่งในสมัยนั้นบริการของศูนย์ ฯ ยังไม่มีการจัดบริการที่ครบถ้วนและครอบคลุมในทุกด้านเหมือนปัจจุบัน จะมีแค่การตรวจสุขภาพ การจัดหาอุปกรณ์ กายภาพบำบัดบ้างเท่านั้น คุณธวัชได้บอกว่าชีวิตตั้งแต่วัยเด็กมาค่อนข้างเก็บตัว ขาดความมั่นใจ ท้อแท้และกลัวที่จะตัดสินใจทำอะไรมากนัก แต่พอเข้ามาอยู่ที่ศูนย์ ฯ ทำให้ชีวิตเกิดความเปลี่ยนแปลงไปมาก คือ มีความกล้ามากขึ้น กล้าที่จะทำสิ่งดี ๆ เพื่อตนเอง ครอบครัวและสังคมมากขึ้น กล้าเข้าสังคม มีจุดมุ่งหมายในชีวิต และมีกำลังใจมากขึ้นเพราะได้เห็นเพื่อนๆ ที่มีสภาพร่างกายที่แย่กว่าตนยังมีอีกเยอะ จึงทำให้ตนเองมีความรู้สึกที่ดีขึ้นไม่ท้อแท้สิ้นหวังกับชีวิตหรืออายุใครเหมือนแต่ก่อน ตรงนี้ถือเป็นจุดเปลี่ยนที่ทำให้กล้าที่เข้าสังคม และไม่คิดว่าตนเองมีความพิการหรือแตกต่างกับคนปกติแต่อย่างใด นอกจากนั้นยังเชื่อว่า ถ้าพยายามช่วยเหลือตนเอง หมั่นหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเอง ชยัน ลักวันจะต้องประสบความสำเร็จและเป็นที่ยอมรับจากคนทั่วไป และก็จะไม่มีใครมาล้อดูถูกที่เกิดมาเป็นคนพิการอีกด้วย ภายหลังจากที่ออกมาจากศูนย์ ฯ แล้วคุณธวัชได้ไปฝึกงานเป็นช่างอยู่ในร้านหนึ่งที่จังหวัดสตูล ในระยะแรกจะมีปัญหาเกี่ยวกับเพื่อนร่วมงานบ้างเหมือนกันเนื่องจากเพื่อนร่วมงานยังไม่เข้าใจคนพิการ อย่างเช่น การไม่สามารถยกของหนักได้ เป็นต้น ซึ่งก็ต้องค่อย ๆ ปรับและทำความเข้าใจ แต่ต้องไม่ใช่การจงใจเอาเปรียบ อะไรที่ทำได้ก็ต้องทำ และทำให้ดี แล้วสักวันเพื่อนร่วมงานหรือแม้แต่คนรอบข้างก็จะยอมรับไปเอง คือยอมรับในความสามารถโดยไม่ได้มองว่าเป็นแค่คนพิการคนหนึ่งเท่านั้น

“...ทุกวันนี้ผมก็สามารถเข้าได้กับทุกสังคมนะ ไม่ได้อายหรือไม่มั่นใจที่เราเป็นคนพิการแล้ว เรามองว่าเราก็เป็นคนปกติคนหนึ่งมากกว่า ทุกวันนี้ผมก็เป็นที่ยอมรับนับถือจากทั้งลูกน้องเอง คนรอบข้าง คือผมเชื่อว่าพิการหรือไม่พิการมันอยู่ที่ใจ พิจารณาแต่ชยันทำมาหากินพัฒนาตัวเอง สังคมไหน ๆ ก็จะต้องต้อนรับเราเข้าสักวัน...”

⁴¹ สัมภาษณ์ ธวัช ไทยกาญจน์, ผู้สำเร็จการฝึกวิชาชีพจากวิชาชีพอิเล็กทรอนิกส์, 12 กุมภาพันธ์ 2551

หลังจากทำงานที่ร้านในจังหวัดสตูลอยู่ประมาณ 3 ปี พอมีความชำนาญและได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ มากขึ้นจึงออกมาเปิดร้านซ่อมเองที่บ้านจังหวัดนครศรีธรรมราช และประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี เป็นที่ยอมรับและเชื่อใจของลูกค้า โดยได้กล่าวถึงรายได้ของตนว่า

“...ตอนนี้ร้านก็ถือว่าไปได้ดี มีลูกค้าประจำกันอยู่ ลูกค้าที่มาแล้วมีการบอกต่อ ทำให้ที่ร้านมีลูกค้าต่อเนื่อง รายได้จึงค่อนข้างดี ไม่ขาดทุน ...ตอนนี้ก็พอมีเงินเก็บในธนาคารบ้างจำนวนหนึ่ง...”

นอกจากนั้นคุณธวัชได้มีการติดต่อกับทางครูผู้สอนในวิชาอิเล็กทรอนิกส์อยู่เสมอ และเมื่อทางร้านสามารถไปได้ดีในระดับหนึ่งแล้ว จึงขอรับคนพิการที่ผ่านการฝึกอาชีพจากศูนย์ ฯ เข้ามาทำงานที่ร้าน โดยมีความมุ่งหวังที่จะให้รุ่นน้องที่พิการมีโอกาสในการทำงาน มีอาชีพติดตัว สามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวต่อไปได้ โดยไม่เคັงคว้งไม่รู้จะไปเริ่มต้นที่ไหน โดยให้ร้านของตนเป็นเสมือนที่ฝึกงานให้รุ่นน้องใหม่ ๆ ได้มีโอกาสทำงานจริง ฝึกความชำนาญและประสบการณ์ เมื่อมีความชำนาญแล้วจึงสนับสนุนให้เขาออกไปเปิดเป็นร้านของตัวเองเพื่อที่เขาจะได้มีความมั่นคงในชีวิตต่อไป โดยมีความคิดที่จะให้โอกาสกับเพื่อนผู้พิการ เพราะเข้าใจความรู้สึกของคนพิการดีว่ายังขาดอะไร และต้องการอะไร เมื่อคนพิการมีความตั้งใจที่จะทำงานคุณธวัชก็พร้อมให้การสนับสนุนเต็มที่ และปัจจุบันนี้คุณธวัชสามารถทำมาหาเลี้ยงชีพ และสามารถพึ่งพาตนเองได้ดีแล้ว จึงปฏิเสธที่จะรับการสงเคราะห์ในหลาย ๆ อย่างจากรัฐ โดยมองว่าไม่มีความจำเป็นและต้องการจะเสียสละให้กับคนพิการ สูงอายุหรือผู้ด้อยโอกาสอื่น ๆ เช่น เบี้ยยังชีพคนพิการ เป็นต้น

สำหรับมุมมองของคุณธวัชในฐานะที่เป็นเจ้าของร้านได้มองว่า **คนพิการที่ผ่านกระบวนการฟื้นฟูจากศูนย์ ฯ แล้ว จะมีความแตกต่างจากคนพิการที่ไม่เคยผ่านการฟื้นฟูจากศูนย์ใด ๆ มาก่อนเลย เนื่องจากศูนย์ ฯ จะมีกฎระเบียบข้อบังคับที่ช่วยให้นักพิการได้เรียนรู้และปรับปรุงตนเองตลอดเวลา สอนให้รู้จักการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม รู้จักความรับผิดชอบ และรู้จักถูกผิด เป็นต้น และได้ให้ข้อเสนอแนะสำหรับศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการในวิชาอิเล็กทรอนิกส์ว่า ควรมีการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก เพราะเทคโนโลยีทุกวันนี้มันไปไกลมากแล้ว เครื่องไม้เครื่องมือและอุปกรณ์สำหรับการเรียนการสอนก็ควรที่จะต้องได้รับการปรับปรุงและพัฒนาตามไปด้วย เพราะถ้าการเรียนการสอนและอุปกรณ์ที่ใช้ล้าหลังเกินไป เวลาที่ผู้ฝึกจบออกมาทำงานจะมีปัญหาพอสมควร ต้องเวลาในการปรับพื้นฐานและพัฒนาความรู้กันใหม่อีกมาก และถ้าเด็กที่จบออกมาแล้วไปเปิดร้านเอง คุณธวัชเชื่อว่าไม่สามารถจะทำได้ เพราะยังขาดความรู้ความชำนาญและขาดประสบการณ์ ความรู้ทางเทคนิคใหม่ ๆ ยังไม่มี และเมื่อต้องไปซ่อมเครื่องรุ่นใหม่ ๆ ย่อมไม่มีทางทำได้ แล้วก็จะเกิดความท้อแท้ สุดท้ายเขาก็จะไม่สามารถทำอะไรได้ หรือไม่ก็ไปขายล็อตเตอรี่**

ในกรณีนี้สามารถกล่าวได้ว่า คุณวิชสามารถดูแลตนเองได้ดี โดยไม่เป็นภาระให้กับครอบครัว และยังประสบความสำเร็จในการทำงานเป็นอย่างดี โดยดูจากการมีกิจการที่มั่นคง มีรายได้สม่ำเสมอ ไม่ขาดทุน และมีเงินเก็บออมในธนาคาร รวมทั้งยังสามารถช่วยเหลือสังคมได้ โดยการให้โอกาสรุ่นน้องที่จบจากศูนย์ ฯ ในวิชาชีพอิเล็กทรอนิกส์ได้เข้ามาทำงานในร้านของตนเพื่อให้ได้ฝึกความชำนาญและจะได้มีประสบการณ์เพิ่มเติมก่อนจะสนับสนุนให้ไปเปิดร้านของตนเองต่อไป ซึ่งกรณีนี้อาจกล่าวได้ว่า ศูนย์ ฯ มีส่วนสำคัญที่ทำให้เขาประสบความสำเร็จได้เป็นอย่างดี ทั้งในเรื่องของจิตใจที่มีกำลังจะสู้ชีวิตต่อไปจากการได้พบเห็นคนพิการที่ด้อยกว่าการรู้จักช่วยเหลือผู้อื่น เป็นต้น

กรณีศึกษาที่ 8

นายเสริมศักดิ์ รังสีประทีป⁴² อายุ 37 ปี ปัจจุบันพักอยู่ที่บ้านจังหวัดนครสวรรค์ มีความพิการด้านร่างกายหรือการเคลื่อนไหว คือเป็นอัมพาตครึ่งท่อนล่างจากอุบัติเหตุรถชนเมื่อประมาณปี 2543 ความพิการระดับ 4 และได้จดทะเบียนคนพิการในปีเดียวกัน ภายอุปกรณ์ที่ได้รับภายหลังการจดทะเบียนคนพิการคือรถวีลแชร์ และสิทธิจากบัตรทองคนพิการในการรักษาพยาบาล หลังจากพิการชีวิตจึงอยู่แต่ในบ้าน ไม่ได้ออกไปไหนหรือทำอะไรอยู่ประมาณ 2 ปี เกิดความเบื่อหน่าย ท้อแท้จนแทบไม่ยอมมีชีวิตอยู่แต่มีครอบครัวที่คอยเหนี่ยวรั้งไว้ ต่อมาอยากมีอาชีพ มีวิชาความรู้ติดตัว โดยหวังว่าอาจจะพอช่วยเหลือทางบ้านได้บ้าง ไม่อยากอยู่บ้านเฉย ๆ เป็นภาระของคนที่บ้านตลอดเวลา คุณเสริมศักดิ์จึงตัดสินใจออกมาฝึกอาชีพที่ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการพระประแดง เมื่อประมาณปี 2545 โดยเลือกเรียนในวิชาชีพอิเล็กทรอนิกส์ โดยมองว่าวิชาชีพนี้สามารถนำมาใช้ประกอบอาชีพส่วนตัวได้ เพราะตนไม่สะดวกที่จะทำงานในสถานประกอบการหรือร้านค้า เนื่องจากไม่สามารถควบคุมระบบการขับถ่ายของตนเองได้นัก ประกอบกับความรู้เคยทำงานเป็นช่างรับเหมาก่อสร้าง เดินสายไฟฟ้า ติดตั้งอุปกรณ์ไฟฟ้า จึงคิดว่าคงเรียนได้ไม่ยาก เมื่อเข้ามารับการฟื้นฟูที่ศูนย์ ฯ แล้ว คุณเสริมศักดิ์บอกว่าศูนย์ให้การดูแลดีมาก ตั้งแต่การจัดหาข้าวของเครื่องใช้ ที่กินอยู่ การหาไปหาหมอตตามเวลานัดหมาย การให้ทำกายภาพบำบัด แต่ไม่เห็นความเปลี่ยนแปลงนักเพราะตนเองเป็นมานานแล้ว นอกจากนั้นคุณเสริมศักดิ์บอกว่าการได้เข้ามาใช้ชีวิตภายในศูนย์ ฯ ทำให้ได้รู้จักเพื่อนมากขึ้น รู้ว่ายังมีคนที่พิการอีกจำนวนมาก ทำให้มีกำลังใจที่จะใช้ชีวิตมากขึ้น มีสภาพจิตใจที่ดีขึ้นจากการได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ทั้งการฝึกอาชีพ การทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ การได้ออกไปดูงานข้างนอก

⁴² สัมภาษณ์ เสริมศักดิ์ รังสีประทีป, ผู้สำเร็จการฝึกวิชาชีพจากวิชาชีพอิเล็กทรอนิกส์, 12 กุมภาพันธ์ 2551

การมีเพื่อน ๆ ที่เข้าใจและคอยพูดคุยให้กำลังใจกัน การได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ สังคมที่ไม่เคยได้พบเห็น หลังจากที่พักการ ทำให้รู้ว่าสังคมเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรแล้วบ้าง ซึ่งถ้าหากอยู่บ้านคงไม่มีโอกาส ได้ทำอะไร หรือพบเห็นอะไรเหมือนกับการที่ได้มาอยู่ที่ศูนย์แห่งนี้ และก็คงยังต้องอยู่กับความรู้สึก ที่แย ๆ กับตัวเองเหมือนเดิม

ภายหลังจากที่ออกมาจากศูนย์ ฯ แล้ว คุณเสริมศักดิ์บอกว่า ได้กลับมาอยู่บ้าน เจย ๆ ตั้งแต่ประประมาณปี 2546 ยังไม่ได้เปิดร้าน เนื่องจากไม่มีทุน และยังไม่มีความรู้ความ ซำนาญที่มากพอจะเปิดร้านได้ ประกอบกับสภาพร่างกายไม่สะดวกที่จะไปทำงานหนักหรือจะ ออกไปทำงานที่อื่นได้ เนื่องจากพักการค่อนข้างหนักต้องนั่งรถเข็นตลอดเวลา ไม่สามารถช่วยเหลือ ตนเองเพียงลำพังได้มากนัก เนื่องจากเป็นอัมพาตท่อนล่าง และไม่สามารถควบคุมระบบการ ขับถ่ายได้นัก เนื่องจากไม่มีความรู้สึก จึงทำได้เพียงแค่รับซ่อมให้กับคนแถวบ้านบ้างในบางครั้ง โดยคุณเสริมศักดิ์ได้กล่าวถึงรายได้ของตนว่า

“..ไม่ได้เปิดเป็นร้านซ่อมหรือ แคร์รับซ่อมที่บ้าน ลูกค้าก็จะเป็น คนแถว ๆ บ้านนี่แหละที่เขารู้ว่าเราพอซ่อมได้ ก็จะมาขอให้ซ่อม นาน ๆ จะมี ครั้งนึง ซ่อมครั้งนึงก็ได้แค่ 200-300 บาท นอกจากนั้นก็จะมีเงินจากเบี้ยเบี้ย ยังชีพคนพิการอีกเดือนละ 500 ก็พอเอามาช่วยที่บ้านได้บ้างนิดหน่อย...”

เพราะฉะนั้นในกรณีนี้สามารถกล่าวได้ว่า คุณเสริมศักดิ์ยังไม่สามารถดูแล และพึ่งพาตนเองได้ และศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการพระประแดงไม่สามารถจัดหางานให้ได้ เนื่องจาก สภาพความพิการของคุณเสริมศักดิ์ที่ค่อนข้างรุนแรง จึงไม่สะดวกที่จะทำงานหนักหรือทำงานประจำ ในสถานประกอบการ ดังนั้นภายหลังจากออกมาจากศูนย์ ฯ แล้ว จึงยังต้องได้รับการดูแลและช่วยเหลือ จากครอบครัวและคนรอบข้างในการดำรงชีวิตประจำวันอยู่ ด้วยข้อจำกัดของสภาพร่างกายดังที่ กล่าวไว้ ทำให้คุณเสริมศักดิ์ไม่สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงดูตนเองได้

ผู้ผ่านกระบวนการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพจากวิชาชีพช่างเย็บหนัง

กรณีศึกษาที่ 9

นายพงศกร หลีนิง⁴³ อายุ 29 ปี เป็นคนจังหวัดพังงา จบการศึกษาชั้นประถม 6 ประกอบอาชีพเป็นช่างเครื่องยนต์อยู่ที่อยู่ในจังหวัดพังงา มีความพิการทางกายและการเคลื่อนไหว คือขาขาดได้เข้า จากการประสบอุบัติเหตุมอเตอร์ไซด์ เมื่อปี 2547 เป็นความพิการระดับ 3 และได้จดทะเบียนคนพิการในปีเดียวกัน หลังที่พิการสภาพจิตใจยังไม่ปกตินัก เนื่องจากแต่ก่อน เคยทำอะไรได้เอง ไปไหนมาไหนสะดวก ต่อมาคุณพงศกรได้เข้ามาติดต่อเพื่อจะทำขาเทียมที่ กรุงเทพมหานคร เมื่อปี 2547 และได้เข้ามาฟื้นฟูที่ศูนย์ ฯ ในปีเดียวกันโดยได้รับคำแนะนำจากนักสังคมสงเคราะห์ของโรงพยาบาลศิริราช จึงตัดสินใจมาเข้ามารับการฝึกอาชีพโดยที่แรกตั้งใจที่จะเรียนใน วิชาชีพอิเล็กทรอนิกส์แต่คิดว่าคงต้องใช้เวลาในการหาประสบการณ์นานจึงเรียนอยู่ 3 เดือน จากนั้นจึงขอเรียนในวิชาชีพอื่นเพิ่ม นอกจากการฝึกอาชีพแล้วยังได้เล็งเห็นความสำคัญของการศึกษา มีความต้องการที่จะเพิ่มเติมความรู้ของตนจึงได้เรียนการศึกษานอกโรงเรียนของศูนย์ ฯ ทุกวันอาทิตย์จนจบมัธยมต้นแล้ว และในปัจจุบันกำลังเรียนต่อในระดับมัธยมปลาย ต่อมาครู วิชาชีพเย็บหนังเห็นแว้วว่ามีความสามารถและมีฝีมือในการทำงานและมีแว้วในการขายของได้ จึง ชวนให้มาเรียนเย็บหนังต่อ โดยคุณพงศกรมองว่าวิชาชีพช่างเย็บหนังหางานง่าย และเป็น ที่ต้องการของตลาด ส่วนผลงานการเย็บหนังเป็นที่น่าพอใจของครูและสามารถขายได้ มีรูปแบบที่ ทันสมัยพอสมควร ครูประจำวิชาชีพ (ครูสายใจ) และนักสังคมสงเคราะห์ (คุณมาลิน) จึงให้การ สนับสนุนจนได้ตั้งกลุ่มอิสระขึ้น โดยรวมกับเพื่อนที่มีความสนใจและมีความสามารถร่วมกันตั้ง กลุ่มขึ้นมา ร่วมกับเพื่อน ๆ อีกประมาณ 10 คน โดยทำกลุ่มกระเป๋าและกลุ่มรองเท้า โดยแบ่งกัน ไปทำตามภูมิลำเนาของตน คือมีกลุ่มกระเป๋าที่กาญจนบุรี และกลุ่มที่สมุทรปราการ โดยส่งมาขาย ที่ศูนย์ ฯ โดยไปขายที่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ซึ่งเป็นอาชีพที่ทำรายได้ให้อยู่ในปัจจุบัน คุณพงศกรมอง ว่าตนเองโชคดีที่พิการเพราะทำให้ได้โอกาสที่ดีและทำให้ตนเองมีความเปลี่ยนแปลงหลาย ๆ อย่าง มีความรู้ ความคิด และนิสัยที่ดีขึ้น มีความรับผิดชอบมากขึ้น เพราะศูนย์ ฯ นอกจากจะให้การฝึก อาชีพแล้ว ยังมีกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ ที่ช่วยละลายพฤติกรรมของผู้เข้ารับการฝึกทุกคน มีการอบรมสั่งสอนในสิ่งดี คุณพงศกรได้กล่าวถึงรายได้ของตนเองว่า

⁴³ สัมภาษณ์ พงศกร หลีนิง, ผู้สำเร็จการฝึกวิชาชีพจากวิชาชีพช่างเย็บหนัง, 15 สิงหาคม 2550

“...รายได้แต่ละเดือนก็ประมาณ 6,000-10,000 บาทได้ แต่ว่ายังไม่ใช้
กำไรนะ เพราะจะต้องนำเงินตรงนี้ไปหมุนซื้อวัสดุในคราวต่อไปด้วย แต่รายได้
ตรงนี้สามารถนำไปช่วยเหลือและจุนเจือครอบครัวได้ มีเหลือให้เราใช้จ่าย
และไม่มีภาระหนี้สิน แต่เงินเก็บยังไม่มียังเพราะมันต้องนำมาหมุนเวียน...”

กรณีนี้อาจกล่าวได้ว่า คุณพงศกรสามารถดูแลตนเองได้ดี และไม่เป็นภาระให้กับ
ครอบครัว สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุข มีงานทำที่มั่นคง การมีรายได้เข้ามา
สม่ำเสมอ และเพียงพอกับการใช้จ่าย สามารถจุนเจือครอบครัวได้ แต่ยังไม่มียอดออม เพราะต้อง
นำเงินมาหมุนเวียนลงทุนในครั้งต่อไป

ผู้ผ่านกระบวนการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพจากวิชาชีพศิลปะประดิษฐ์

กรณีศึกษาที่ 10

นายดาวรุ่ง มาศนอก⁴⁴ อายุ 39 ปี จบการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
เป็นคนจังหวัดบุรีรัมย์ เดิมมีอาชีพรับจ้างทั่วไป และเมื่อปี 2547 เกิดอุบัติเหตุจากการทำงานคือ
พลัดตกจากที่สูง ทำให้ต้องกลายเป็นคนพิการทางกายหรือการเคลื่อนไหว คือเป็นอัมพาตครึ่งท่อน
ล่าง หรือเป็นความพิการระดับ 3 ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา หลังจากรักษาตัวที่บุรีรัมย์ระยะหนึ่งแล้วได้
เข้ามารักษาตัวที่โรงพยาบาลพระมงกุฎอีกประมาณ 6 เดือน ช่วงระยะเวลาที่รักษาตัวรู้สึกท้อแท้
สิ้นหวัง และรู้สึกโดดเดี่ยวเหมือนอยู่ตัวคนเดียว เนื่องจากลงมารักษาตัวเพียงลำพัง หลังจากนั้น
ทางโรงพยาบาลได้แนะนำให้คำแนะนําและช่วยนำส่งเข้ามาฝึกอาชีพที่ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพ
คนพิการพระประแดง เมื่อปี 2548 โดยได้ลงเรียนในวิชาชีพศิลปะประดิษฐ์ เพราะไม่ได้นำ
หลักฐานการศึกษาติดตัวมา และวิชาชีพนี้เป็นวิชาชีพที่ไม่จำเป็นต้องใช้วุฒิการศึกษาอะไร และ
เป็นวิชาชีพที่น่าสนใจ ในช่วงเวลาที่เข้ารับการฝึกอาชีพที่ศูนย์ ฯ ทำให้ได้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ
ที่ศูนย์ ฯ จัดขึ้นเสมอ ได้อยู่กับเพื่อนที่มีความพิการเหมือนกัน ทำให้มีความรู้สึกที่ดีขึ้น ไม่รู้สึก
โดดเดี่ยวหรือเจ็บเหงาเหมือนแต่ก่อนมากนัก ทำให้ตนเองมีกำลังใจและมีสภาพจิตใจที่ดีมาก
ขึ้น มีความมั่นใจในตนเองมากขึ้น และรู้สึกว่าสุขภาพทางร่างกายก็มีความแข็งแรงมากขึ้น โดย
มองว่าเมื่อจิตใจแข็งแรง ร่างกายก็จะดีขึ้นด้วย และยังได้บอกว่าการได้เรียนในวิชาชีพศิลปะ
ประดิษฐ์เป็นวิชาชีพที่ส่งผลดีในด้านของจิตใจเป็นอย่างมาก ช่วยในการฝึกสมาธิได้ดีและ
อารมณ์เย็นมากขึ้น เพราะงานแต่ละชิ้นค่อนข้างต้องใช้ความละเอียด ความอดทนและตั้งใจ
งานแต่ละชิ้นจึงจะออกมาสวยงาม ซึ่งผลงานของตนเองก็ถือว่าอยู่ในระดับที่ดีและเป็นที่ยอมรับ
ของครูและลูกค้าที่ตลาดน้ำพระประแดง และเนื่องจากเป็นคนที่มีฝีมือดี ผลงานได้รับการยอมรับ

⁴⁴ สัมภาษณ์ ดาวรุ่ง มาศนอก, ผู้สำเร็จการฝึกวิชาชีพจากวิชาชีพศิลปะประดิษฐ์, 14 ธันวาคม 2550

นั่นเอง ครูจึงให้อยู่ฝึกความชำนาญต่ออีก 1 ปี เพื่อให้รู้จักการทำงานศิลปะในรูปแบบที่หลากหลายมากขึ้นด้วย คุณดาวรุ่งได้มองว่า หลังจากจบแล้วจะกลับไปอยู่ที่บุรีรัมย์และจะนำวิชาชีพที่ได้รับจากศูนย์ ฯ ทั้งการทำน้ายาปรับผ้านุ่ม น้ายาล้างจาน การร้อยสร้อยลูกปัดและศิลปะประดิษฐ์อื่น ๆ ที่ครูสอนไปใช้ในการประกอบอาชีพต่อไปและจะรับงานซ่อมรถมอเตอร์ไซด์เพิ่มเติม เพราะพอจะปะยางและเชื่อมเหล็กได้บ้าง ภายหลังจากสำเร็จการศึกษาศูนย์ ฯ แล้วได้กลับมาพักอยู่ที่บ้านที่จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งอยู่ค่อนข้างห่างจากตัวจังหวัด และวัสดุอุปกรณ์ที่จะนำมาใช้ทำหายาก ประกอบกับสภาพร่างกายของตนเองที่จะต้องนั่งรถเข็นตลอดทำให้ไม่สะดวกที่จะไปจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ มาใช้สำหรับการประดิษฐ์ได้มากนัก ทำให้รายได้ยังไม่มีความมั่นคง ทำให้ยังต้องพึ่งทางครอบครัวเป็นหลัก โดยได้กล่าวถึงรายได้ว่า

“...ตอนนี้ก็ยังไม่ทำอะไรมาก เพราะว่าเรายังไม่มีทุน อุปกรณ์ในการทำก็ไม่มีเหมือนตอนอยู่ศูนย์ ฯ ที่นี่หายาก เราจะไปซื้อเองก็ลำบาก เลยทำได้บ้างไม่ได้ทำบ้าง รายได้ตอนนี้เลยยังไม่มีอะไรแน่นอน...”

ในกรณีนี้สามารถกล่าวได้ว่า คุณดาวรุ่งยังไม่สามารถดูแลตนเองได้ ไม่มีรายได้ที่มั่นคงเพียงพอต่อการเลี้ยงดูตนเอง เนื่องจากสภาพความพิการค่อนข้างรุนแรงจึงไม่เหมาะที่จะทำงานในสถานประกอบการ อีกทั้งขาดการสนับสนุน ขาดอุปกรณ์ในการทำศิลปะประดิษฐ์ เพราะหายากในท้องถิ่น จึงไม่สามารถนำวิชาชีพมาใช้เป็นอาชีพเลี้ยงดูตนเองได้ ยังคงต้องพึ่งพาครอบครัวเป็นหลัก

โดยสรุป จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากทั้ง 10 กรณีศึกษาสามารถสรุปได้เป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 สามารถพึ่งตนเอง มีเงินออมและสามารถช่วยเหลือสังคมได้ พบว่ามีจำนวน 2 กรณีศึกษา คือ กรณีศึกษาที่ 5 คุณสิงห์คำ มณีจันทร์ ผู้เข้าอบรมในวิชาชีพตัดเย็บเสื้อผ้า กรณีศึกษาที่ 7 คุณธวัช ไทยกาญจน์ ผู้เข้าอบรมในวิชาชีพอิเล็กทรอนิกส์

ในกลุ่มนี้พบว่า ทั้งสองกรณีเป็นผู้ที่สามารถพึ่งตนเองได้ดี ไม่เป็นภาระให้กับครอบครัวและสังคม ภายหลังจากสำเร็จการฝึกอาชีพจากศูนย์ ฯ แล้ว ต่างได้รับโอกาสและการสนับสนุนจากสังคมและครอบครัวเป็นอย่างดี จึงมีโอกาสดำเนินงานและฝึกฝนทักษะความชำนาญในห้างร้านและบริษัทเช่นเดียวกัน แม้ว่าคุณสิงห์คำนั้นจะไม่ได้ทำงานที่เกี่ยวข้องกับการตัดเย็บเสื้อผ้า ฯ ที่ตนเรียนมาเลยก็ตาม แต่คุณสิงห์คำก็มีโอกาสได้ทำงานในแบบที่ตนเองต้องการ และทั้งสองคนต่างมีส่วนที่เหมือนกันอย่างมากคือ การเป็นคนที่มีรู้จักพัฒนาตนเอง ใฝ่รู้

มีความมานะอดทนและมีกำลังใจที่จะต่อสู้กับอุปสรรคต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี จนกระทั่งสามารถเปิดกิจการของตนเอง จนมีอาชีพ มีรายได้ที่มั่นคง มีเงินออมสำหรับอนาคต และสามารถที่จะช่วยเหลือสังคมได้อีกด้วย และที่ทั้งสองกรณีประสบความสำเร็จได้ดีเช่นนี้ ส่วนหนึ่งก็มาจากการที่ทั้งสองคนได้มีโอกาสเข้ามาเรียนรู้และใช้ชีวิตอยู่ภายในศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการพระประแดงนี้เอง ซึ่งจากเดิมที่ต่างก็เคยเป็นคนพิการที่ยังสิ้นหวัง ท้อแท้ ไม่รู้ว่าอนาคตจะเป็นอย่างไร แต่พอได้เข้ามาที่ศูนย์ ฯ ได้พบเห็นเพื่อน ๆ ที่พิการเช่นเดียวกัน ก็ทำให้เขามีกำลังใจที่จะสู้ต่อไป โดยมองว่าคนที่พิการมากกว่ายังสามารถอยู่ได้ จึงทำให้เกิดเป็นความมานะพยายามที่จะพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ประกอบกับการได้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่ศูนย์ ฯ จัดขึ้นก็ทำให้มีความกล้าคิด กล้าแสดงออก รู้จักการปรับตัวที่จะใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคม มีน้ำใจ ทำให้ในปัจจุบันนอกจากเขาทั้งสองคนจะพึ่งพาตนเองได้ดี และไม่เป็นภาระของครอบครัวและสังคม สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรีทัดเทียมกับคนปกติแล้ว ยังสามารถช่วยเหลือและแบ่งปันน้ำใจให้กับผู้ที่ด้อยโอกาสกว่าได้อีกด้วย

กลุ่มที่ 2 สามารถพึ่งตนเองได้ แต่ยังไม่มียอดออม พบว่า มีจำนวนมากที่สุด คือ 5 กรณีศึกษา คือ

- กรณีศึกษาที่ 1 คุณพิฑูรย์ โกมลอุดมผล ผู้เข้าอบรมในวิชาชีพคอมพิวเตอร์
- กรณีศึกษาที่ 2 คุณธีรศักดิ์ พันธุ์ปั้น ผู้เข้าอบรมในวิชาชีพคอมพิวเตอร์
- กรณีศึกษาที่ 3 คุณฝน สุนทรเครือวัลย์ ผู้เข้าอบรมในวิชาชีพคอมพิวเตอร์
- กรณีศึกษาที่ 4 คุณมาลี นามอรรถ ผู้เข้าอบรมในวิชาชีพตัดเย็บเสื้อผ้า ฯ
- กรณีศึกษาที่ 9 คุณพงศกร หลินิ่ง ผู้เข้าอบรมในวิชาชีพช่างเย็บหนัง

ในกลุ่มนี้พบว่า ทั้ง 5 กรณีศึกษาเป็นผู้ที่สามารถพึ่งตนเองได้ โดยไม่เป็นภาระให้กับครอบครัวและสังคม ภายหลังจากที่สำเร็จการฝึกวิชาชีพจากศูนย์ ฯ แล้ว แต่ละคนต่างก็ได้โอกาสทำงานตามความสนใจของตนเอง โดยในกลุ่มนี้จะเป็นผู้ที่ได้รับโอกาสและการสนับสนุนจากสังคมเป็นอย่างดี ทั้งได้รับโอกาสเข้าทำงานในสถานประกอบการ โดยการได้รับการสนับสนุนจากศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการพระประแดงจนได้ทำงานหรือมีอาชีพ และการได้รับการสนับสนุนและช่วยเหลือจากคนในสังคม ซึ่งสิ่งเหล่านี้ถือเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้คนพิการในกลุ่มนี้สามารถพึ่งพาตนเองได้ และไม่เป็นภาระของครอบครัวและสังคม สิ่งที่เขาไม่ได้คือ “ตัวคนพิการ” เองที่เป็นคนที่มีความขยัน มีความอดทน มานะพยายาม รู้จักการปรับตัวเข้ากับสังคมและการทำงาน ทำให้พวกเขาได้รับการยอมรับและการสนับสนุนจากนายจ้างและสังคมอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าคนพิการในกลุ่มนี้จะยังไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ดีจนถึงขั้นมีเงินออม มีกิจการที่มั่นคงเป็นของตัวเองและสามารถช่วยเหลือสังคมได้อย่างกลุ่มแรก แต่คนพิการในกลุ่มนี้ก็ไม่ได้เป็นภาระ

ให้กับครอบครัวและสังคม และยังสามารช่วยเหลือครอบครัวได้ในบางโอกาส และหากคนพิการในกลุ่มนี้ได้รับโอกาสและรู้จักพัฒนาตนเองอยู่เสมอย่อมมีโอกาสที่จะพัฒนาต่อไปได้อีกในอนาคต

กลุ่มที่ 3 ไม่สามารถเลี้ยงตนเองได้ ต้องพึ่งพาครอบครัวและคนรอบข้าง

เป็นหลัก พบว่า มีจำนวน 3 กรณีศึกษา คือ

กรณีศึกษาที่ 6 คุณสมชัย บุญร่วม ผู้เข้าอบรมในวิชาชีพอิเล็กทรอนิกส์

กรณีศึกษาที่ 8 คุณเสริมศักดิ์ รังสีประทีป ผู้เข้าอบรมในวิชาชีพอิเล็กทรอนิกส์

กรณีศึกษาที่ 10 คุณดาวรุ่ง มาศนอก ผู้เข้าอบรมในวิชาชีพศิลปะประดิษฐ์

ในกลุ่มนี้พบว่า ทั้ง 3 กรณีศึกษา เป็นผู้ที่ยังไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ ยังคงต้องพึ่งพาครอบครัวและคนรอบข้างเป็นหลัก ซึ่งสาเหตุหลักไม่ได้มาจากการที่ไม่ยอมพึ่งตนเอง แต่ด้วยสภาพความพิการที่รุนแรงคือ เป็นอัมพาตท่อนล่าง ประกอบกับไม่สามารถควบคุมระบบการขับถ่ายของตนเองได้เหมือนคนทั่วไป ทำให้การดูแลและช่วยเหลือตนเองค่อนข้างเป็นไปอย่างลำบาก ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการพระประแดงจึงไม่สามารถจัดหางานให้กับคนพิการในกลุ่มนี้ได้ ดังนั้นภายหลังจากที่คนพิการในกลุ่มนี้ผ่านกระบวนการฟื้นฟูสมรรถภาพจากศูนย์ ฯ แล้ว จึงยังมีความจำเป็นต้องได้รับการดูแลจากครอบครัวและคนรอบข้างอยู่ และไม่สามารถเข้าทำงานในสถานประกอบการได้ เนื่องจากสภาพร่างกายที่เป็นอุปสรรคต่อการทำงานจนอาจกลายเป็นภาระให้กับเพื่อนร่วมงาน ดังนั้นคนพิการในกลุ่มนี้จึงเหมาะกับการประกอบอาชีพอิสระหรือทำกิจการของตนเองมากกว่าและงานนั้นต้องเป็นงานที่ไม่ใช้กำลังหรือต้องมีการเคลื่อนไหวจนเกินไป ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้ ทั้ง 3 กรณีศึกษานี้ยังไม่สามารถดูแลตนเองได้ ยังคงต้องพึ่งพาครอบครัวและคนรอบข้างเป็นหลัก ไม่สามารถทำงานได้อย่างเต็มที่ ประกอบกับอาศัยอยู่ในชุมชนที่ห่างไกลที่มีผู้คนไม่มากนัก และจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ยาก ดังนั้นรายได้ของคนพิการในกลุ่มนี้จึงไม่มีความแน่นอน ถึงแม้ว่าคนพิการในกลุ่มนี้จะไม่สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงดูตนเองหรือมีรายได้ที่มั่นคงเหมือนกลุ่มอื่น แต่การได้ใช้ชีวิตและผ่านกระบวนการฟื้นฟูสมรรถภาพจากศูนย์ ฯ ก็ช่วยให้คนพิการในกลุ่มนี้มีสภาพจิตใจที่ดีขึ้นจากการได้พบเห็นเพื่อน ๆ ในศูนย์ ฯ ที่มีสภาพความพิการแตกต่างกันไป รู้จักปรับตัวและมีความพยายามที่จะช่วยเหลือตนเองในการดำรงชีวิตประจำวันมากขึ้นกว่าก่อนที่จะเข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพจากศูนย์ ฯ

โดยสรุป จากกรณีศึกษาทั้ง 3 กลุ่ม พบว่าสิ่งที่จะทำให้คนพิการแต่ละคนสามารถพึ่งพาตนเองได้ในระดับใดนั้น จะขึ้นอยู่กับหลายด้าน ทั้งตัวคนพิการเองที่จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความมานะ อดทน รู้จักการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ รู้จักการปรับตัวที่จะใช้ชีวิตในสังคมร่วมกับผู้อื่นแล้ว ยังขึ้นอยู่กับสภาพความพิการ การได้รับการสนับสนุนและโอกาสทางสังคมของแต่ละบุคคลอีกด้วยที่จะเป็นตัวกำหนดว่าคนพิการคนใดสามารถพึ่งพาตนเองและสามารถใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรีมากน้อยเพียงใด ซึ่งการจะวัดว่าคนพิการประสบความสำเร็จได้ในระดับใดนั้น เราไม่สามารถที่จะใช้เงินหรือรายเป็นตัววัดได้ เนื่องจากอาชีพและโอกาสของแต่ละคนแตกต่างกัน ดังนั้น สิ่งที่จะสามารถนำมาเป็นตัวชี้วัดผลทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของคนพิการได้ดี นั่นก็คือ การพิจารณาที่ความสามารถในการดูแลตนเองได้ โดยไม่เป็นภาระให้กับครอบครัวและสังคมของคนพิการ สามารถที่จะใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุขและมีศักดิ์ศรีเช่นเดียวกับคนทั่วไปเป็นสำคัญนั่นเอง ซึ่งหากพิจารณาในจุดนี้จะพบว่า ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการพระประแดงสามารถตอบสนองคนพิการทางด้านเศรษฐกิจและสังคมได้ในระดับหนึ่ง กล่าวคือ ศูนย์ ฯ ได้เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ผู้เข้ารับการฝึกมีความเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น ทั้งทางด้านเศรษฐกิจนั่นก็คือการมีงาน มีรายได้ และในแง่สังคมที่มีสภาพจิตใจที่ดีขึ้น ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ได้รับสิทธิและโอกาสอันเหมาะสมมากขึ้น รวมทั้งการได้รับการยอมรับจากสังคม แต่ทั้งนี้คนพิการจะสามารถพึ่งพาตนเองและออกไปใช้ชีวิตในสังคมได้ดีเพียงใดนั้น ก็ต้องขึ้นอยู่กับคนพิการแต่ละคนด้วย ทั้งสภาพความพิการ อุปนิสัย ความคิด ความมานะพยายาม การได้รับโอกาสและการสนับสนุน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนมีส่วนสำคัญต่อคนพิการทั้งสิ้น